

**Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků
a studentů ve středním a vyšším odborném
vzdělávání v ČR a v krajích ČR
a postavení mladých lidí na trhu práce
ve srovnání se stavem v Evropské unii**

2011/12

Ing. Jiří Vojtěch
Ing. Daniela Chamoutová

Praha 2012

O B S A H

1. ÚVODEM	3
2. VÝVOJ VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURY ŽÁKŮ NOVĚ PŘIJÍMANÝCH DO STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	4
3. VÝVOJ VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURY ŽÁKŮ NOVĚ PŘIJÍMANÝCH DO STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČLENĚNÍ PODLE KRAJŮ	11
4. VÝVOJ OBOROVÉ STRUKTURY ŽÁKŮ VE STŘEDNÍM A VYŠŠÍM ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ	18
5. POSTAVENÍ MLADÝCH NA TRHU PRÁCE V ČR A EU	34
<i>5.1 Mladí evropané podle vzdělání</i>	<i>34</i>
<i>5.2 Nezaměstnanost mladých v evropských zemích</i>	<i>38</i>
<i>5.3 Zaměstnanost mladých</i>	<i>42</i>
<i>5.4 Výhled do budoucnosti</i>	<i>49</i>

Výchozí údaje pro kap. 2 až 4 jsou z MŠMT, další pak vycházejí z údajů VŠPS Českého statistického úřadu a databází Eurostatu a CBS.

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii 2011/12

Ing. Jiří Vojtěch, Ing. Daniela Chamoutová

VYDAL NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, ŠKOLSKÉ PORADENSKÉ ZAŘÍZENÍ A ZAŘÍZENÍ PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

© NÚV 2012

Korektura: oddělení pro informační a publikační činnost

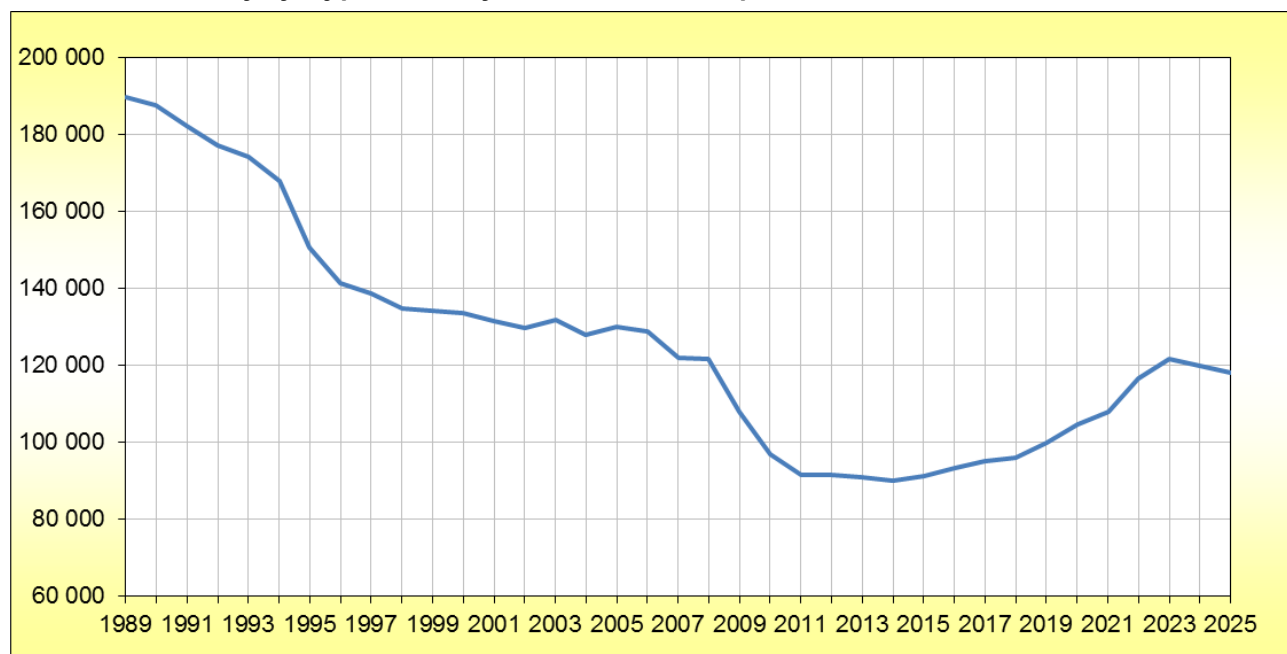
1. Úvodem

Již od roku 1989 je v podstatě trvalým jevem pokles počtu žáků přicházejících do středních škol. Pokles však nebyl rovnoměrný, z uvedeného grafického znázornění počtu 15letých jsou zřejmé dvě vlny poklesu. K prvnímu výraznému poklesu došlo v letech 1989 až 1997, i když byl velmi nepříjemný, byl z hlediska celkového počtu žáků vzdělávaných ve středních školách poněkud zmírněn nárůstem podílu maturitních oborů vzdělání i nárůstem denní formy nástavbového studia, které do té doby v denní formě neexistovalo.

Po určité stabilizaci v letech 1998 až 2009 dochází k dalšímu výraznému poklesu v současné době. Jeho výrazný dopad na střední školství se projeví až v dalších letech, s postupným přechodem nízkých počtů žáků do vyšších ročníků. Je zřejmé, že současná optimalizace soustavy škol a oborů je nutná, protože ani v dlouhodobém výhledu není zřejmé výrazné zlepšení.

Školní rok 2011/12 je tedy druhým rokem, ve kterém se v počtu nově přijatých opět výrazně odráží pokles populace. Pokles nově přijatých na úrovni prvních ročníků středních škol je menší než v loňském roce, kdy činil 14 700 žáků, představuje však téměř 5 000 žáků, což je 6,3 % nově přijatých. Pokles počtu přijímaných bude pokračovat minimálně ještě v příštím roce.

Obr. 1: Dlouhodobý vývoj počtu 15letých osob v České republice

Zdroj dat: ČSÚ - Údaje jsou výsledkem prognózy ČSÚ vytvořené v roce 2009

Na druhé straně je příznivé, že nedošlo k prognózovaným přesunům většiny nově přijatých do maturitních oborů a k výraznému omezení podílu žáků v učňovském školství. Zdůrazňování potřebnosti a uplatnitelnosti vyučených absolventů i podpora formou stipendií či jiných výhod, ovlivňuje žáky a jejich rodiče a trend podílu nově přijatých do učebních oborů je mírně rostoucí. Zároveň je zřejmé, že vlivem populačního poklesu nebudou k dispozici takové počty pracovníků, aby v plné míře početně nahradili ty, kteří odcházejí do důchodu. Dojde tedy i k propadu nabídky pracovních sil připravených na práci v dělnických pozicích. To nevyžaduje řešení v současné krizové době, ale bude to výrazným limitujícím faktorem v době dalšího hospodářského růstu.

Vzhledem k celkovému poklesu populace je skutečný počet přijatých do učebních oborů o více než 1 200 (3,5 %) žáků menší, přitom celkový pokles počtu nově přijatých je 5,3 %.

V oborovém pohledu vykazují v posledním roce proti předchozímu největší nárůst podíly žáků vstupujících do strojírenských a potravinářských učebních oborů, v obou případech to dokonce znamená nárůst počtu žáků. Výrazný meziroční pokles se projevil ve stavebních oborech, i když

v pětiletém období je v těchto oborech největší nárůst (1,9 p.b.). Další výrazné meziroční poklesy lze zaznamenat v oborech osobních služeb (1,1 p.b.) a oborech gastronomických (0,8 p.b.).

Podíl žáků vstupujících do 1. ročníků gymnázií (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) meziročně narostl o 0,7 p.b. a blíží se hranici 21 % podílu (20,88 %).

V důsledku uvedených změn došlo k poklesu v ostatních kategoriích vzdělání poskytujících maturitu a celkový podíl přijatých do maturitních oborů je menší o 0,66 p.b.

V tomto školním roce také v podstatě končí kurikulární změny, tedy zahájení běžné výuky podle rámcových a školních vzdělávacích programů a s tím související zahájení výuky v oborech vzdělání nové soustavy. Podle školních vzdělávacích programů vzniklých na základě rámcových vzdělávacích programů se v tomto školním roce vzdělává v prvním ročníku 97 % žáků.

Tento jev sice neovlivňuje volbu žáků a tedy ani vzdělanostní ani oborovou strukturu, změny v soustavě oborů však způsobují některé výrazné rozdíly v časových řadách. Nejvýraznější změnou, která se projevuje vymizením počtu žáků přijatých do skupiny 64 Podnikání v oborech, odvětví v maturitní úrovni, je začlenění všech dřívějších oborů skupiny 64 do oboru 63-41-M/01 Ekonomika a podnikání. Další výraznou změnou je převedení oborů připravujících IT odborníky do skupiny 18 Informatické obory, což se odráží i ve výrazném snížení počtu žáků přijímaných do skupiny 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika.

2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání

Tato publikace přináší uspořádané soubory dat poskytující přehled o vývoji uvedených struktur v posledních letech. Zároveň je uváděno i hodnocení vycházející z pohledu současné školské politiky. Autoři při popisu struktur nevycházejí pouze ze stupňů vzdělání daných novým školským zákonem, protože z hlediska přípravy i předpokládaného uplatnění absolventů na trhu práce není tato kategorizace¹ dostatečně rozlišující. Proto je v publikaci, v souladu se vzdělávací realitou, do které žáci vstupovali, i v souvislosti s jejich možnostmi uplatnění na trhu práce, používáno také podrobnější členění podle kategorií vzdělávání.

Přehled členění vzdělanostní struktury používané v publikaci²

Střední vzdělání s výučním listem

Střední vzdělávání s výučním listem – SVsVL (kateg. E+H) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s výučním listem**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 3letých a 2letých vzdělávacích programů a po absolvování získají výuční list. Podíl žáků vstupujících do 2letých oborů je velmi malý, asi 0,5 % ze žáků vstupujících do učebních oborů. Obory kategorie E jsou koncipovány s nižšími nároky v oblasti všeobecného a obecně odborného vzdělání, absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání. Podíl žáků vstupujících do oborů kategorie E je 5 % z celku žáků nově přijatých ze základní školy do středního vzdělávání.

Střední vzdělání (bez výučního listu, maturitní zkoušky)

Střední vzdělávání – bez MZaVL (kateg. C, J) – umožňuje dosáhnout středního vzdělání: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 2letých vzdělávacích programů, u oborů kategorie C i do

¹ Školský zákon člení střední vzdělávání pouze podle dosahovaných stupňů vzdělání do tří kategorií: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou. Jednoznačné označení např. dřívějších studijních oborů SOU není v rámci současné školské legislativy možné.

² Údaje o délce vzdělávání se vztahují k denní formě studia žáků bez zdravotního postižení, vzdělávací programy realizované na školách pro žáky se zdravotním postižením a dále programy v jiných formách studia bývají o rok delší. V tabulkách je používáno zjednodušené označení: Gymnázia, Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ) – s maturitou, Lycea, bez maturity a celkem, Obory vzdělání kategorie H+E a L0 – s výučním listem, s maturitou a celkem.

1letých, poskytujících střední vzdělání, po absolvování získají vysvědčení o závěrečné zkoušce. Jejich podíl je menší než 1% přijatých do středního vzdělávání.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou

Střední vzdělávání s MZ (odborné) – SVsMZ (kateg. M) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do 4letých vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou, včetně programů realizovaných na školách zřízených pro žáky se zdravotním postižením, po absolvování získají maturitní vysvědčení.

Střední vzdělávání s MZ – Lycea – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky nově přijaté do oborů lyceí. V první kapitole v údajích o podílech žáků (Obr. 3, Tab. 3) je jejich podíl vyčleněn a uveden samostatně, v dalších kapitolách je jejich podíl zahrnut mezi obory poskytující střední vzdělávání s MZ (odborné) – SVsMZ (kateg. M). Prvotním cílem oborů lyceí je připravit žáky pro studium na vysokých školách a vyšších odborných školách v souladu s odbornou profilací oborů lyceí (např. technickou, ekonomickou). Lycea neposkytují odbornou kvalifikaci, ale vybrané odborné kompetence uplatnitelné na trhu práce.

Střední vzdělávání s MZ a odborným výcvikem – SVsMZ (kateg. L0) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do vzdělávacích programů odpovídajících dřívějším studijním oborům SOU. Po absolvování získají maturitní vysvědčení. Vzhledem k tomu, že součástí jejich přípravy je i odborný výcvik, jsou vlastně i vyučeni, i když výuční list nedostávají. V souvislosti s novelizací školského zákona ho však nově získávat budou. Absolventi jsou tedy připraveni pro náročné dělnické práce nebo nižší řídicí funkce.

Střední vzdělávání s MZ – Gymnázia – SVsMZ (kateg. K – Gymn.) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: jsou zde zahrnuti žáci gymnaziálního vzdělávání všech délek, včetně žáků se zdravotním postižením. Pro možnost srovnání podílů žáků procházejících středním vzděláváním nejsou započítáváni ti, kteří byli právě přijati do prvních ročníků víceletých gymnázií, ale údaje jsou vztaženy na věkovou hladinu odpovídající 1. ročníkům čtyřletého vzdělávání. Jsou zde tedy zahrnuti všichni nově přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií, a ve víceletých gymnáziích studující v ročnících věkově odpovídajících 1. ročníkům čtyřletých.

Střední vzdělávání s MZ – Nástavbové studium – kategorie L5 – umožňuje ve dvouletém denním studiu nebo tříletém studiu v jiných formách dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou** těm, kteří získali střední vzdělání s výučním listem ve 3letých oborech. Absolventi získají maturitní vysvědčení, zároveň již vlastní výuční list.

Vyšší odborné vzdělání

Vyšší odborné vzdělávání – kategorie N: zahrnuje žáky přijaté do vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání, dříve v délce 2 až 4 roky, podle nového zákona 3 a 3,5 roků. Vzdělávání se ukončuje absolutoriem, dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy.

V devadesátých letech byl **vývoj proporcí žáků** ve vzdělávání navazujícím na základní školu charakterizován rychlým vyrovnáváním poměru podílů žáků vstupujících do **učebních oborů a studijních oborů odborného vzdělávání**. Po určitých kolísáních se od roku 2002 v souladu se školskou politikou státu postupně mírně zvyšoval podíl vstupujících do maturitních oborů SOŠ, v nové terminologii do oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou bez odborného výcviku, a klesal podíl žáků v oborech poskytujících výuční list. Podíl žáků procházejících **gymnaziálním vzděláváním** narostl mezi roky 1995 a 1999 z 15 % na necelých 19 %, další zvyšování podílu bylo jen nepatrné, postupně však narůstal počet žáků v oborech lyceí, maxima dosáhl jejich podíl v roce 2007, kdy do nich bylo přijato 5 % ze žáků vstupujících do středního vzdělávání. Postupně rovněž rostl i podíl žáků přijímaných do **oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou zahrnujících odborný výcvik (dříve studijní obory SOU)** od hodnot kolem 5,5 % v 90. letech až k maximu 7,7 % v roce 2008. Podíl žáků v oborech,

kteří poskytují střední vzdělání bez maturitní zkoušky i bez výučního listu, je minimální a tvoří jej hlavně žáci praktické školy.

V posledních letech dochází vlivem populačního vývoje k **výraznému poklesu** počtu žáků přijímaných do 1. ročníků středoškolského vzdělávání – **v roce 2009 to bylo o téměř 4 000 žáků, v roce 2010 téměř o 15 000 žáků, což představuje 11,5 %, v roce 2011 o 6 000 žáků, což je 5,3 %**. Tento pokles postihuje všechny kategorie vzdělání, i když poněkud rozdílně.

Počet žáků vstupujících do **oborů poskytujících výuční list** poklesl v posledním roce o 1 214 žáků, což představuje nárůst jejich podílu o 0,61 p.b. Ukazuje se tedy, že pozornost, která je věnována propagaci učňovského vzdělávání je efektivní – v roce 2009 poprvé došlo k nárůstu podílu žáků vstupujících do této kategorie vzdělání, v dalším roce se toto **navýšení prakticky udrželo** a v tomto roce se podíl žáků přijímaných v této kategorii zvýšil a činí 31,64 % z nově přijímaných do středních škol.

Zde je nutno upozornit i na žáky, kteří jsou přijímáni do **maturitních oborů zahrnujících odborný výcvik**, a kteří jsou tedy připravováni pro náročná dělnická či službová povolání. Jejich **počet sice poklesl o asi 800 žáků** (což je procentuálně druhý nejvyšší pokles – 10,2 %), ovšem stále představují nezanedbatelný podíl téměř 7 % populačního ročníku. Žáci v rámci této přípravy absolvují i odborný výcvik, prakticky ve stejném rozsahu jako ve tříletých oborech poskytujících výuční list, a jsou připraveni jako vysoce kvalifikovaní dělníci pro náročná povolání. Rostoucí náročnost mnoha dělnických profesí i povolání ve službách často vyžaduje vzdělání ukončené maturitou, o tuto úroveň vzdělání se i žáci více zajímají.

Nejvyšší pokles zaznamenaly počty žáků maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku – téměř 3 000 žáků, což je 7,1 % a v poměrovém vyjádření jde o 0,67 p.b.

Naopak k **nejmenšímu poklesu došlo v počtech žáků vstupujících do gymnaziálního vzdělávání** – šlo o 500 žáků, v poměrovém vyjádření to však znamená nárůst podílu o 0,67 p.b., a tím se podíl žáků vstupujících do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a vyššího stupně víceletých gymnázií již druhý rok drží nad dvacetiprocentní hranicí (20,88 %). Tento nárůst je poněkud kompenzován poklesem počtu (o 600) a podílu (o 0,30 p.b.) žáků přijímaných do oborů lyceí.

Názorný pohled na vývoj počtů a podílů žáků vstupujících či přesněji nově přijatých do jednotlivých kategorií vzdělávání v denní formě přibližují obrázky 2 a 3. **Obrázek 2** znázorňuje vývoj **počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání** (jsou zde zahrnuti žáci 1. ročníků středních škol a věkově odpovídajících ročníků víceletých gymnázií v absolutních počtech). Protože počet žáků se v těchto letech výrazně mění vlivem poklesu populace, je na **obrázku 3** uveden vývoj **podílů žáků** v uvedených kategoriích vzdělávání. Jsou zde zřejmé proporce počtu žáků procházejících uvedenými druhy vzdělávání. Tabulka s konkrétními údaji o počtech žáků a jejich podílech je uvedena dále.

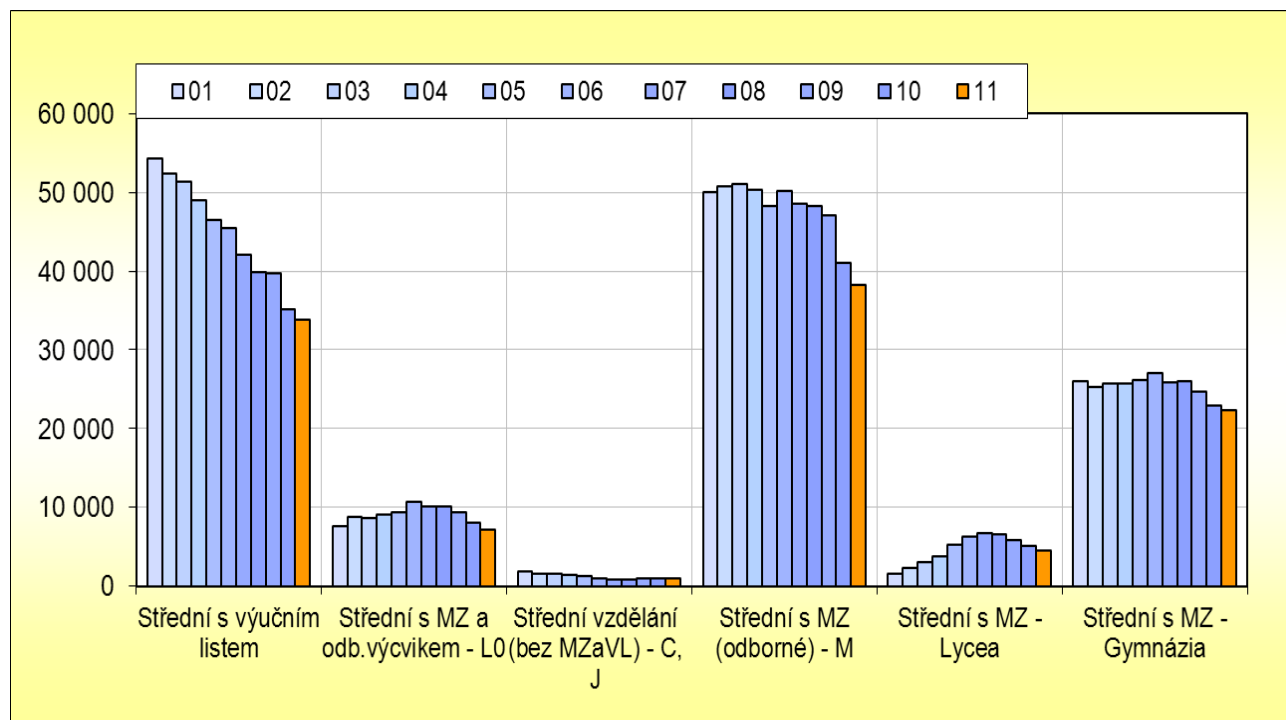
Do počtu žáků **jsou zahrnuti i žáci se zdravotním postižením**, a to jak žáci škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (tzv. speciálních škol), tak žáci se zdravotním postižením integrovaní skupinově (speciální třídy) nebo individuálně na běžných školách. **Podíl žáků se zdravotním postižením** představuje necelých 5 % žáků vstupujících do středního vzdělávání po základní škole (tj. v roce 2011/12 4 862 žáků); z nich 3 447 vstupuje do oborů kategorie E a 228 do oborů kategorie H, umožňujících dosáhnout výučního listu (hlavně do oborů gastronomických, stavebních a zemědělských), 836 do přípravy v praktické škole a 297 do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Ve všech údajích a propočtech jsou **zahrnuti i žáci a studenti přijímaní ke studiu v neveřejných školách**. Jejich počet v denní formě v oborech pro žáky po základním vzdělání je **11 036, což představuje 10,2 % přijímaných**. V oborech odborného vzdělávání je 10 889 nově přijatých, v oborech poskytujících výuční list to je 3 066 žáků (9,1 %), v maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik 989 žáků (13,7 %) a ve studijních oborech poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou odborného charakteru 6 483 nových žáků (12,8 %) – procenta jsou určována z počtu nově přijatých v dané kategorii vzdělání.

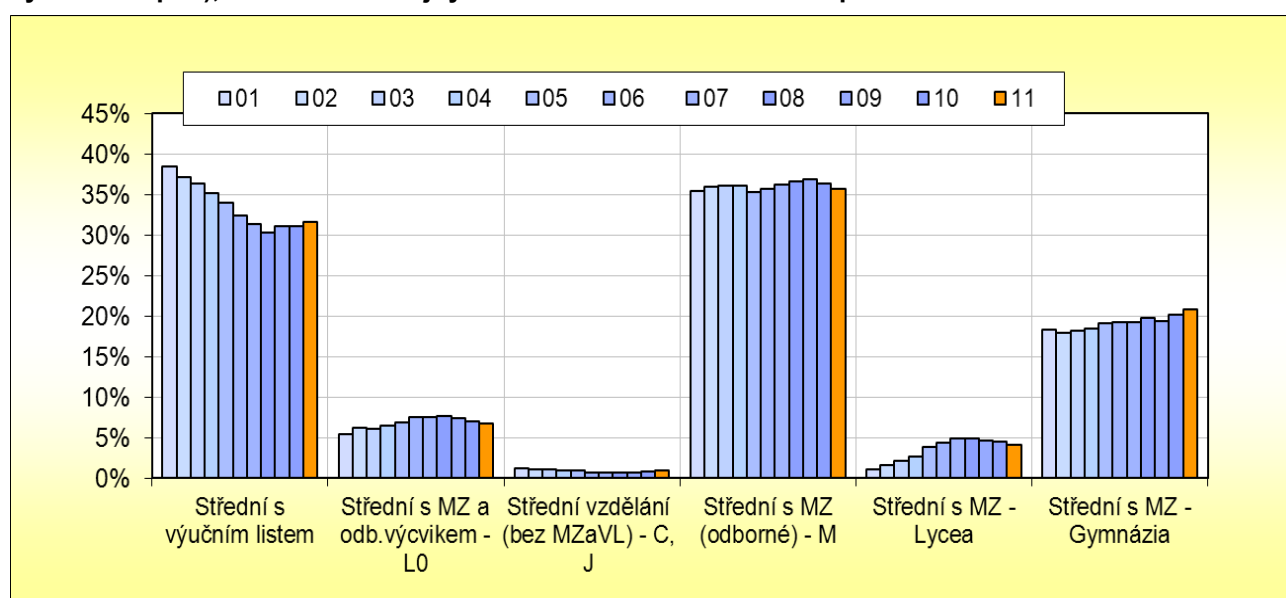
Není uveden přehled o **jiných formách vzdělávání** (studiu při zaměstnání), počet žáků v něm byl poměrně stabilní s mírným nárůstem – o desetiny procent – do roku 2004/05. Od roku 2005/06

dochází k poklesu počtu přijímaných do jiných forem, ve školním roce 2011/12 podíl žáků vstupujících do jiných forem vzdělávání mírně narostl (ovšem spíše jako důsledek poklesu počtu žáků v denní formě), v oborech poskytujících výuční list (H) činí 1,5 %, v maturitních oborech odborného vzdělávání (M) 5,1 %, v maturitních oborech s odborným výcvikem (L0) 1,0 % počtu žáků denního vzdělávání. Podíl gymnazistů studujících v jiné než denní formě činí 0,1 %.

Obr. 2: Vývoj počtů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), vč. žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením – denní forma

Obr. 3: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), vč. žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením

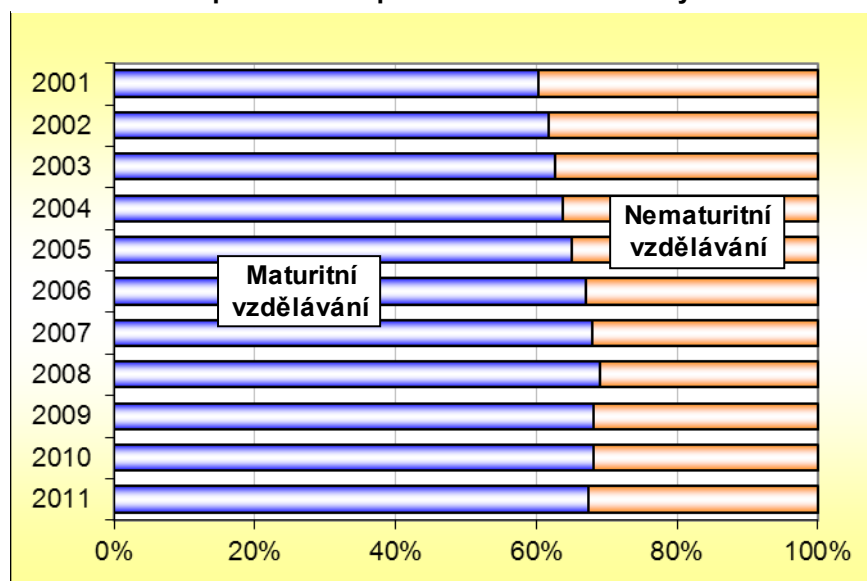
Tab. 1: Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) vč. žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením
Denní forma

30.9.	Gymnázium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem	z toho s matur.
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		
2000	26 093	48 365	1 000	2 120	51 485	56 369	7 605	63 974	141 552	83 063
2001	25 975	50 080	1 611	1 813	53 504	54 278	7 628	61 906	141 385	85 294
2002	25 226	50 740	2 263	1 603	54 606	52 400	8 817	61 217	141 049	87 046
2003	25 736	51 086	3 092	1 559	55 737	51 338	8 600	59 938	141 411	88 514
2004	25 683	50 254	3 767	1 411	55 432	49 030	9 117	58 147	139 262	88 821
2005	26 187	48 216	5 288	1 243	54 747	46 504	9 367	55 871	136 805	89 058
2006	27 112	50 171	6 217	905	57 293	45 472	10 687	56 159	140 564	94 187
2007	25 845	48 496	6 662	881	56 039	42 010	10 096	52 106	133 990	91 099
2008	25 994	48 308	6 527	883	55 718	39 858	10 155	50 013	131 725	90 984
2009	24 707	47 131	5 883	943	53 957	39 729	9 413	49 142	127 806	87 134
2010	22 859	41 097	5 059	1 010	47 166	35 090	8 002	43 092	113 117	77 017
2011	22 361	38 187	4 464	1 007	43 658	33 876	7 186	41 062	107 081	72 198
rozdíl 11-10	-498	-2 910	-595	-3	-3 508	-1 214	-816	-2 030	-6 036	-4 819
%	-2,2%	-7,1%	-11,8%	-0,3%	-7,4%	-3,5%	-10,2%	-4,7%	-5,3%	-6,3%

Vše v % 30.9.	Gymnázium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem %	z toho s matur.
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		
2000	18,47	34,14	0,71	1,51	36,36	39,79	5,37	45,16	100	58,70
2001	18,37	35,42	1,14	1,28	37,84	38,39	5,40	43,79	100	60,30
2002	17,88	35,98	1,60	1,14	38,71	37,15	6,25	43,40	100	61,71
2003	18,20	36,12	2,19	1,10	39,41	36,30	6,08	42,39	100	62,59
2004	18,44	36,09	2,70	1,01	39,80	35,21	6,55	41,75	100	63,78
2005	19,14	35,24	3,87	0,91	40,02	33,99	6,85	40,84	100	65,10
2006	19,29	35,69	4,42	0,64	40,76	32,35	7,60	39,95	100	67,01
2007	19,29	36,19	4,97	0,66	41,82	31,35	7,53	38,89	100	67,99
2008	19,73	36,67	4,96	0,67	42,30	30,26	7,71	37,97	100	69,07
2009	19,33	36,88	4,60	0,74	42,22	31,09	7,37	38,45	100	68,18
2010	20,21	36,33	4,47	0,89	41,70	31,02	7,07	38,10	100	68,09
2011	20,88	35,66	4,17	0,94	40,77	31,64	6,71	38,35	100	67,42
rozdíl 11-10	0,67	-0,67	-0,30	0,05	-0,93	0,61	-0,36	0,25	-	-0,66

Pozn.: V počtu žáků gymnázií jsou zahrnuti žáci přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a žáci studující ve víceletých gymnáziích v ročnících odpovídajících 1. r. čtyřletého gymnázia.

Obr. 4: Vývoj podílů žáků vstupujících do oborů středního vzdělání vedoucích/nevedoucích k získání maturitní zkoušky v denní formě po ukončení povinné školní docházky

Celkový pohled na vývoj podílů žáků přijímaných do oborů středního vzdělávání v denní formě po ukončení povinné školní docházky vedoucích/nevedoucích k získání maturitní zkoušky poskytuje obrázek 4. Z obrázku je zřejmé, že od roku 2001, kdy podíl maturantů dosahoval asi 60 %, jejich podíl narostl o 9 p.b. Po maximu, které v roce 2008 činilo 69 %, došlo k obratu a v letošním školním roce 2011/12 se podíl žáků vstupujících do maturitních oborů snížil na 67,4 %.

Postupně roste počet dospělých vstupujících do zkráceného studia, skutečné počty jsou však stále minimální. Počty žáků **zkráceného studia** pro **získání středního vzdělání s výučním listem** či pro **získání středního vzdělání s maturitní zkouškou**, uvádí tabulka 2.

Tab. 2: Vývoj počtu žáků nově přijatých do zkráceného studia

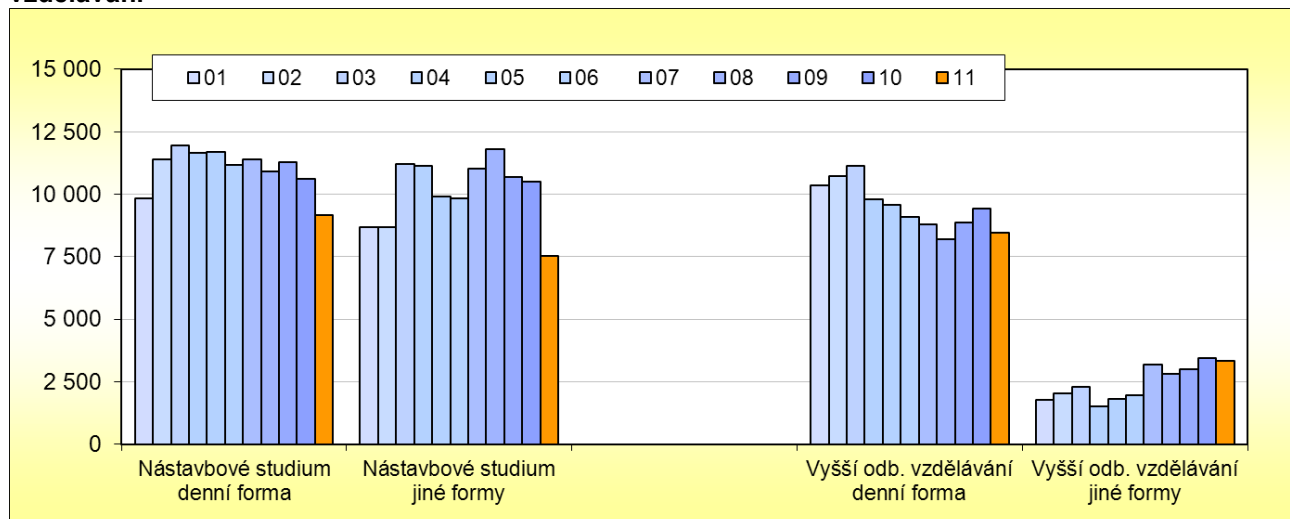
30.9.	Zkrácené studium pro získání			
	středního vzdělání s výučním listem		středního vzdělání s maturitní zkouškou	
	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2005	3	97	0	0
2006	16	101	27	244
2007	83	55	41	118
2008	57	57	9	243
2009	177	44	22	171
2010	344	63	21	353
2011	428	120	65	480

K výraznějšímu vývoji dochází i ve struktuře žáků, kteří se připravují v oborech navazujících na dříve uvedené kategorie středního vzdělávání, tj. v **nástavbovém a vyšším odborném vzdělávání**. Protože tyto kategorie vzdělávání nejsou ve vzájemné přímé vazbě, je na dalším obrázku (obr. 5) vyjádřen vývoj **pouze v počtech žáků a studentů** nově přijatých do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného studia. Číselné hodnoty jsou uvedeny v tabulce 3.

Po roce 1997 byl počet žáků přijímaných do nástavbového studia administrativně omezován, proto došlo k jeho poklesu. Následné uvolnění přineslo zvýšení počtu přijímaných žáků, do denního studia bylo ve školním roce 2003/04 nově přijato téměř 12 tisíc žáků, což představovalo maximum. Od tohoto roku se počet přijímaných do denního studia nástaveb s mírným kolísáním postupně snižuje, v roce 2011/12 bylo nově přijato asi 9,2 tisíce žáků, což představuje asi třetinu **všech vyučených v daném roce**. Skutečností ovšem je, že asi **třetina přijatých žáků toto studium nedokončí**.

Do **nástavbového studia** je přijímán **v jiných formách studia** velký počet žáků, téměř stejný jako počty přijímaných v denním studiu. Jde převážně o dálkovou formu, počet neúspěšných je více než 50 %.

Obr. 5: Vývoj počtu žáků a studentů vstupujících do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného vzdělávání

Nástavbové studium umožňuje získání vyšší vzdělanostní úrovně vyučeným absolventům, kteří se v průběhu vyučení rozhodli pokračovat ve studiu. Tato možnost má velký význam, protože pak vzdělání v učebních oborech není uzavřenou vzdělávací cestou. To je důležité jak při získávání zájemců o vzdělávání v těchto oborech, tak z hlediska zájmu společnosti o co nejvyšší

vzdělanost obyvatel. I když poměrně značný podíl přihlášených studium nedokončí, je evidentní, že absolvování i části vzdělávání zvyšuje jejich vzdělanost.

V zájmu společnosti je i rozvoj podnikatelských dovedností vyučených, k němuž dochází především v nástavbovém oboru Podnikání, do kterého vstupuje asi 60 % přijatých do nástavbových oborů. Tento vysoký podíl je však dán i tím, že v mnoha školách není v jednotlivých učebních oborech dostatek vyučených absolventů, aby bylo možné sestavit třídu v profesně navazujícím nástavbovém oboru.

Vyšší odborné vzdělávání vykazovalo výrazný rozvoj po roce 1995, kdy naposledy proběhlo přijímací řízení do pomaturitního studia. Počet žáků vstupujících do vyššího odborného studia v krátké době překonal počet vstupujících dříve do studia pomaturitního, v průběhu jsou zaznamenána dvě maxima v letech 1998 a 2003 (při sečtení denní i jiných forem). Nízký počet přijatých v roce 2000 byl způsoben nepatrným počtem maturantů vycházejících v tom roce. Od roku 2004 v denním studiu počet přijímaných postupně klesal, jiné formy studia vykazovaly růstový trend. Ve školním roce 2008/09 bylo do denního studia přijato minimum asi 8 200 studentů (10,6 % maturantů), do jiných forem bylo přijato asi 2 800 studentů. V dalších dvou letech dochází k nárůstu počtu přijatých – v roce 2010 bylo v denní formě přijato téměř 9,5 tisíce studentů, v jiných formách téměř 3 500 studentů. Rok 2011 však znamená opět pokles počtu nově přijatých, a to na druhou nejnižší hodnotu od roku 2001 a vzhledem k snadnému přístupu maturantů k bakalářskému studiu, lze předpokládat pokles i v dalších letech.

Tab. 3: Vývoj počtu žáků nově přijatých do nástavbového a vyššího vzdělávání

30.9.	Nástavbové studium pro absolventy 3I. UO		Vyšší studium (bez konzervatoří)	
	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2000	9 039	8 529	6 949	1 938
2001	9 841	8 673	10 343	1 754
2002	11 412	8 673	10 709	2 024
2003	11 944	11 201	11 135	2 273
2004	11 657	11 132	9 786	1 518
2005	11 708	9 923	9 555	1 786
2006	11 174	9 836	9 103	1 949
2007	11 406	11 005	8 786	3 182
2008	10 908	11 821	8 191	2 805
2009	11 287	10 686	8 864	3 006
2010	10 609	10 519	9 414	3 424
2011	9 174	7 514	8 464	3 316

3. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů

Údaje o vývoji struktury nově přijímaných žáků a studentů ve středním a vyšším vzdělávání v pohledu krajského členění ukazují rozdíly ve vývoji v jednotlivých krajích, způsobené rozdílnými náhledy na potřebu jednotlivých druhů vzdělávání.

Vzhledem k velkému rozsahu údajů zde uvádíme pouze základní údaje o počtech a podílech žáků vstupujících do prvních ročníků, tj. hodnoty obdobné jako v tabulkách v kap. 2. Podrobnější údaje o struktuře přijímaných žáků a absolventů v krajích podle kategorií vzdělání a skupin oborů vzdělání lze získat na www.nuvv.cz v tematickém okruhu „Vzdělávání a trh práce“.

V grafech k vývoji vzdělanostní struktury jsou pro jednotlivé kraje uvedeny proporce žáků nově přijatých do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem, v grafech není znázorněn vývoj podílů žáků v oborech poskytujících střední vzdělání (C a J – necelé 1 % z celku). Pro názornost jsou v každém grafu opakující se bílé sloupce, které představují průměr ČR, a je zachováno stejné měřítko všech grafů. Zřejmý a logický je značně odlišný stav v Praze, kterou tedy do komentářů v porovnávání nezahrnujeme.

V **tabulce 5** jsou uvedeny **počty žáků** vstupujících do 1. ročníků uváděných kategorií v jednotlivých krajích, v **tabulce 6** **podíly počtů žáků** vždy pro roky 2006/07 až 2010/11. Aby byl vývoj v krajích ještě zřetelnější, je v **tabulce 7** spočten **meziroční nárůst či pokles** v jednotlivých krajích a kategoriích vzdělávání, vč. zvýraznění maxim a hodnot porovnání s ČR.

Porovnáním uvedených hodnot z roku 2011/12 se získají zajímavé údaje, některé z nich uvádíme. Připomínáme, že Prahu do srovnání nezahrnujeme (údaje jsou uvedeny v tabulkách).

Do oborů poskytujících střední **vzdělání s výučním listem** byl přijat největší podíl žáků v Karlovarském (41,5 %) a s výrazným odstupem v Libereckém kraji (37,6 %), nejmenší potom v kraji Zlínském (29,1 % – zde je to ale kompenzováno vysokým podílem přijatých do oborů s vyučením a maturitou). V tomto šk. r. se v ČR podíl žáků v oborech poskytujících výuční list zvýšil o 0,6 p.b., největší nárůst byl zaznamenán v kraji Karlovarském, největší snížení v kraji Královéhradeckém.

Do **oborů kategorie L0** (vyučení s maturitou) byl přijat největší podíl žáků ve Zlínském (8,8 %) a v Moravskoslezském kraji (8,5 %), nejmenší podíl v kraji Libereckém (4,7 %). Trvale výrazně vyšší podíl byl a je v moravských krajích, v posledních letech i v Plzeňském kraji. Nárůst vykazuje pouze Karlovarský kraj, ve ostatních došlo k poklesu, k největšímu v Pardubickém kraji.

Podíl nově přijatých do 4letých **gymnází** (a pokračujících ve víceletých gymnáziích v ročníku odpovídajícímu 1. ročníku 4letých gymnází) v tomto roce opět mírně vzrostl a přesáhl o 0,9 % 20% hranici. Největší podíl je ve Zlínském (23,3 %) a Jihomoravském (22,9 %) kraji, nejmenší v kraji Ústeckém (14,9 %). Pokles v posledním roce vykazuje pouze Ústecký kraj, nejvyšší nárůst pak kraje Zlínský a Vysočina.

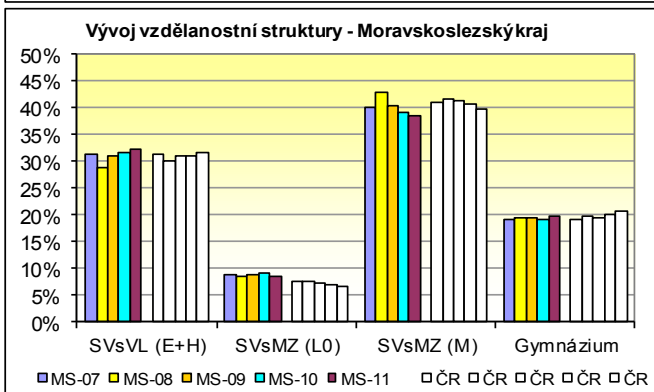
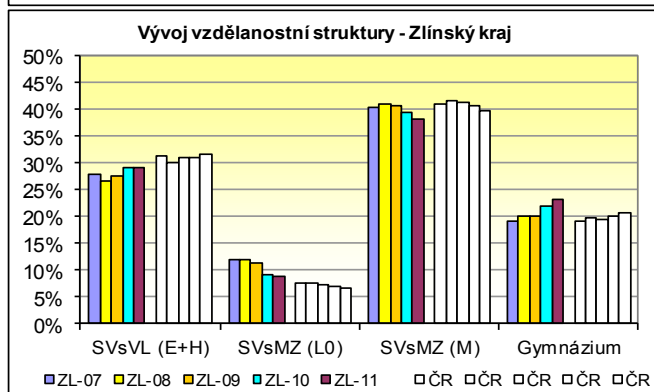
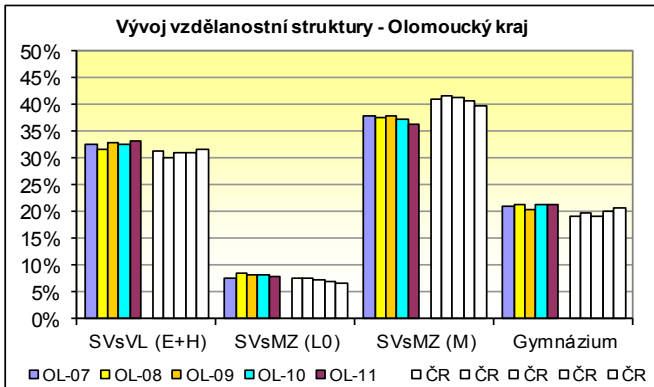
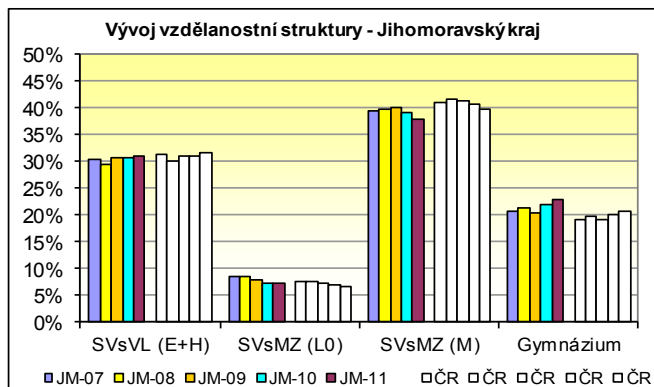
V **maturitních oborech kategorie M** byl největší podíl nově přijatých žáků v krajích Královéhradeckém (43,3 %) a Ústeckém (41,6 %), nejmenší v Karlovarském kraji (35,2 %). Podíl nově přijatých v této kategorii vykazuje již čtyři roky pokles, největší v tomto roce je v krajích Karlovarském a Pardubickém, jediným krajem, kde došlo k nárůstu, je kraj Královéhradecký.

V souhrnném pohledu je trvale přijímán do maturitních oborů nejvyšší podíl žáků ve Zlínském (70,4 %) a Jihomoravském kraji (68,2 %), nejnižší, s velkým odstupem od ostatních, v Karlovarském kraji (58,0 %). Připomínáme, že v této kapitole neporovnáváme s Prahou, kde je podíl přijatých do maturitních oborů nejvyšší (79,3 %).

Velice zajímavé hodnoty lze najít v tabulce 7, kde jsou uvedeny meziroční nárůsty či úbytky. Např. nejvyšší hodnotu meziročního nárůstu v celém sledovaném období (3,3 %) vykazuje v roce 2007/08 Královéhradecký kraj v nárůstu podílu přijatých do maturitních oborů, největší pokles, a to v podílu přijatých do maturitních oborů kategorie M (3,8 p.b.), zaznamenává kraj Karlovarský v roce 2011/12. V posledním sledovaném roce vykazuje největší nárůst (3,2 p.b.) Pardubický kraj, a to do učebních oborů, největší pokles již uvedený Karlovarský kraj u přijatých do maturitních oborů kategorie M.

**Obr. 6: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně)
Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 07/08 až 11/12**

Ještě připomínáme, že v našich tabulkách a grafech sledujeme vývoj počtů a podílů žáků gymnázií v ročnících věkově odpovídajících 1. ročníku 4letých gymnázií. Proto není možné srovnávat zde uvedené údaje s jinde běžně uváděnými údaji o počtech nově přijatých do 1. ročníků, kde se počítají žáci s věkovým rozdílem dvou i čtyř let.

K rozvoji obecně odborného vzdělávání, jehož prvotním cílem je příprava žáků ke vstupu do terciárního vzdělávání, dochází i v oborech lyceí. Jejich podíl už nelze považovat za zanedbatelný, také Národní strategický referenční rámec ČR 2007–2013 předpokládá jejich další rozšiřování. Ve školním roce 2008/09 bylo dosaženo 5% podílu v celku žáků vstupujících do středního vzdělávání, do roku 2011/12 však tento podíl poklesl na 4,2 %.

Z tabulky je zřejmé, že největší rozšíření mají lycea v krajích Středočeském a Moravskoslezském, nejmenší pak v Pardubickém a Karlovarském kraji. I při celkovém poklesu podílu lyceí došlo k nárůstu počtu žáků ve Středočeském kraji.

Tab. 4: Počty a podíly žáků přijatých do oborů lyceí denní forma – podíl z celkového počtu přijatých do SŠ po ZŠ

	2005/06		2006/07		2007/08		2008/09		2009/10		2010/11		2011/12	
Hl.m.Praha	541	3,2%	729	4,2%	717	4,4%	762	4,7%	788	5,0%	788	5,5%	718	5,3%
Středočeský kraj	425	3,6%	519	4,2%	657	5,5%	584	4,9%	478	4,2%	429	4,2%	452	4,8%
Jihočeský kraj	267	3,0%	284	3,1%	345	4,2%	353	4,2%	325	3,9%	247	3,4%	271	4,0%
Plzeňský kraj	271	3,9%	271	3,8%	310	4,7%	305	4,6%	297	4,5%	222	3,9%	194	3,6%
Karlovarský kraj	208	5,2%	157	3,9%	173	4,4%	181	4,7%	144	3,8%	97	2,8%	86	2,8%
Ústecký kraj	304	2,6%	359	3,0%	363	3,2%	388	3,5%	409	3,8%	373	3,8%	345	3,8%
Liberecký kraj	210	3,7%	236	4,0%	224	4,1%	252	4,8%	213	4,3%	223	5,0%	169	3,9%
Královéhradecký k.	289	3,9%	414	5,3%	494	6,4%	431	5,8%	394	5,4%	288	4,5%	254	4,0%
Pardubický kraj	211	3,2%	371	5,4%	290	4,3%	305	4,6%	245	3,8%	206	3,6%	137	2,6%
Vysočina	200	2,9%	240	3,4%	304	4,5%	354	5,3%	358	5,5%	291	5,2%	213	3,9%
Jihomoravský kraj	739	4,8%	849	5,3%	808	5,2%	781	5,2%	683	4,7%	592	4,6%	494	4,2%
Olomoucký kraj	260	3,0%	311	3,5%	285	3,4%	288	3,5%	268	3,4%	249	3,5%	244	3,6%
Zlínský kraj	407	4,9%	459	5,4%	520	6,4%	554	7,1%	457	6,0%	384	5,8%	270	4,3%
Moravskoslezský k.	956	5,4%	1081	6,0%	1032	6,1%	989	6,0%	824	5,2%	693	5,0%	617	4,6%
Česká republika	5288	3,9%	6217	4,4%	6522	4,9%	6527	5,0%	5883	4,6%	5082	4,5%	4464	4,2%

Tab. 5: Počty žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 07/08 až 11/12

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem z toho	
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem		s matur.
Hl.m.Praha	07/08	4176	7485	180	7665	3346	1224	4570	16411	12885
	08/09	4162	7371	153	7524	3226	1259	4485	16171	12792
	09/10	4167	7219	155	7374	3201	1028	4229	15770	12414
	10/11	3820	6593	177	6770	2686	997	3683	14273	11410
	11/12	3846	5991	165	6156	2638	886	3524	13526	10723
Středočeský kraj	07/08	2255	4832	59	4891	4039	688	4727	11873	7775
	08/09	2294	4838	71	4909	3949	659	4608	11811	7791
	09/10	2183	4505	79	4584	3876	617	4493	11260	7305
	10/11	2027	4029	91	4120	3466	556	4022	10169	6612
	11/12	1962	3670	102	3772	3265	507	3772	9506	6139
Jihočeský kraj	07/08	1596	3414	36	3450	2789	474	3263	8309	5484
	08/09	1646	3408	36	3444	2709	585	3294	8384	5639
	09/10	1550	3472	52	3524	2675	504	3179	8253	5526
	10/11	1426	2960	49	3009	2332	461	2793	7228	4847
	11/12	1357	2771	37	2808	2295	386	2681	6846	4514
Plzeňský kraj	07/08	1075	2678	59	2737	2351	414	2765	6577	4167
	08/09	1116	2684	49	2733	2159	574	2733	6582	4374
	09/10	1029	2769	49	2818	2212	532	2744	6591	4330
	10/11	976	2358	50	2408	1845	455	2300	5684	3789
	11/12	991	2257	41	2298	1802	371	2173	5462	3619
Karlovarský kraj	07/08	632	1552	16	1568	1514	259	1773	3973	2443
	08/09	618	1572	14	1586	1462	201	1663	3867	2391
	09/10	561	1514	20	1534	1468	239	1707	3802	2314
	10/11	553	1355	14	1369	1380	168	1548	3470	2076
	11/12	507	1071	16	1087	1261	185	1446	3040	1763
Ústecký kraj	07/08	1577	4647	99	4746	4185	790	4975	11298	7014
	08/09	1647	4635	73	4708	4149	734	4883	11238	7016
	09/10	1548	4600	131	4731	3872	658	4530	10809	6806
	10/11	1484	4060	126	4186	3483	587	4070	9740	6131
	11/12	1369	3827	110	3937	3359	528	3887	9193	5724
Liberecký kraj	07/08	826	2172	34	2206	2112	263	2375	5407	3261
	08/09	886	2109	30	2139	1995	268	2263	5288	3263
	09/10	824	1932	30	1962	1927	271	2198	4984	3027
	10/11	766	1822	28	1850	1642	230	1872	4488	2818
	11/12	743	1722	38	1760	1629	203	1832	4335	2668
Královéhradecký k.	07/08	1337	3465	57	3522	2353	482	2835	7694	5284
	08/09	1340	3361	52	3413	2199	489	2688	7441	5190
	09/10	1319	3219	75	3294	2283	462	2745	7358	5000
	10/11	1230	2685	77	2762	2038	361	2399	6391	4276
	11/12	1214	2726	60	2786	1959	337	2296	6296	4277
Pardubický kraj	07/08	1274	2799	29	2828	2118	532	2650	6752	4605
	08/09	1297	2766	42	2808	2020	527	2547	6652	4590
	09/10	1148	2694	41	2735	1979	555	2534	6417	4397
	10/11	1081	2351	32	2383	1834	426	2260	5724	3858
	11/12	1009	2021	39	2060	1860	353	2213	5282	3383
Vysočina	07/08	1248	2732	55	2787	2142	509	2651	6686	4489
	08/09	1243	2792	43	2835	2074	527	2601	6679	4562
	09/10	1159	2669	42	2711	2119	477	2596	6466	4305
	10/11	1043	2283	59	2342	1793	369	2162	5547	3695
	11/12	1110	2145	59	2204	1817	352	2169	5483	3607
Jihomoravský kraj	07/08	3221	6114	112	6226	4710	1301	6011	15458	10636
	08/09	3213	6008	145	6153	4450	1280	5730	15096	10501
	09/10	3001	5886	109	5995	4501	1170	5671	14667	10057
	10/11	2811	4988	114	5102	3928	931	4859	12772	8730
	11/12	2729	4506	112	4618	3676	871	4547	11894	8106
Olomoucký kraj	07/08	1781	3199	50	3249	2761	653	3414	8444	5633
	08/09	1753	3096	69	3165	2602	711	3313	8231	5560
	09/10	1608	3010	57	3067	2614	643	3257	7932	5261
	10/11	1526	2658	46	2704	2326	599	2925	7155	4783
	11/12	1437	2439	72	2511	2230	528	2758	6706	4404
Zlínský kraj	07/08	1577	3286	24	3310	2284	990	3274	8161	5853
	08/09	1582	3214	20	3234	2090	940	3030	7846	5736
	09/10	1535	3111	19	3130	2097	868	2965	7630	5514
	10/11	1436	2586	23	2609	1927	600	2527	6572	4622
	11/12	1444	2378	32	2410	1807	548	2355	6209	4370
Moravskoslezský k	07/08	3270	6783	71	6854	5306	1517	6823	16947	11570
	08/09	3197	7081	86	7167	4774	1401	6175	16539	11679
	09/10	3075	6414	84	6498	4905	1389	6294	15867	10878
	10/11	2680	5428	124	5552	4410	1262	5672	13904	9370
	11/12	2643	5127	124	5251	4278	1131	5409	13303	8901
Česká republika	07/08	25845	55158	881	56039	42010	10096	52106	133990	91099
	08/09	25994	54935	883	55818	39858	10155	50013	131825	91084
	09/10	24707	53014	943	53957	39729	9413	49142	127806	87134
	10/11	22859	46156	1010	47166	35090	8002	43092	113117	77017
	11/12	22361	42651	1007	43658	33876	7186	41062	107081	72198

Tab. 6: Podíly žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 07/08 až 11/12

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem z toho	
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem	s matur.	
Hl.m.Praha	07/08	25,4%	45,6%	1,1%	46,7%	20,4%	7,5%	27,8%	100%	78,5%
	08/09	25,7%	45,6%	0,9%	46,5%	19,9%	7,8%	27,7%	100%	79,1%
	09/10	26,4%	45,8%	1,0%	46,8%	20,3%	6,5%	26,8%	100%	78,7%
	10/11	26,8%	46,2%	1,2%	47,4%	18,8%	7,0%	25,8%	100%	79,9%
	11/12	28,4%	44,3%	1,2%	45,5%	19,5%	6,6%	26,1%	100%	79,3%
Středočeský kraj	07/08	19,0%	40,7%	0,5%	41,2%	34,0%	5,8%	39,8%	100%	65,5%
	08/09	19,4%	41,0%	0,6%	41,6%	33,4%	5,6%	39,0%	100%	66,0%
	09/10	19,4%	40,0%	0,7%	40,7%	34,4%	5,5%	39,9%	100%	64,9%
	10/11	19,9%	39,6%	0,9%	40,5%	34,1%	5,5%	39,6%	100%	65,0%
	11/12	20,6%	38,6%	1,1%	39,7%	34,3%	5,3%	39,7%	100%	64,6%
Jihočeský kraj	07/08	19,2%	41,1%	0,4%	41,5%	33,6%	5,7%	39,3%	100%	66,0%
	08/09	19,6%	40,6%	0,4%	41,1%	32,3%	7,0%	39,3%	100%	67,3%
	09/10	18,8%	42,1%	0,6%	42,7%	32,4%	6,1%	38,5%	100%	67,0%
	10/11	19,7%	41,0%	0,7%	41,6%	32,3%	6,4%	38,6%	100%	67,1%
	11/12	19,8%	40,5%	0,5%	41,0%	33,5%	5,6%	39,2%	100%	65,9%
Plzeňský kraj	07/08	16,3%	40,7%	0,9%	41,6%	35,7%	6,3%	42,0%	100%	63,4%
	08/09	17,0%	40,8%	0,7%	41,5%	32,8%	8,7%	41,5%	100%	66,5%
	09/10	15,6%	42,0%	0,7%	42,8%	33,6%	8,1%	41,6%	100%	65,7%
	10/11	17,2%	41,5%	0,9%	42,4%	32,5%	8,0%	40,5%	100%	66,7%
	11/12	18,1%	41,3%	0,8%	42,1%	33,0%	6,8%	39,8%	100%	66,3%
Karlovarský kraj	07/08	15,9%	39,1%	0,4%	39,5%	38,1%	6,5%	44,6%	100%	61,5%
	08/09	16,0%	40,7%	0,4%	41,0%	37,8%	5,2%	43,0%	100%	61,8%
	09/10	14,8%	39,8%	0,5%	40,3%	38,6%	6,3%	44,9%	100%	60,9%
	10/11	15,9%	39,0%	0,4%	39,5%	39,8%	4,8%	44,6%	100%	59,8%
	11/12	16,7%	35,2%	0,5%	35,8%	41,5%	6,1%	47,6%	100%	58,0%
Ústecký kraj	07/08	14,0%	41,1%	0,9%	42,0%	37,0%	7,0%	44,0%	100%	62,1%
	08/09	14,7%	41,2%	0,6%	41,9%	36,9%	6,5%	43,5%	100%	62,4%
	09/10	14,3%	42,6%	1,2%	43,8%	35,8%	6,1%	41,9%	100%	63,0%
	10/11	15,2%	41,7%	1,3%	43,0%	35,8%	6,0%	41,8%	100%	62,9%
	11/12	14,9%	41,6%	1,2%	42,8%	36,5%	5,7%	42,3%	100%	62,3%
Liberecký kraj	07/08	15,3%	40,2%	0,6%	40,8%	39,1%	4,9%	43,9%	100%	60,3%
	08/09	16,8%	39,9%	0,6%	40,5%	37,7%	5,1%	42,8%	100%	61,7%
	09/10	16,5%	38,8%	0,6%	39,4%	38,7%	5,4%	44,1%	100%	60,7%
	10/11	17,1%	40,6%	0,6%	41,2%	36,6%	5,1%	41,7%	100%	62,8%
	11/12	17,1%	39,7%	0,9%	40,6%	37,6%	4,7%	42,3%	100%	61,5%
Královéhradecký k.	07/08	17,4%	45,0%	0,7%	45,8%	30,6%	6,3%	36,8%	100%	68,7%
	08/09	18,0%	45,2%	0,7%	45,9%	29,6%	6,6%	36,1%	100%	69,7%
	09/10	17,9%	43,7%	1,0%	44,8%	31,0%	6,3%	37,3%	100%	68,0%
	10/11	19,2%	42,0%	1,2%	43,2%	31,9%	5,6%	37,5%	100%	66,9%
	11/12	19,3%	43,3%	1,0%	44,3%	31,1%	5,4%	36,5%	100%	67,9%
Pardubický kraj	07/08	18,9%	41,5%	0,4%	41,9%	31,4%	7,9%	39,2%	100%	68,2%
	08/09	19,5%	41,6%	0,6%	42,2%	30,4%	7,9%	38,3%	100%	69,0%
	09/10	17,9%	42,0%	0,6%	42,6%	30,8%	8,6%	39,5%	100%	68,5%
	10/11	18,9%	41,1%	0,6%	41,6%	32,0%	7,4%	39,5%	100%	67,4%
	11/12	19,1%	38,3%	0,7%	39,0%	35,2%	6,7%	41,9%	100%	64,0%
Vysočina	07/08	18,7%	40,9%	0,8%	41,7%	32,0%	7,6%	39,7%	100%	67,1%
	08/09	18,6%	41,8%	0,6%	42,4%	31,1%	7,9%	38,9%	100%	68,3%
	09/10	17,9%	41,3%	0,6%	41,9%	32,8%	7,4%	40,1%	100%	66,6%
	10/11	18,8%	41,2%	1,1%	42,2%	32,3%	6,7%	39,0%	100%	66,6%
	11/12	20,2%	39,1%	1,1%	40,2%	33,1%	6,4%	39,6%	100%	65,8%
Jihomoravský kraj	07/08	20,8%	39,6%	0,7%	40,3%	30,5%	8,4%	38,9%	100%	68,8%
	08/09	21,3%	39,8%	1,0%	40,8%	29,5%	8,5%	38,0%	100%	69,6%
	09/10	20,5%	40,1%	0,7%	40,9%	30,7%	8,0%	38,7%	100%	68,6%
	10/11	22,0%	39,1%	0,9%	39,9%	30,8%	7,3%	38,0%	100%	68,4%
	11/12	22,9%	37,9%	0,9%	38,8%	30,9%	7,3%	38,2%	100%	68,2%
Olomoucký kraj	07/08	21,1%	37,9%	0,6%	38,5%	32,7%	7,7%	40,4%	100%	66,7%
	08/09	21,3%	37,6%	0,8%	38,5%	31,6%	8,6%	40,3%	100%	67,5%
	09/10	20,3%	37,9%	0,7%	38,7%	33,0%	8,1%	41,1%	100%	66,3%
	10/11	21,3%	37,1%	0,6%	37,8%	32,5%	8,4%	40,9%	100%	66,8%
	11/12	21,4%	36,4%	1,1%	37,4%	33,3%	7,9%	41,1%	100%	65,7%
Zlínský kraj	07/08	19,3%	40,3%	0,3%	40,6%	28,0%	12,1%	40,1%	100%	71,7%
	08/09	20,2%	41,0%	0,3%	41,2%	26,6%	12,0%	38,6%	100%	73,1%
	09/10	20,1%	40,8%	0,2%	41,0%	27,5%	11,4%	38,9%	100%	72,3%
	10/11	21,9%	39,3%	0,3%	39,7%	29,3%	9,1%	38,5%	100%	70,3%
	11/12	23,3%	38,3%	0,5%	38,8%	29,1%	8,8%	37,9%	100%	70,4%
Moravskoslezský k	07/08	19,3%	40,0%	0,4%	40,4%	31,3%	9,0%	40,3%	100%	68,3%
	08/09	19,3%	42,8%	0,5%	43,3%	28,9%	8,5%	37,3%	100%	70,6%
	09/10	19,4%	40,4%	0,5%	41,0%	30,9%	8,8%	39,7%	100%	68,6%
	10/11	19,3%	39,0%	0,9%	39,9%	31,7%	9,1%	40,8%	100%	67,4%
	11/12	19,9%	38,5%	0,9%	39,5%	32,2%	8,5%	40,7%	100%	66,9%
Česká republika	07/08	19,3%	41,2%	0,7%	41,8%	31,4%	7,5%	38,9%	100%	68,0%
	08/09	19,7%	41,7%	0,7%	42,3%	30,2%	7,7%	37,9%	100%	69,1%
	09/10	19,3%	41,5%	0,7%	42,2%	31,1%	7,4%	38,5%	100%	68,2%
	10/11	20,2%	40,8%	0,9%	41,7%	31,0%	7,1%	38,1%	100%	68,1%
	11/12	20,9%	39,8%	0,9%	40,8%	31,6%	6,7%	38,3%	100%	67,4%

Tab. 7: Meziroční nárůst podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) - Kraje ČR - Denní studium - šk.r. 07/08 až 11/12

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C (§ 5)		Obory vzděl. kat. H+E a L0 (§ 6)		z toho
			s maturit.	bez mat.	s výu. list	s matur.	s matur.
Hl.m. Praha	07/08	-0,1	1,0	0,2	-0,7	-0,3	0,6
	08/09	0,3	0,0	-0,2	-0,4	0,3	0,6
	09/10	0,7	0,2	0,0	0,3	-1,3	-0,4
	10/11	0,3	0,4	0,3	-1,5	0,5	1,2
	11/12	1,7	-1,9	0,0	0,7	-0,4	-0,7
Středočeský kraj	07/08	0,1	0,1	-0,1	0,4	-0,6	-0,3
	08/09	0,4	0,3	0,1	-0,6	-0,2	0,5
	09/10	0,0	-1,0	0,1	1,0	-0,1	-1,1
	10/11	0,5	-0,4	0,2	-0,3	0,0	0,1
	11/12	0,7	-1,0	0,2	0,3	-0,1	-0,4
Jihočeský kraj	07/08	0,8	0,3	0,0	-1,2	0,1	1,2
	08/09	0,4	-0,4	0,0	-1,3	1,3	1,3
	09/10	-0,9	1,4	0,2	0,1	-0,9	-0,3
	10/11	0,9	-1,1	0,0	-0,1	0,3	0,1
	11/12	0,1	-0,5	-0,1	1,3	-0,7	-1,1
Plzeňský kraj	07/08	0,5	0,9	0,1	-0,8	-0,6	0,7
	08/09	0,6	0,1	-0,2	-2,9	2,4	3,1
	09/10	-1,3	1,2	0,0	0,8	-0,6	-0,8
	10/11	1,6	-0,5	0,1	-1,1	-0,1	1,0
	11/12	1,0	-0,2	-0,1	0,5	-1,2	-0,4
Karlovarský kraj	07/08	0,0	-0,1	-0,1	-0,7	1,0	0,8
	08/09	0,1	1,6	0,0	-0,3	-1,3	0,3
	09/10	-1,2	-0,8	0,2	0,8	1,1	-1,0
	10/11	1,2	-0,8	-0,1	1,2	-1,4	-1,0
	11/12	0,7	-3,8	0,1	1,7	1,2	-1,8
Ústecký kraj	07/08	-0,6	1,9	-0,2	-1,2	0,1	1,4
	08/09	0,7	0,1	-0,2	-0,1	-0,5	0,3
	09/10	-0,3	1,3	0,6	-1,1	-0,4	0,5
	10/11	0,9	-0,9	0,1	-0,1	-0,1	0,0
	11/12	-0,3	-0,1	-0,1	0,8	-0,3	-0,7
Liberecký kraj	07/08	0,3	2,1	0,1	-2,7	0,1	2,6
	08/09	1,5	-0,3	-0,1	-1,3	0,2	1,4
	09/10	-0,2	-1,1	0,0	0,9	0,4	-1,0
	10/11	0,5	1,8	0,0	-2,1	-0,3	2,1
	11/12	0,1	-0,9	0,3	1,0	-0,4	-1,2
Královéhradecký k.	07/08	-0,4	3,2	0,0	-3,3	0,5	3,3
	08/09	0,6	0,1	0,0	-1,0	0,3	1,1
	09/10	-0,1	-1,4	0,3	1,5	-0,3	-1,8
	10/11	1,3	-1,7	0,2	0,9	-0,6	-1,0
	11/12	0,0	1,3	-0,3	-0,8	-0,3	1,0
Pardubický kraj	07/08	-0,5	0,4	-0,2	-1,1	1,2	1,2
	08/09	0,6	0,1	0,2	-1,0	0,0	0,8
	09/10	-1,6	0,4	0,0	0,5	0,7	-0,5
	10/11	1,0	-0,9	-0,1	1,2	-1,2	-1,1
	11/12	0,2	-2,8	0,2	3,2	-0,8	-3,4
Vysočina	07/08	0,2	0,0	0,1	0,0	-0,3	-0,1
	08/09	-0,1	0,9	-0,2	-1,0	0,3	1,2
	09/10	-0,7	-0,5	0,0	1,7	-0,5	-1,7
	10/11	0,9	-0,1	0,4	-0,4	-0,7	0,0
	11/12	1,4	-2,0	0,0	0,8	-0,2	-0,8
Jihomoravský kraj	07/08	-0,7	1,3	0,0	0,4	-1,0	-0,4
	08/09	0,4	0,2	0,2	-1,0	0,1	0,8
	09/10	-0,8	0,3	-0,2	1,2	-0,5	-1,0
	10/11	1,5	-1,1	0,1	0,1	-0,7	-0,2
	11/12	0,9	-1,2	0,0	0,2	0,0	-0,2
Olomoucký kraj	07/08	0,3	0,9	0,1	-1,6	0,3	1,5
	08/09	0,2	-0,3	0,2	-1,1	0,9	0,8
	09/10	-1,0	0,3	-0,1	1,3	-0,5	-1,2
	10/11	1,1	-0,8	-0,1	-0,4	0,3	0,5
	11/12	0,1	-0,8	0,4	0,7	-0,5	-1,2
Zlínský kraj	07/08	-0,4	1,5	-0,1	-1,9	0,9	2,0
	08/09	0,8	0,7	0,0	-1,3	-0,2	1,4
	09/10	0,0	-0,2	0,0	0,8	-0,6	-0,8
	10/11	1,7	-1,4	0,1	1,8	-2,2	-1,9
	11/12	1,4	-1,0	0,2	-0,2	-0,3	0,1
Moravskoslezský k.	07/08	0,6	0,9	0,1	-1,3	-0,2	1,3
	08/09	0,0	2,8	0,1	-2,4	-0,5	2,3
	09/10	0,0	-2,4	0,0	2,0	0,3	-2,1
	10/11	-0,1	-1,4	0,4	0,8	0,3	-1,2
	11/12	0,6	-0,5	0,0	0,4	-0,6	-0,5
Česká republika	07/08	0,0	1,1	0,0	-1,0	-0,1	1,0
	08/09	0,4	0,5	0,0	-1,1	0,2	1,1
	09/10	-0,4	-0,2	0,1	0,8	-0,3	-0,9
	10/11	0,9	-0,7	0,2	-0,1	-0,3	-0,1
	11/12	0,7	-1,0	0,0	0,6	-0,4	-0,7

Zvýraznění změn:
tučně jsou uvedeny hodnoty nárůstu větší-rovno 1,5 p. b.

kurzivou a šedě jsou uvedeny hodnoty menší-rovno 1,5 p.b. - tedy výrazný pokles

Údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia** v jednotlivých krajích obsahuje **tabulka 8**, do **vyššího odborného studia** **tabulka 9**. V obou tabulkách jsou uvedeny i hodnoty jiných forem vzdělávání (pod označením JFV). Pro srovnávání jsou uvedeny hodnoty nárůstů mezi šk. r. 2009/10 a 2010/11 (sloupec „10/09“) a šk. r. 2010/11 a 2011/12 (sloupec „11/10“), ale jen v denním studiu. Poslední sloupec uvádí **podíl nově přijatých do denní formy nástaveb z absolventů denní formy tříletých oborů** poskytujících výuční list v daném roce (tab. 8, v tabulce 9 je pak uvedeno, jaký je **podíl nově přijatých do denní formy vyššího odborného studia z maturantů daného roku**).

V průměru přechází do denního studia nástaveb 33,0 % vyučených, což představuje výrazný pokles proti minulému roku (38,6 %). Největší podíl vykazuje kraj Olomoucký, dokonce je vyšší než v Praze. Nízký podíl přecházejících do nástaveb je zřejmý v Karlovarském (25,5 %) a Pardubickém (26,4 %) kraji.

V **oborech VOŠ** dochází po dvou letech nárůstu nově přijatých k poklesu počtu přijatých. Podíl maturantů vstupujících do oborů VOŠ činí 12,1 %. Nejvyšší je tento podíl v Praze, Jihočeském a Ústeckém kraji, nejnižší v Libereckém a Zlínském kraji.

Tab.8: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia pro absolventy 3letých učebních oborů

	šk.r. 2007/08		šk.r. 2008/09		šk.r. 2009/2010		šk.r. 2010/2011		šk.r. 2011/2012		Meziroční nárůst		Podíl z vyuč.
	denní	JFV	denní	JFV	denní	JFV	denní	SPZ	denní	SPZ	10/09	11/10	
Hl.m.Praha	1361	1612	1231	1500	1139	1462	1024	1449	899	1095	-10,1%	-12,2%	42,0%
Středočeský kraj	1221	879	1148	1179	1106	983	1120	1024	990	915	1,3%	-11,6%	35,1%
Jihočeský kraj	787	852	730	839	731	760	706	716	700	514	-3,4%	-0,8%	35,9%
Plzeňský kraj	681	461	710	625	684	586	658	630	538	341	-3,8%	-18,2%	35,5%
Karlovarský kraj	335	375	220	398	249	359	247	326	218	150	-0,8%	-11,7%	25,5%
Ústecký kraj	931	1028	900	1123	827	1039	865	1050	707	598	4,6%	-18,3%	29,0%
Liberecký kraj	324	602	363	576	480	523	417	462	326	341	-13,1%	-21,8%	28,4%
Královéhradecký k.	568	532	555	536	650	443	552	360	514	308	-15,1%	-6,9%	29,7%
Pardubický kraj	353	359	294	436	311	249	411	338	400	249	32,2%	-2,7%	26,4%
Vysočina	532	574	563	553	646	597	575	607	535	400	-11,0%	-7,0%	32,3%
Jihomoravský kraj	1261	1012	1194	1114	1208	909	1130	900	1002	722	-6,5%	-11,3%	30,9%
Olomoucký kraj	996	684	974	708	1127	577	972	581	838	353	-13,8%	-13,8%	43,3%
Zlínský kraj	777	612	767	611	748	521	653	466	533	277	-12,7%	-18,4%	32,4%
Moravskoslezský k.	1279	1423	1259	1623	1381	1678	1279	1610	974	1251	-7,4%	-23,8%	30,5%
Česká republika	11406	11005	10908	11821	11287	10686	10609	10519	9174	7514	-6,0%	-13,5%	33,0%

Tab. 9: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků vyššího studia (bez konzervatoří)

	šk.r. 2007/08		šk.r. 2008/09		šk.r. 2009/2010		šk.r. 2010/2011		šk.r. 2011/2012		Meziroční nárůst		Podíl z matur.
	denní	JFV	denní	JFV	denní	JFV	denní	SPZ	denní	SPZ	10/09	11/10	
Hl.m.Praha	2076	842	1875	705	1899	703	2106	652	1850	600	10,9%	-12,2%	19,3%
Středočeský kraj	567	437	684	511	759	529	707	546	656	471	-6,9%	-7,2%	11,0%
Jihočeský kraj	911	300	707	178	715	195	777	147	654	263	8,7%	-15,8%	14,4%
Plzeňský kraj	377	141	391	117	524	118	488	196	425	172	-6,9%	-12,9%	13,6%
Karlovarský kraj	111	69	140	0	179	57	178	0	169	36	-0,6%	-5,1%	10,7%
Ústecký kraj	522	137	590	184	657	315	707	260	662	342	7,6%	-6,4%	14,1%
Liberecký kraj	289	24	242	26	178	0	193	0	172	0	8,4%	-10,9%	7,3%
Královéhradecký k.	394	60	356	0	397	42	402	39	391	28	1,3%	-2,7%	9,3%
Pardubický kraj	518	184	348	140	469	141	562	127	505	146	19,8%	-10,1%	14,0%
Vysočina	455	139	441	163	467	130	403	248	345	248	-13,7%	-14,4%	9,3%
Jihomoravský kraj	1002	283	1005	287	1101	304	1067	512	960	349	-3,1%	-10,0%	11,4%
Olomoucký kraj	381	123	416	103	412	93	509	97	500	148	23,5%	-1,8%	11,0%
Zlínský kraj	453	124	392	96	459	74	472	71	387	114	2,8%	-18,0%	8,1%
Moravskoslezský k.	730	326	604	302	648	305	843	529	788	399	30,1%	-6,5%	8,7%
Česká republika	8786	3189	8191	2812	8864	3006	9414	3424	8464	3316	6,2%	-10,1%	12,1%

Meziroční nárůst - je určen v denním studiu.

Podíl z - je pro šk.r. 2011/12.

4. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání

Na obrázcích a v tabulkách otištěných dále uvádíme počty a podíly žáků nově vstupujících do prvních ročníků v jednotlivých kategoriích odborného vzdělání v letech 2006/07 až 2011/12 v členění podle skupin oborů vzdělání.

V **grafech** jsou znázorněny **počty a podíly** žáků nově přijatých do prvních ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem (H + E), střední vzdělání s maturitní zkouškou (M a L0) a všech společně (obr. 7 až 14). Uvedení jak počtů, tak podílů považujeme za důležité pro znázornění vývoje i při výrazně se měnících stavech populace. Obrázky 15 a 16 ukazují počty přijatých do nástavbového studia a do oborů vyššího odborného vzdělávání. Veškeré údaje jsou rovněž přehledně uvedeny v tabulkách 10 až 12. Pro informaci uvádíme, že grafy i údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků do prvních ročníků zahrnují i žáky neveřejných škol (soukromých a církevních) a žáky se zdravotním postižením.

Výrazně upozorňujeme na skutečnost, že s náběhem kurikulární reformy došlo k některým změnám v soustavě oborů, které způsobují **výrazné rozdíly v časových řadách**. Nejvýraznější změnou, která se projevuje **zdanlivě nárůstem počtu žáků** přijatých do skupiny **63 Ekonomika a administrativa v maturitní úrovni, je sloučení všech dřívějších oborů skupiny 64 Podnikání v oborech, odvětví a jejich začlenění do oboru 63-41-M/01 Ekonomika a podnikání, došlo tedy k jejich převedení do skupiny 63**. Dále došlo k **převedení oborů připravujících IT odborníky do skupiny 18 Informatické obory, což se odráží i ve výrazném snížení počtu žáků přijímaných do skupiny 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika**, kde byla tato příprava zařazena dříve.

Množství hodnot v tabulkách a jejich znázornění v grafech umožňuje nejrozumnějším způsobem porovnávat vývoj v jednotlivých kategoriích vzdělání a skupinách oborů. Zde uvádíme jen několik podstatných údajů o tom, kde dochází k výrazným změnám.

V oborech středního vzdělávání s výučním listem po mnoha letech mírného poklesu počtů i podílů žáků **došlo v roce 2008/09 k obratu ve vývoji podílu a ten mírně narůstá. V roce 2011/12 došlo k nárůstu podílu** nově přijatých na hodnotu 31,64 % (tj. o 0,61 p.b.) z těch, kteří jsou nově přijati ze základního vzdělávání (v absolutních číslech však šlo vzhledem k poklesu populace o snížení počtu o 1 214 žáků).

K výrazným nárůstům (obr. 7 a 8, tab. 10) došlo ve skupinách oborů Strojírenství (0,9 p.b.), Potravinářství (0,7 p.b.) a Zemědělství a lesnictví (0,6 p.b.). Ve všech případech to dokonce představuje i nárůst počtu přijatých. K nárůstu došlo i ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče, kde se ale jedná o nově zaváděný obor kategorie E Pečovatelské služby.

Největší poklesy v podílech nově přijatých žáků byly zaznamenány ve skupinách Stavebnictví (1,2 p.b.), Osobní služby (1,1 p.b.) a Gastronomie, hotelnictví, turismus (0,8 p.b.). Je zřejmé, že u skupiny Stavebnictví se přes výraznou propagaci a podporu náboru žáků projevuje velmi nepříznivá reálná situace ve stavebním odvětví, které prochází výrazným krizovým údobím, což se odráží i v zájmu žáků základních škol o přípravu v oborech této skupiny.

V dlouhodobém porovnání od roku 2006 však Stavebnictví vykazuje největší nárůst (1,9 p.b.), dále jsou vysoké hodnoty nárůstu u skupin oborů Potravinářství (1,4 p.b.) a Zemědělství a lesnictví (1,3 p.b.). Velké snížení je pak zřejmé ve skupinách Gastronomie, hotelnictví, turismus a Obchod (obě 1,5 p.b.), dále i ve skupině Textilní výroba a oděvnictví (1,4 p.b.).

Tento vývoj v podstatě odpovídá potřebám a situaci na trhu práce a lze jej považovat za přiměřený a uspokojivý.

V maturitních oborech kategorie M (vč. oborů lyceí) **nastává v roce 2011/12 výrazný pokles počtu přijatých**, a to o 3 500 žáků, což představuje pokles o 8 % (tedy o 1 p.b.). a celkový podíl této kategorie v přijatých do středního vzdělávání po 6 letech poklesl pod 40 %.

Nejpočetnější v této kategorii (obr. 9, 10, tab. 10) je stále skupina Ekonomika a administrativa, která si udržovala podíl přijímaných žáků kolem 20 %, v průběhu sledovaných let však došlo k poklesu o 2,1 p.b. (tj. o téměř 1 000 žáků). V roce 2009/10 se sice počet žáků zvýšil o téměř 2 000 přesunem oborů ze skupiny Podnikání v oborech, odvětví, tento nárůst však byl z části poklesem a z části i přesunem oboru Informatika v ekonomice v minulém roce zcela vymazán a podíl této skupiny je opět necelých 20 %. V tomto roce došlo k poklesu téměř o 1 p.b., což představuje asi 1 000 žáků.

Další významné poklesy jsou u skupin Zdravotnictví a u oborů lyceí (v obou případech o 1,6 p.b.).

V tomto šk. roce vykazuje nejvýraznější nárůst počet přijatých do skupiny Informatické obory (1,0 p.b.), zde to však již není ovlivněno přesunem, nýbrž je to dáno vyjádřením zájmu o tyto obory. Výrazný nárůst vykazuje i skupina Umění, užité umění (0,8 p.b.).

V dlouhodobém pohledu je největší nárůst ve skupině Umění, užité umění (2,3 p.b.), což z hlediska uplatnění na trhu práce není příliš dobré. K výraznému nárůstu dochází rovněž u skupin Právní a veřejnosprávní činnost a Pedagogika, učitelství a sociální péče (obě o 1,4 p.b.), u druhé uvedené skupiny jde o potřebný nárůst pracovníků pro oblast sociálních činností.

V maturitních oborech kategorie L0 (střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0 – obr. 11, 12) **došlo v posledním roce k poklesu počtu přijatých** o 816 žáků a ke snížení podílu na 6,71 %.

Také v této skupině se projeví změny v soustavě oborů, jde zejména o dlouhodobější postupný přesun žáků do oboru Autotronik (skupina Speciální a interdisciplinární obory). Zde v průběhu pěti let došlo k výraznému řádovému nárůstu počtu žáků, stejný pokles pak vykazuje skupina Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, odkud se přesun udál.

K nejvýraznějším nárůstům došlo ve skupinách Strojírenství a strojírenská výroba (2,5 p.b.), Osobní služby (1,4 p.b.) a Polygrafie, kde jde o zvýšení podílu o 1,0 p.b.

Největší meziroční pokles v tomto roce vykazují skupiny oborů Obchod (3,2 p.b.), Speciální a interdisciplinární obory (1,1 p.b.) a Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (1,0 p.b.).

V pětiletém pohledu, ponecháme-li stranou změny vzniklé přechodem oboru Autotronik ze skupiny Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika do skupiny Speciální a interdisciplinární technické obory, zaznamenala největší nárůst skupina oborů Osobní služby (6,2 p.b.), Gastronomie, hotelnictví a turismus (4,7 p.b.) a Polygrafie (4,2 p.b.).

Největší pokles vykazují pak skupiny Obchod (8,6 p.b.), Textilní výroba a oděvnictví (2,0 p.b.) a Ekonomika a administrativa (1,3 p.b.), kde došlo k ukončení výuky.

Vývoj celkového počtu a podílů žáků přijatých ve všech kategoriích, do kterých vstupují žáci ze základního vzdělávání (**E+H+L0+M**), je dobře zřetelný v grafech na obr. 13 a 14, kde je zřejmé i to, že poklesy a nárůsty v různých kategoriích se vyrovnávají a nejsou tak výrazné.

Výrazně se projevují změny v počtech žáků i jejich podílech ve skupinách oborů, kde došlo ke změnám v soustavě oborů (skupiny Ekonomika a administrativa – Podnikání v oborech, odvětví a Informatické obory i Speciální a interdisciplinární technické obory, které ubraly žáky ze skupiny Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika). Nejde ale jen o přesun, v ekonomických oborech došlo k výraznému poklesu počtu žáků odpovídajícímu dřívějšímu podílu skupiny Podnikání v oborech a odvětví.

V meziročním srovnání je významný pouze nárůst podílů žáků připravovaných ve skupinách oborů Strojírenství (0,7 p.b.), Pedagogika, učitelství a sociální péče (0,5 p.b.), Potravinářství a Umění, užité umění (obě o 0,4 p.b.).

K poklesu podílu dochází zejména u skupin oborů Ekonomika a administrativa (0,6 p.b.), Stavebnictví, geodézie a kartografie (0,5 p.b.) a Obecně odborná příprava – Lycea (0,4 p.b.).

Zajímavý je i dlouhodobý pohled, který ukazuje, pomineme-li skupiny Informatické obory a Speciální a interdisciplinární technické obory, významné nárůsty skupin oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče (1,3 p.b.). Umění, užité umění (1,1 p.b.) a Stavebnictví, geodézie a kartografie (0,9 p.b.).

Největší pokles v pětiletém pohledu vykazují, pomineme-li odsun ze skupin Podnikání v oborech a odvětví a Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, skupiny Obchod (1,5 p.b.), Strojírenství a strojírenská výroba (1,2 p.b.) a Textilní výroba a oděvnictví (1,1 p.b.).

Všechny dlouhodobé změny se vztahují k rozdílům mezi roky 2006/07 a 2011/12. V absolutních počtech došlo v tomto období k poklesu **nově přijatých ze základní školy do odborného vzdělávání** o téměř 28,7 tisíce žáků (z 113 452 na 84 720 žáků). Z toho v **gymnaziální přípravě pak došlo ke snížení počtu** přijatých a přecházejících do 2. stupně o 4,7 tisíce žáků (z 27 112 na 22 361).

V nástavbovém vzdělávání (obr. 15) **dochází v celku k meziročnímu poklesu** téměř o 1 450 nově přijatých. I při poklesu asi o 870 žáků (0,6 p.b.), vykazuje velký nárůst podílu skupina Podnikání v oborech, odvětví. Velký podíl této skupiny (necelých 6 000 žáků, 65 % všech nově přijatých v nástavbovém studiu) je ovlivněn zejména tím, že při velké rozptýlenosti výuky učebních oborů na mnoha školách, je to často jediná možnost, jak vytvořit dostatečně velikou třídu ze zájemců o nástavbové studium z různých oborů. Na druhé straně je výhodou příprava vyučených k budoucímu podnikání a zvýšení jejich vzdělanostní úrovně. Největší nárůst podílu v posledním roce vykazuje ale skupina Strojírenství (1,2 p.b.).

Významný pokles podílu přijatých je pouze u skupiny Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (1,4 p.b.).

Podíváme-li se na vývoj z dlouhodobého pohledu, je zřejmý výrazný nárůst skupiny Podnikání v oborech, odvětví (12,6 p.b. – z 52 % v roce 2006 na 65 % v tomto roce). Významný nárůst vykazuje i skupina Strojírenství (2,1 p.b.).

Největší pokles v tomto období vykazují skupiny Ekonomika a administrativa (4,1 p.b.), Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (3,9 p.b.) a Obchod (2,3 p.b.).

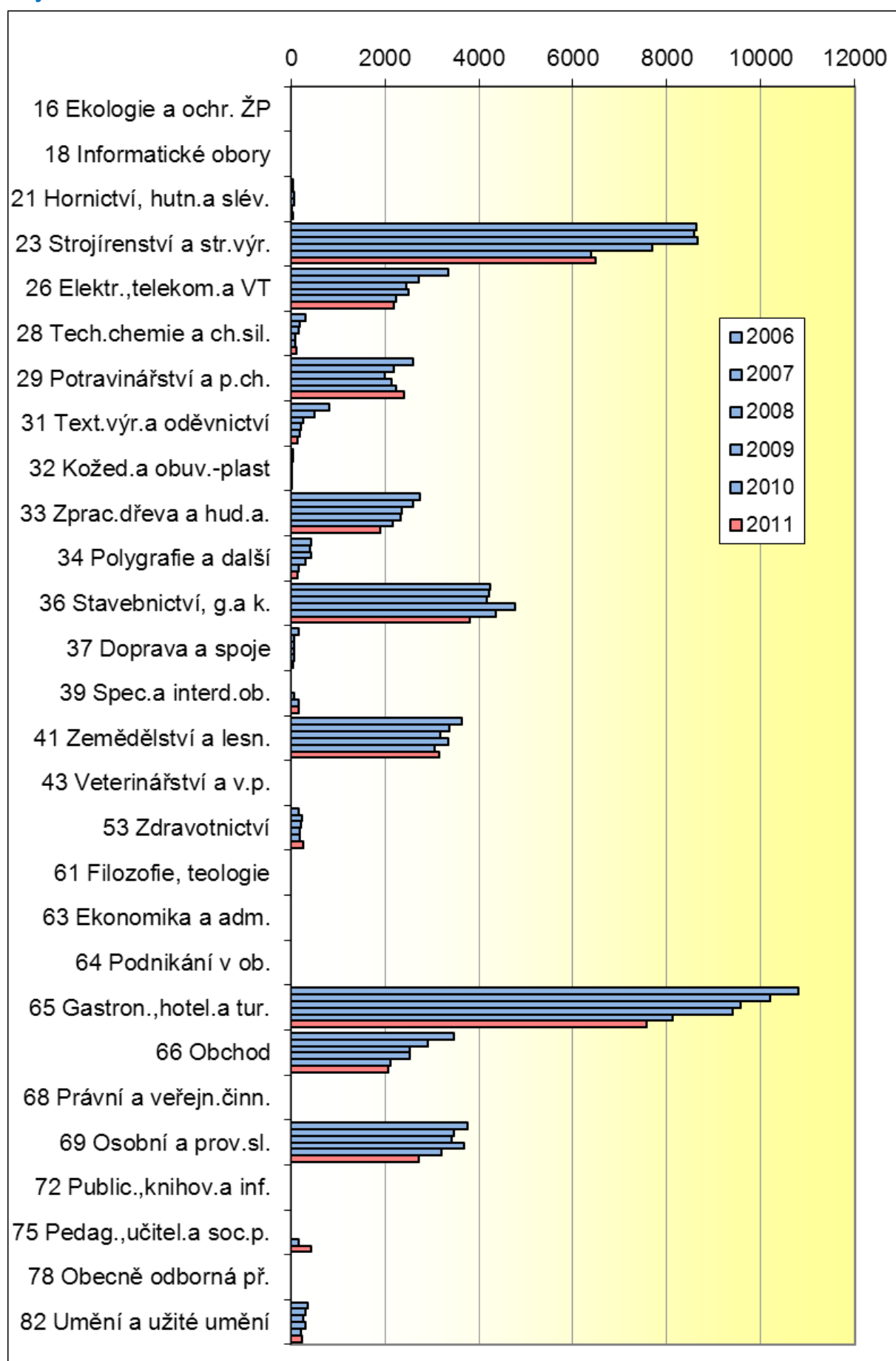
Ve vyšším odborném vzdělávání (obr. 16) po několika letech poklesu a dvou letech nárůstu počtu přijatých **dochází opět k poklesu, a to téměř o 1 000 žáků (10 %)**.

Situace v podílech se mění jen mírně, výraznější meziroční nárůst je vykazován ve skupinách oborů Právní a veřejnosprávní činnost (0,8 p.b.), Zdravotnictví a Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (obě o 0,7 p.b.).

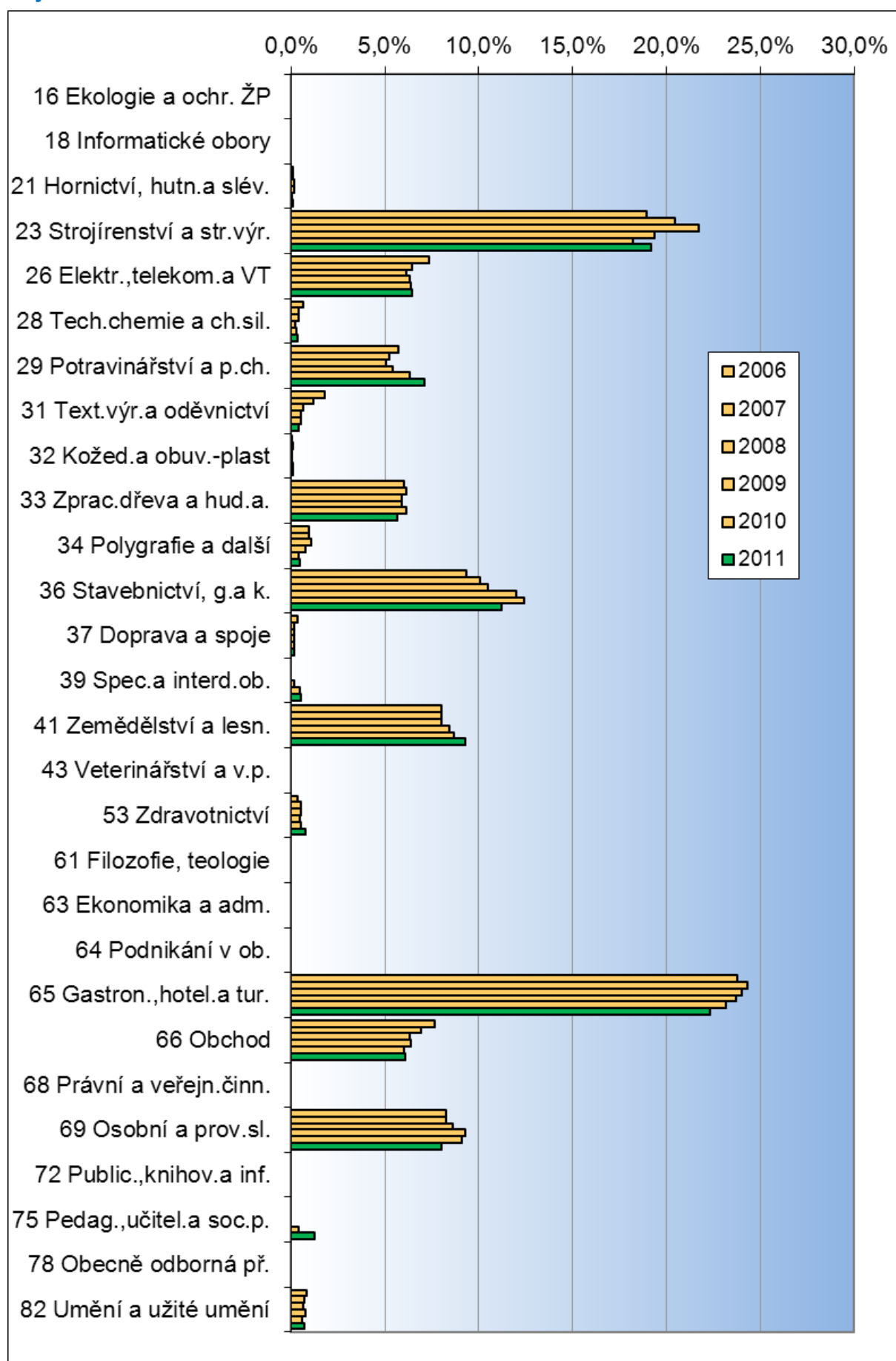
K poklesu došlo zejména u skupin Ekonomika a administrativa (1,6 p.b.), Gastronomie, hotelnictví a turismus a Speciální a interdisciplinární obory (v obou o 0,8 p.b.).

Největší nárůst v dlouhodobém pohledu je u skupin Zdravotnictví (3,7 p.b.), Pedagogika, učitelství a sociální péče (2,6 p.b.), Umění a užité umění a Podnikání v oborech (u obou o 0,9 p.b.), k největšímu poklesu došlo u skupin Ekonomika a administrativa (5,8 p.b.), Zemědělství a lesnictví a Gastronomie, hotelnictví, turismus (u obou o 1,3 p.b.).

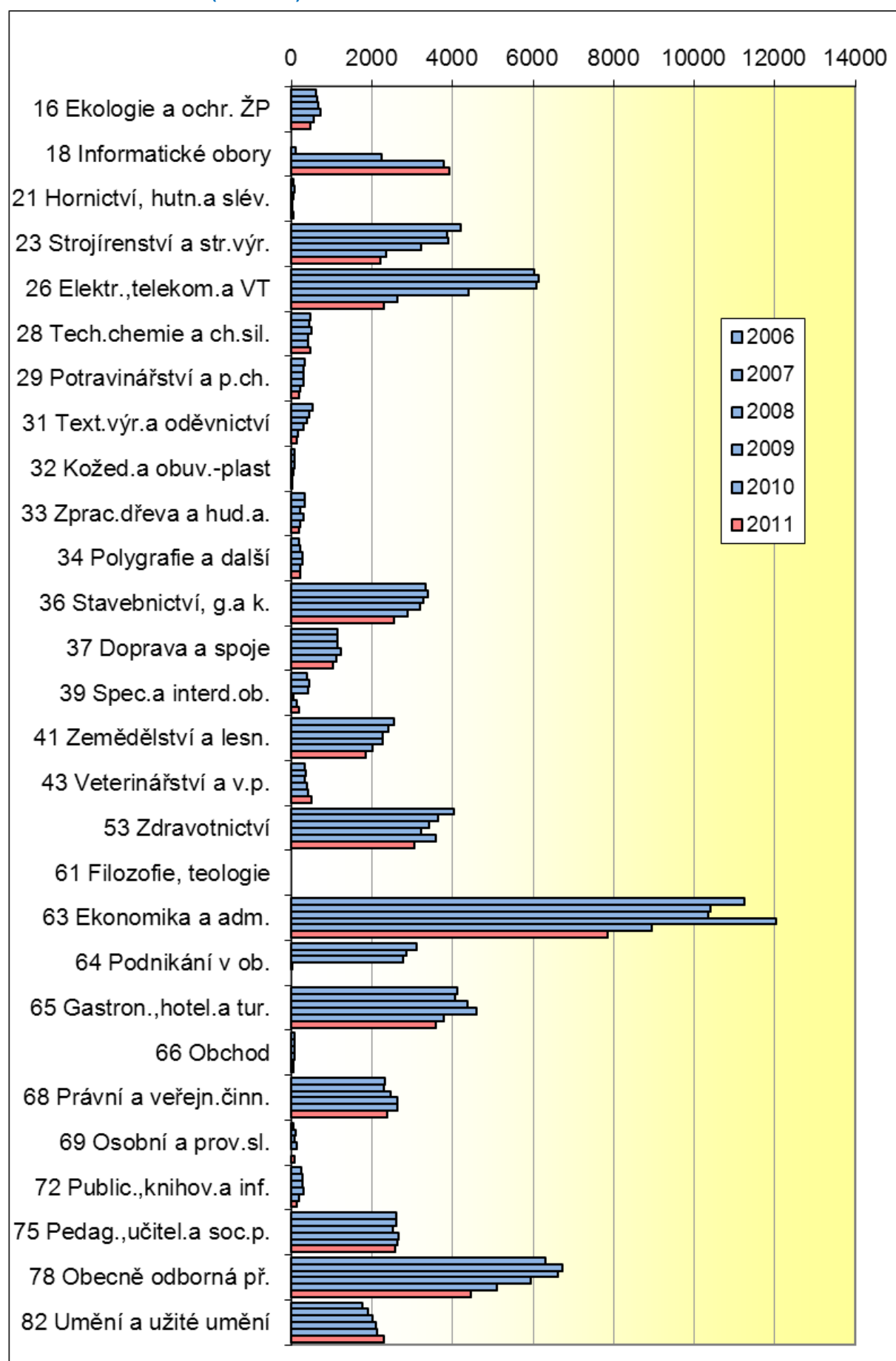
Obr. 7: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H a E

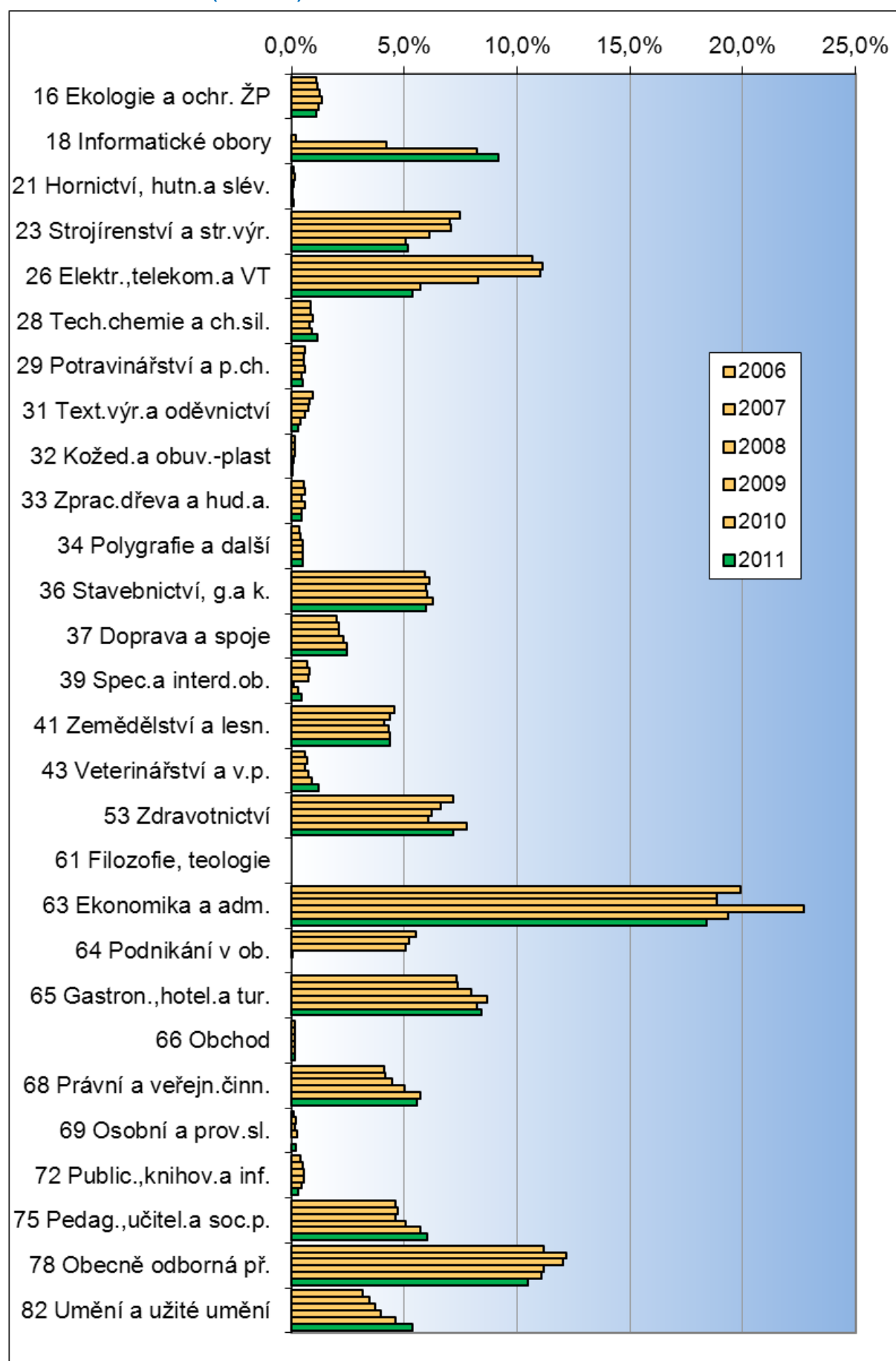
Obr. 8: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H a E

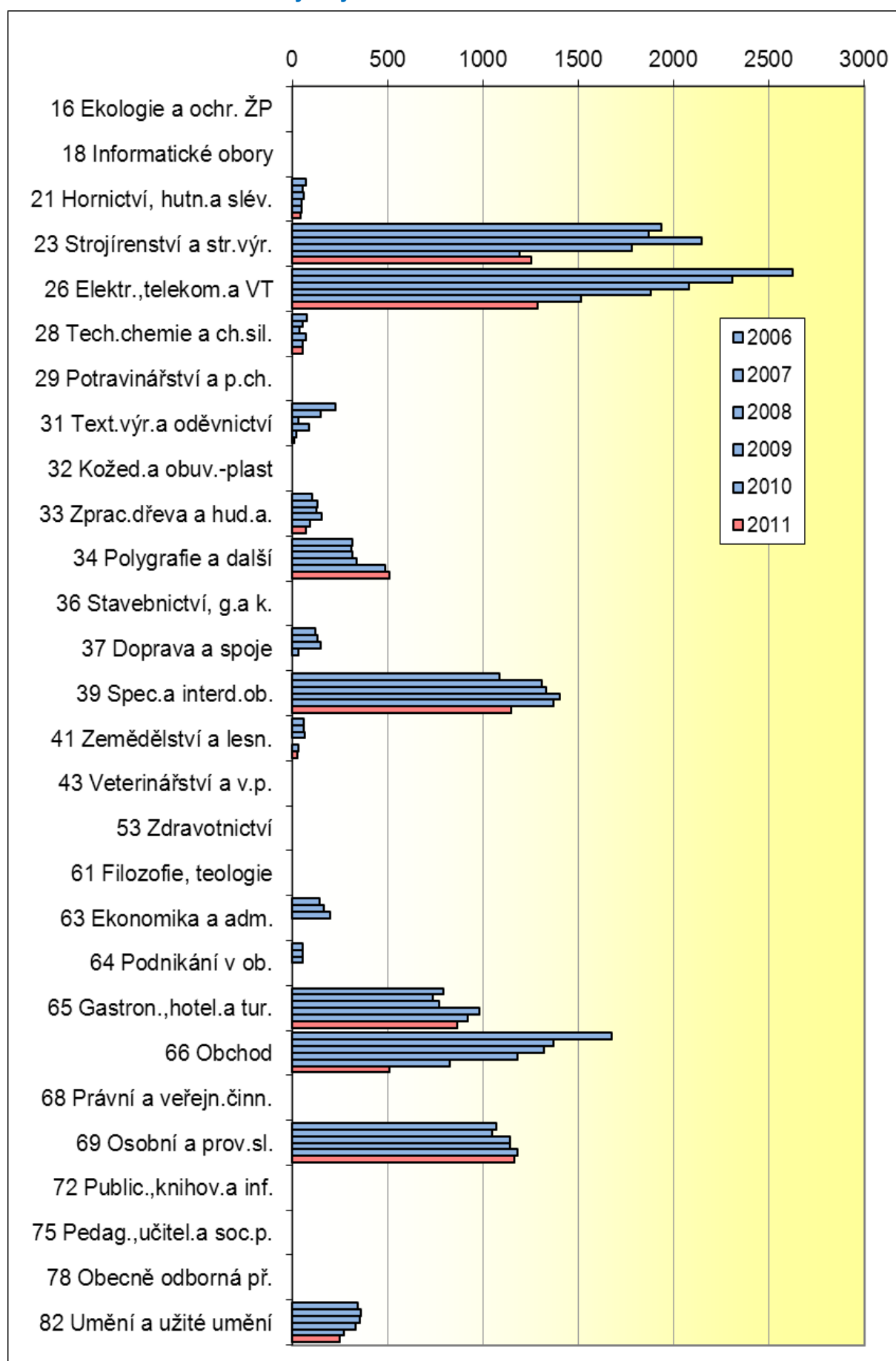
Obr. 9: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou (odborné) – M

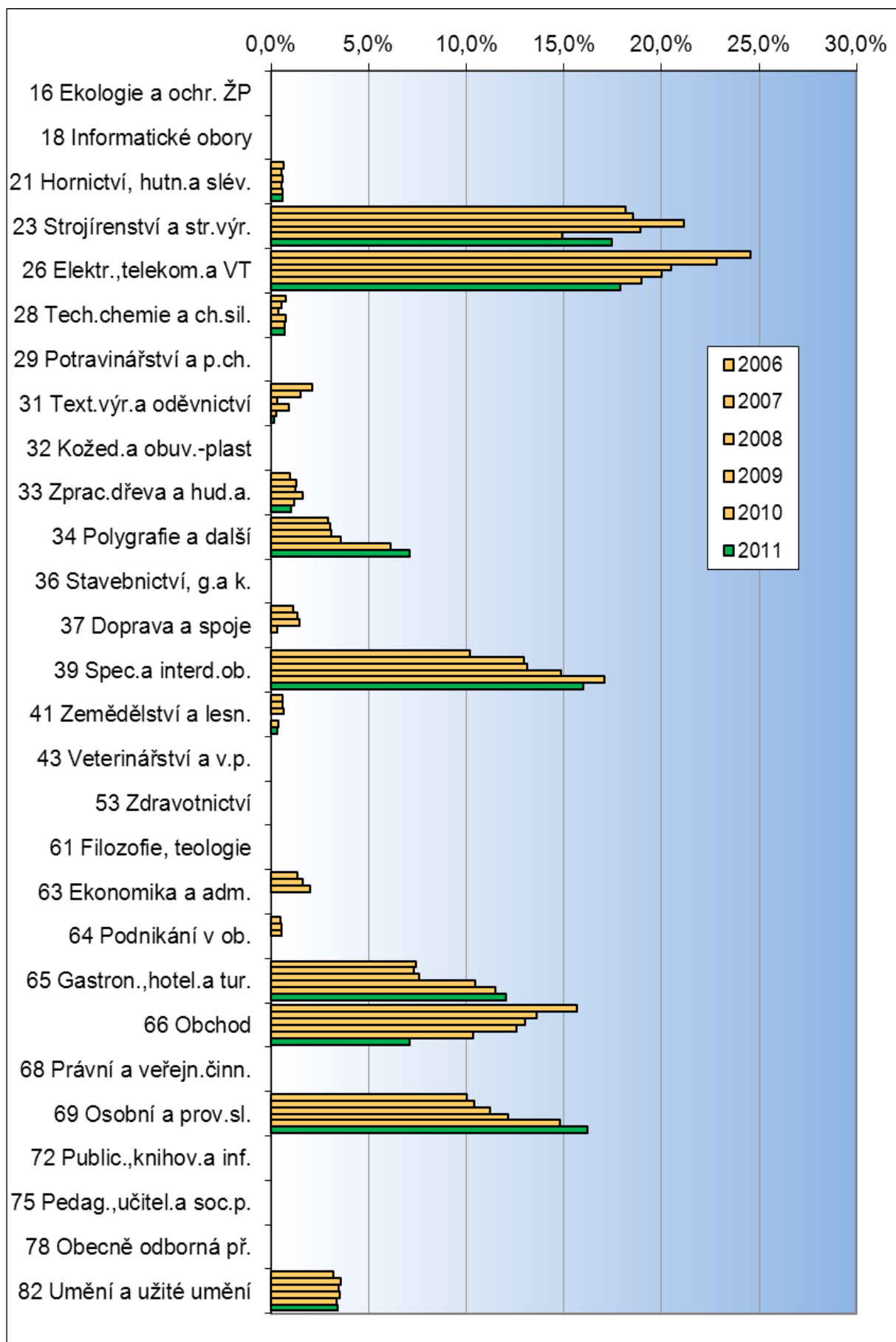
Obr. 10: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou (odborné) – M

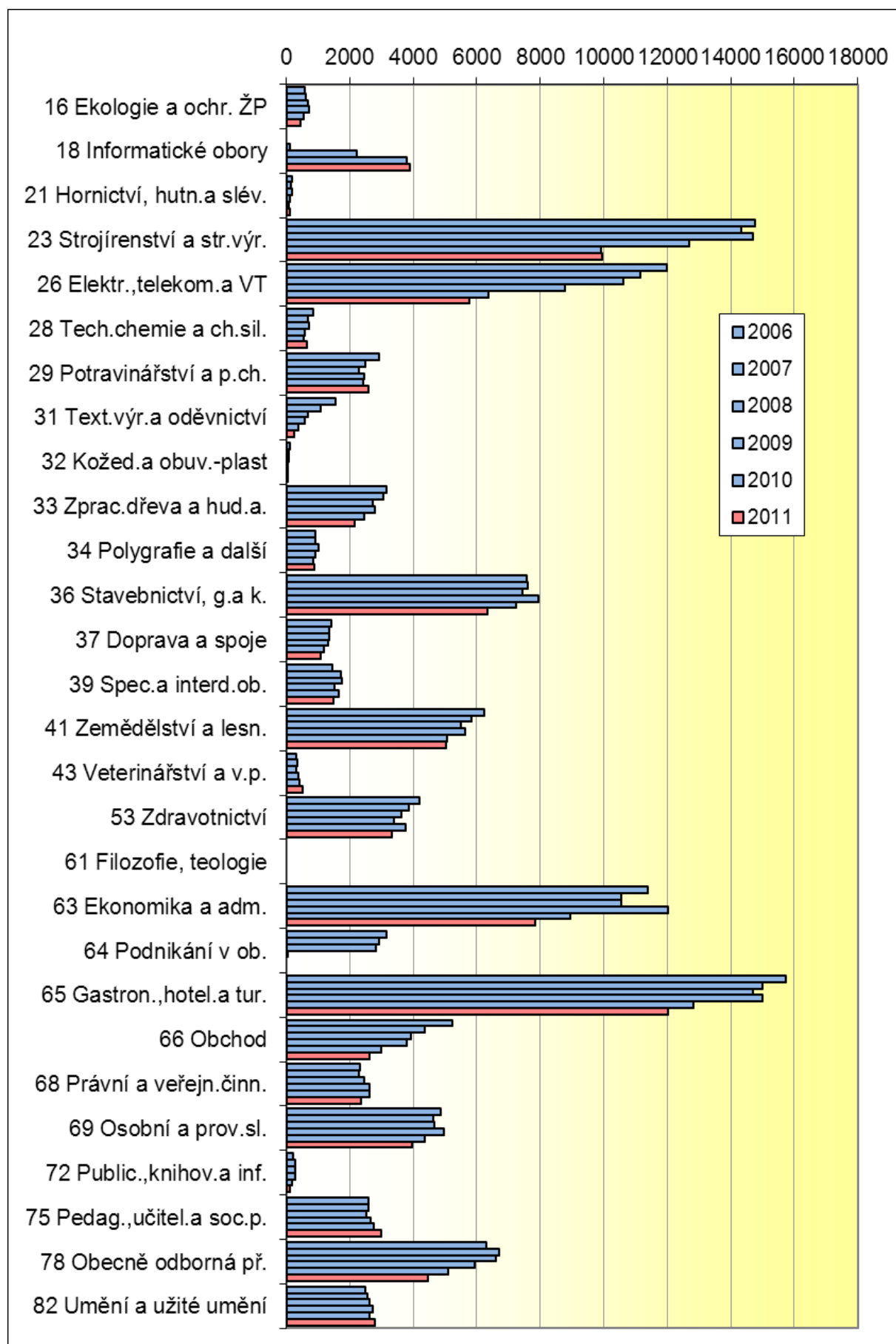
Obr. 11: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

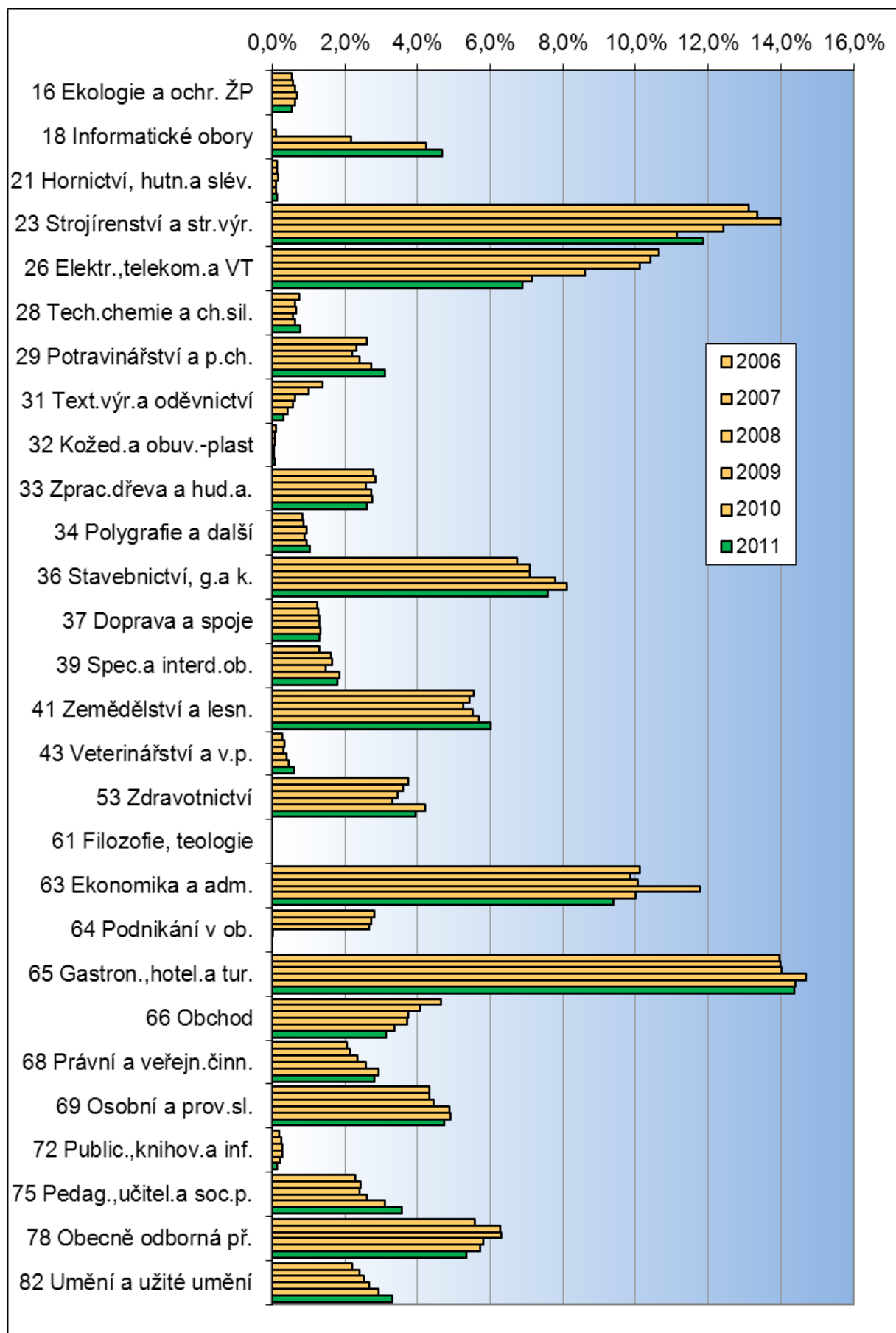
Obr. 12: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

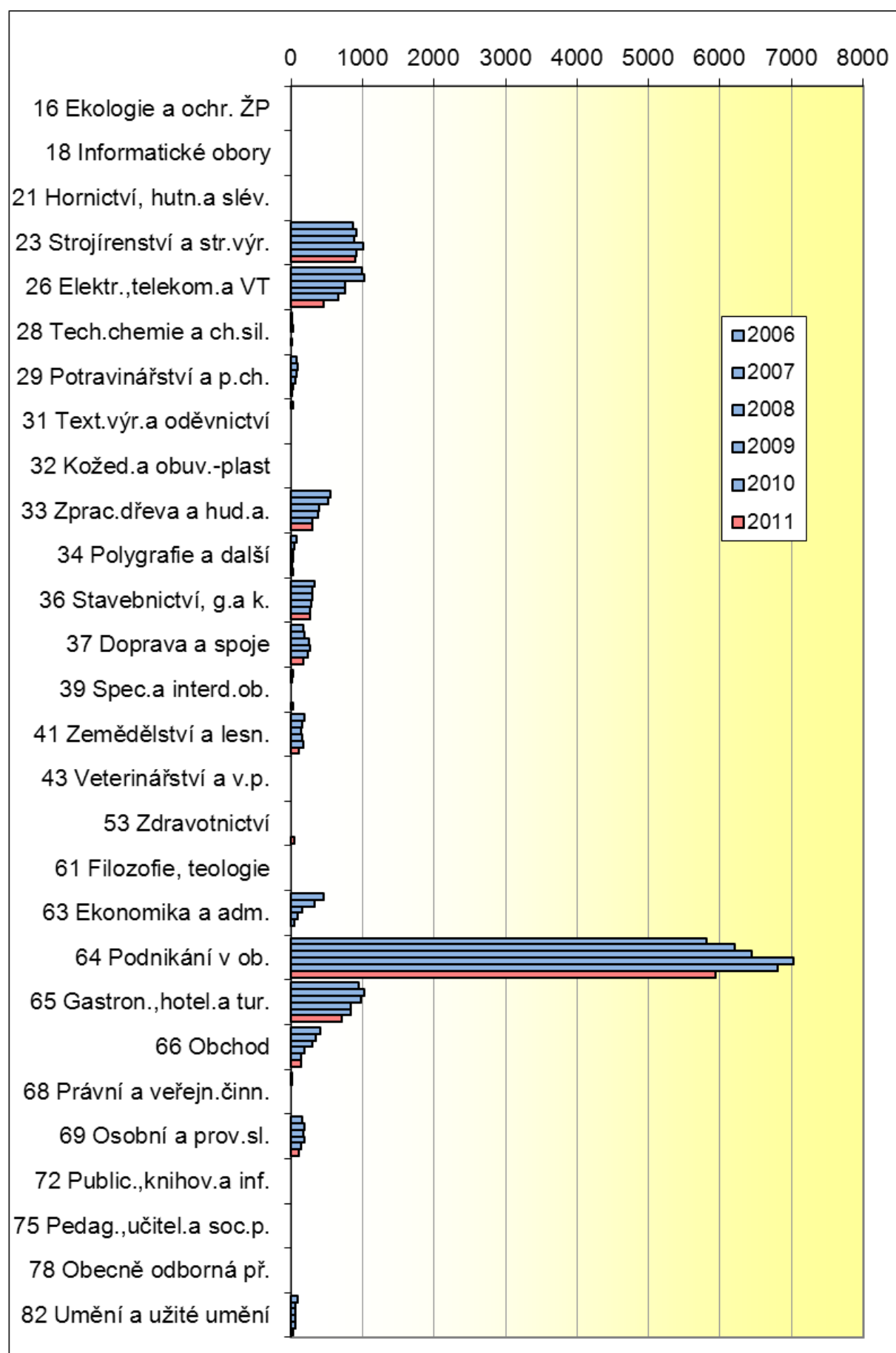
Obr. 13: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

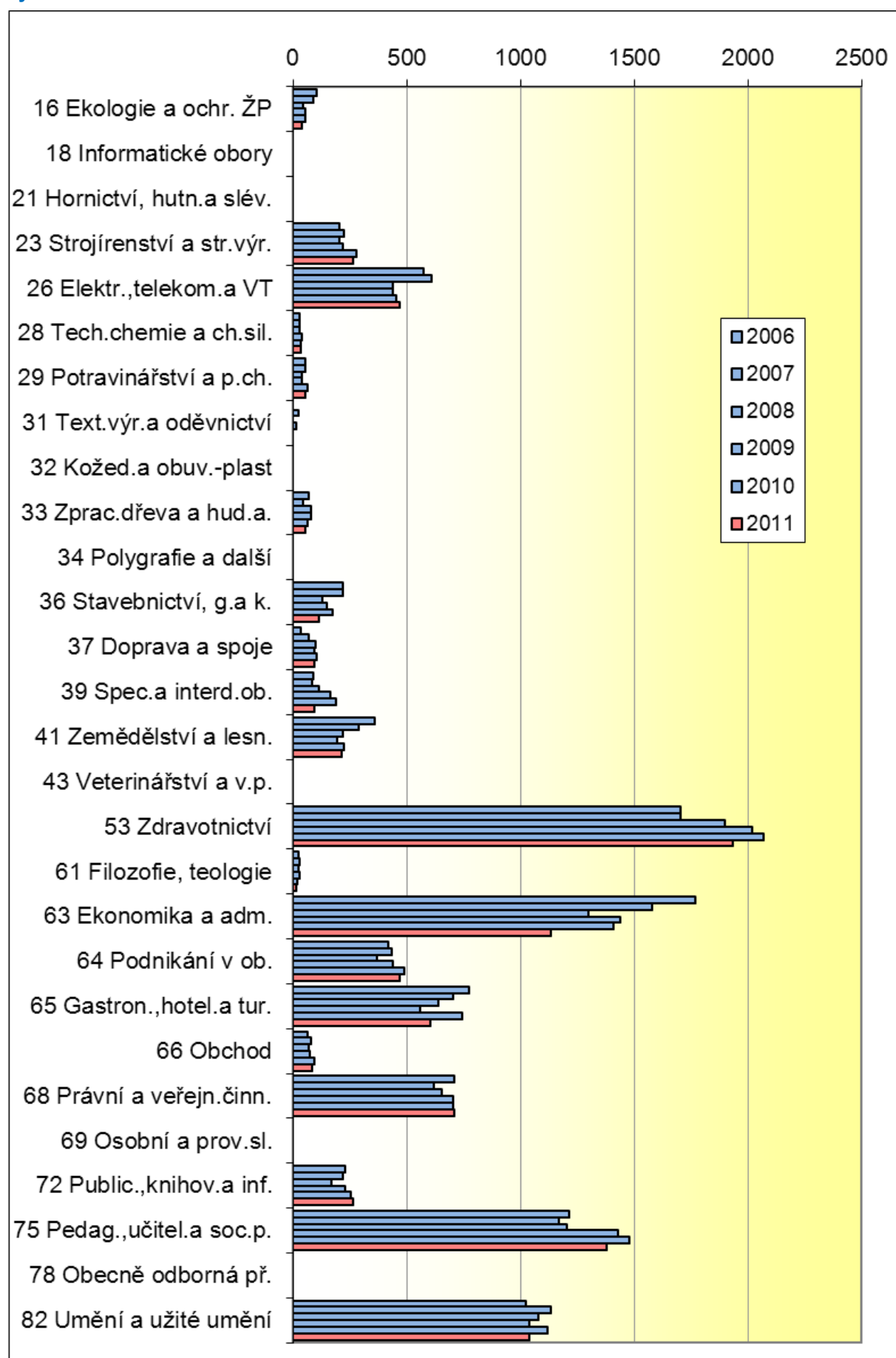
Obr. 14: Podíly žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

Obr. 15: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

Obr. 16: Počty žáků nově přijatých do 1. roč. oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

Tab. 10: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium
Střední vzdělávání s výučním listem - E + H

Skup.ob.	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	38	0,1%	37	0,1%	61	0,2%	55	0,1%	16	0,0%	36	0,1%
23 Strojírenství a str.vyr.	8626	19,0%	8593	20,5%	8663	21,7%	7683	19,3%	6393	18,2%	6490	19,2%
26 Elektr.,telekom.a VT	3338	7,3%	2707	6,4%	2459	6,2%	2513	6,3%	2235	6,4%	2188	6,5%
28 Tech.chemie a ch.sil.	296	0,7%	180	0,4%	159	0,4%	98	0,2%	99	0,3%	122	0,4%
29 Potravinářství a p.ch.	2588	5,7%	2194	5,2%	2006	5,0%	2145	5,4%	2226	6,3%	2399	7,1%
31 Text.vyr.a oděvnictví	815	1,8%	499	1,2%	254	0,6%	198	0,5%	181	0,5%	127	0,4%
32 Kožed.a obuv.-plast	29	0,1%	31	0,1%	25	0,1%	22	0,1%	25	0,1%	28	0,1%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	2734	6,0%	2592	6,2%	2363	5,9%	2340	5,9%	2154	6,1%	1908	5,6%
34 Polygrafie a další	417	0,9%	391	0,9%	420	1,1%	312	0,8%	152	0,4%	149	0,4%
36 Stavebnictví, g.a k.	4248	9,3%	4220	10,0%	4177	10,5%	4768	12,0%	4360	12,4%	3798	11,2%
37 Doprava a spoje	151	0,3%	72	0,2%	75	0,2%	70	0,2%	62	0,2%	48	0,1%
39 Spec.a interd.ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	58	0,1%	160	0,5%	172	0,5%
41 Zemědělství a lesn.	3634	8,0%	3365	8,0%	3189	8,0%	3353	8,4%	3049	8,7%	3147	9,3%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	166	0,4%	222	0,5%	209	0,5%	177	0,4%	186	0,5%	265	0,8%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	10813	23,8%	10207	24,3%	9576	24,0%	9411	23,7%	8123	23,1%	7565	22,3%
66 Obchod	3479	7,6%	2922	7,0%	2531	6,4%	2533	6,4%	2119	6,0%	2057	6,1%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	3751	8,2%	3475	8,3%	3425	8,6%	3693	9,3%	3190	9,1%	2713	8,0%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	151	0,4%	425	1,3%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	365	0,8%	303	0,7%	266	0,7%	300	0,8%	209	0,6%	239	0,7%
Celkový součet	45488	100,0%	42010	100,0%	39858	100,0%	39729	100,0%	35090	100,0%	33876	100,0%

Denní studium
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) - M

Skup.ob.	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	600	1,1%	623	1,1%	676	1,2%	715	1,3%	554	1,2%	459	1,1%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	111	0,2%	2225	4,2%	3789	8,2%	3911	9,2%
21 Hornictví, hutn.a slév.	61	0,1%	70	0,1%	54	0,1%	12	0,0%	27	0,1%	34	0,1%
23 Strojírenství a str.vyr.	4209	7,5%	3859	7,0%	3882	7,1%	3232	6,1%	2342	5,1%	2194	5,1%
26 Elektr.,telekom.a VT	6033	10,7%	6140	11,1%	6068	11,0%	4388	8,3%	2621	5,7%	2285	5,4%
28 Tech.chemie a ch.sil.	481	0,9%	450	0,8%	508	0,9%	407	0,8%	403	0,9%	480	1,1%
29 Potravinářství a p.ch.	341	0,6%	304	0,6%	297	0,5%	311	0,6%	212	0,5%	201	0,5%
31 Text.vyr.a oděvnictví	522	0,9%	434	0,8%	393	0,7%	309	0,6%	167	0,4%	127	0,3%
32 Kožed.a obuv.-plast	81	0,1%	68	0,1%	63	0,1%	42	0,1%	18	0,0%	25	0,1%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	314	0,6%	336	0,6%	226	0,4%	301	0,6%	211	0,5%	193	0,5%
34 Polygrafie a další	198	0,4%	216	0,4%	278	0,5%	259	0,5%	217	0,5%	211	0,5%
36 Stavebnictví, g.a k.	3343	5,9%	3374	6,1%	3262	5,9%	3184	6,0%	2889	6,3%	2543	6,0%
37 Doprava a spoje	1135	2,0%	1153	2,1%	1144	2,1%	1222	2,3%	1127	2,4%	1031	2,4%
39 Spec.a interd.ob.	374	0,7%	428	0,8%	410	0,7%	50	0,1%	127	0,3%	177	0,4%
41 Zemědělství a lesn.	2554	4,5%	2397	4,3%	2262	4,1%	2272	4,3%	2002	4,3%	1854	4,3%
43 Veterinářství a v.p.	326	0,6%	367	0,7%	332	0,6%	396	0,7%	412	0,9%	501	1,2%
53 Zdravotnictví	4035	7,2%	3635	6,6%	3421	6,2%	3217	6,1%	3578	7,8%	3047	7,1%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	11239	19,9%	10396	18,8%	10354	18,8%	12035	22,7%	8932	19,4%	7852	18,4%
64 Podnikání v ob.	3114	5,5%	2859	5,2%	2762	5,0%	19	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	4118	7,3%	4052	7,3%	4362	7,9%	4606	8,7%	3791	8,2%	3587	8,4%
66 Obchod	81	0,1%	75	0,1%	83	0,2%	68	0,1%	57	0,1%	53	0,1%
68 Právní a veřejn.činn.	2322	4,1%	2301	4,2%	2455	4,5%	2638	5,0%	2622	5,7%	2364	5,5%
69 Osobní a prov.sl.	49	0,1%	114	0,2%	87	0,2%	136	0,3%	0	0,0%	76	0,2%
72 Public.,knihov.a inf.	231	0,4%	276	0,5%	283	0,5%	286	0,5%	197	0,4%	121	0,3%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2589	4,6%	2602	4,7%	2526	4,6%	2670	5,0%	2623	5,7%	2570	6,0%
78 Obecně odborná př.	6294	11,2%	6719	12,2%	6616	12,0%	5929	11,2%	5105	11,1%	4464	10,5%
82 Umění a užité umění	1771	3,1%	1910	3,5%	2020	3,7%	2085	3,9%	2133	4,6%	2291	5,4%
Celkový součet	56415	100,0%	55158	100,0%	54935	100,0%	53014	100,0%	46156	100,0%	42651	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Tab. 11: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium Střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem - L0

Skup.ob.	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	70	0,7%	54	0,5%	60	0,6%	48	0,5%	45	0,6%	42	0,6%
23 Strojírenství a str.výr.	1938	18,1%	1869	18,5%	2146	21,1%	1781	18,9%	1193	14,9%	1253	17,4%
26 Elektr.,telekom.a VT	2626	24,6%	2306	22,8%	2079	20,5%	1882	20,0%	1516	18,9%	1287	17,9%
28 Tech.chemie a ch.sil.	78	0,7%	52	0,5%	36	0,4%	71	0,8%	53	0,7%	51	0,7%
29 Potravinářství a p.ch.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
31 Text.výr.a oděvnictví	225	2,1%	149	1,5%	30	0,3%	84	0,9%	21	0,3%	10	0,1%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	101	0,9%	130	1,3%	124	1,2%	152	1,6%	94	1,2%	72	1,0%
34 Polygrafie a další	314	2,9%	306	3,0%	313	3,1%	334	3,5%	487	6,1%	511	7,1%
36 Stavebnictví, g.a k.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
37 Doprava a spoje	118	1,1%	133	1,3%	145	1,4%	29	0,3%	0	0,0%	0	0,0%
39 Spec.a interd.ob.	1086	10,2%	1306	12,9%	1329	13,1%	1400	14,9%	1367	17,1%	1149	16,0%
41 Zemědělství a lesn.	60	0,6%	60	0,6%	64	0,6%	0	0,0%	29	0,4%	24	0,3%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	144	1,3%	165	1,6%	200	2,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	51	0,5%	51	0,5%	51	0,5%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	790	7,4%	738	7,3%	767	7,6%	982	10,4%	921	11,5%	866	12,1%
66 Obchod	1673	15,7%	1372	13,6%	1320	13,0%	1181	12,5%	826	10,3%	510	7,1%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	1071	10,0%	1048	10,4%	1140	11,2%	1141	12,1%	1183	14,8%	1165	16,2%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	342	3,2%	357	3,5%	351	3,5%	328	3,5%	267	3,3%	246	3,4%
Celkový součet	10687	100,0%	10096	100,0%	10155	100,0%	9413	100,0%	8002	100,0%	7186	100,0%

Denní studium Střední vzdělávání s vyučným listem a maturitní zkouškou pro absol. zákl. školy (E+H+M+L0)

Skup.ob.	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	600	0,5%	623	0,6%	676	0,6%	715	0,7%	554	0,6%	459	0,5%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	111	0,1%	2225	2,2%	3789	4,2%	3911	4,7%
21 Hornictví, hutn.a slév.	169	0,2%	161	0,2%	175	0,2%	115	0,1%	88	0,1%	112	0,1%
23 Strojírenství a str.výr.	14773	13,1%	14321	13,4%	14691	14,0%	12696	12,4%	9928	11,1%	9937	11,9%
26 Elektr.,telekom.a VT	11997	10,7%	11153	10,4%	10606	10,1%	8783	8,6%	6372	7,1%	5760	6,9%
28 Tech.chemie a ch.sil.	855	0,8%	682	0,6%	703	0,7%	576	0,6%	555	0,6%	653	0,8%
29 Potravinářství a p.ch.	2929	2,6%	2498	2,3%	2303	2,2%	2456	2,4%	2438	2,7%	2600	3,1%
31 Text.výr.a oděvnictví	1562	1,4%	1082	1,0%	677	0,6%	591	0,6%	369	0,4%	264	0,3%
32 Kožed.a obuv.-plast	110	0,1%	99	0,1%	88	0,1%	64	0,1%	43	0,0%	53	0,1%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	3149	2,8%	3058	2,9%	2713	2,6%	2793	2,7%	2459	2,8%	2173	2,6%
34 Polygrafie a další	929	0,8%	913	0,9%	1011	1,0%	905	0,9%	856	1,0%	871	1,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	7591	6,7%	7594	7,1%	7439	7,1%	7952	7,8%	7249	8,1%	6341	7,6%
37 Doprava a spoje	1404	1,2%	1358	1,3%	1364	1,3%	1321	1,3%	1189	1,3%	1079	1,3%
39 Spec.a interd.ob.	1460	1,3%	1734	1,6%	1739	1,7%	1508	1,5%	1654	1,9%	1498	1,8%
41 Zemědělství a lesn.	6248	5,5%	5822	5,4%	5515	5,3%	5625	5,5%	5080	5,7%	5025	6,0%
43 Veterinářství a v.p.	326	0,3%	367	0,3%	332	0,3%	396	0,4%	412	0,5%	501	0,6%
53 Zdravotnictví	4201	3,7%	3857	3,6%	3630	3,5%	3394	3,3%	3764	4,2%	3312	4,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	11383	10,1%	10561	9,8%	10554	10,1%	12035	11,8%	8932	10,0%	7852	9,4%
64 Podnikání v ob.	3165	2,8%	2910	2,7%	2813	2,7%	19	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	15721	14,0%	14997	14,0%	14705	14,0%	14999	14,7%	12835	14,4%	12018	14,4%
66 Obchod	5233	4,6%	4369	4,1%	3934	3,7%	3782	3,7%	3002	3,4%	2620	3,1%
68 Právní a veřejn.činn.	2322	2,1%	2301	2,1%	2455	2,3%	2638	2,6%	2622	2,9%	2364	2,8%
69 Osobní a prov.sl.	4871	4,3%	4637	4,3%	4652	4,4%	4970	4,9%	4373	4,9%	3954	4,7%
72 Public.,knihov.a inf.	231	0,2%	276	0,3%	283	0,3%	286	0,3%	197	0,2%	121	0,1%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2589	2,3%	2602	2,4%	2526	2,4%	2670	2,6%	2774	3,1%	2995	3,6%
78 Obecně odborná př.	6294	5,6%	6719	6,3%	6616	6,3%	5929	5,8%	5105	5,7%	4464	5,3%
82 Umění a užité umění	2478	2,2%	2570	2,4%	2637	2,5%	2713	2,7%	2609	2,9%	2776	3,3%
Celkový součet	112590	100,0%	107264	100,0%	104948	100,0%	102156	100,0%	89248	100,0%	83713	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání a žáci nástavbového studia

Tab. 12: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání

Stav k 15.10. příslušného roku

Denní studium Střední vzdělávání s maturitní zkouškou - nástavbové studium - L5

Skup.ob.	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	857	7,7%	916	8,0%	883	8,1%	1000	8,9%	904	8,5%	896	9,8%
26 Elektr.,telekom.a VT	985	8,8%	1018	8,9%	758	6,9%	753	6,7%	664	6,3%	446	4,9%
28 Tech.chemie a ch.sil.	18	0,2%	18	0,2%	22	0,2%	0	0,0%	13	0,1%	0	0,0%
29 Potravinářství a p.ch.	66	0,6%	89	0,8%	69	0,6%	63	0,6%	33	0,3%	18	0,2%
31 Text.výr.a oděvnictví	22	0,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	542	4,9%	516	4,5%	386	3,5%	382	3,4%	300	2,8%	290	3,2%
34 Polygrafie a další	76	0,7%	40	0,4%	30	0,3%	28	0,2%	18	0,2%	21	0,2%
36 Stavebnictví, g.a k.	330	3,0%	292	2,6%	300	2,8%	286	2,5%	269	2,5%	267	2,9%
37 Doprava a spoje	173	1,5%	184	1,6%	245	2,2%	262	2,3%	226	2,1%	162	1,8%
39 Spec.a interd.ob.	27	0,2%	14	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	32	0,3%
41 Zemědělství a lesn.	188	1,7%	159	1,4%	133	1,2%	147	1,3%	161	1,5%	106	1,2%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	42	0,5%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	454	4,1%	327	2,9%	152	1,4%	88	0,8%	47	0,4%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	5813	52,0%	6205	54,4%	6443	59,1%	7024	62,2%	6799	64,1%	5930	64,6%
65 Gastron.,hotel.a tur.	950	8,5%	1018	8,9%	977	9,0%	826	7,3%	837	7,9%	706	7,7%
66 Obchod	408	3,7%	343	3,0%	289	2,6%	187	1,7%	133	1,3%	130	1,4%
68 Právní a veřejn.činn.	16	0,1%	18	0,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	152	1,4%	184	1,6%	162	1,5%	178	1,6%	140	1,3%	102	1,1%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	97	0,9%	65	0,6%	59	0,5%	63	0,6%	65	0,6%	26	0,3%
Celkový součet	11174	100,0%	11406	100,0%	10908	100,0%	11287	100,0%	10609	100,0%	9174	100,0%

Denní studium Vyšší odborné vzdělávání - N

Skup.ob.	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	104	1,1%	88	0,9%	44	0,5%	52	0,6%	52	0,5%	37	0,4%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	203	2,1%	222	2,4%	204	2,3%	220	2,3%	277	2,8%	263	2,9%
26 Elektr.,telekom.a VT	575	6,0%	608	6,5%	438	5,0%	440	4,7%	454	4,5%	470	5,2%
28 Tech.chemie a ch.sil.	27	0,3%	26	0,3%	26	0,3%	38	0,4%	32	0,3%	33	0,4%
29 Potravinářství a p.ch.	52	0,5%	51	0,5%	36	0,4%	36	0,4%	65	0,6%	53	0,6%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	21	0,2%	0	0,0%	11	0,1%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.a.	70	0,7%	45	0,5%	79	0,9%	76	0,8%	61	0,6%	51	0,6%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	220	2,3%	218	2,3%	129	1,5%	150	1,6%	174	1,7%	114	1,3%
37 Doprava a spoje	34	0,4%	70	0,7%	100	1,1%	93	1,0%	103	1,0%	95	1,0%
39 Spec.a interd.ob.	90	0,9%	85	0,9%	113	1,3%	164	1,7%	186	1,9%	95	1,0%
41 Zemědělství a lesn.	358	3,7%	286	3,0%	219	2,5%	194	2,1%	222	2,2%	213	2,4%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	1706	17,7%	1704	18,2%	1898	21,6%	2017	21,4%	2070	20,7%	1934	21,4%
61 Filozofie, teologie	25	0,3%	27	0,3%	23	0,3%	28	0,3%	20	0,2%	14	0,2%
63 Ekonomika a adm.	1771	18,3%	1578	16,8%	1301	14,8%	1441	15,3%	1411	14,1%	1133	12,5%
64 Podnikání v ob.	420	4,3%	434	4,6%	368	4,2%	440	4,7%	490	4,9%	467	5,2%
65 Gastron.,hotel.a tur.	771	8,0%	705	7,5%	637	7,3%	560	5,9%	741	7,4%	602	6,7%
66 Obchod	62	0,6%	79	0,8%	67	0,8%	72	0,8%	91	0,9%	85	0,9%
68 Právní a veřejn.činn.	706	7,3%	616	6,6%	652	7,4%	704	7,5%	705	7,0%	710	7,8%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
72 Public.,knihov.a inf.	227	2,4%	220	2,3%	168	1,9%	230	2,4%	254	2,5%	265	2,9%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	1216	12,6%	1167	12,4%	1202	13,7%	1430	15,2%	1478	14,8%	1378	15,2%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	1021	10,6%	1134	12,1%	1078	12,3%	1039	11,0%	1119	11,2%	1037	11,5%
Celkový součet	9658	100,0%	9384	100,0%	8782	100,0%	9435	100,0%	10005	100,0%	9049	100,0%

Ve vyšším odborném vzdělávání jsou zahrnuti i žáci vyššího odborného vzdělávání v konzervatoři

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

5. Postavení mladých na trhu práce v ČR a EU

Pozornost Evropské komise je již delší dobu upřena na situaci mladých lidí a v důsledku dopadu ekonomické krize na trh práce se uplatnitelnost absolventů dostává i do popředí zájmu médií a široké veřejnosti. Spolupráce expertů se soustředí na zkvalitnění monitoringu a vydefinování ukazatelů, které by měly být pravidelně sledovány. V rámci strategie zaměřené na mladé (EU Youth Strategy 2010-2018³) a v rámci všeobecné strategie Evropy 2020⁴, byly definovány následující cíle týkající se zaměstnanosti a vzdělávání mladých (klíčovým termínem pro jejich dosažení je rok 2020):

- **Podíl předčasných odchodů ze vzdělávání by měl být nižší než 10 %**

Podíl předčasných odchodů je měřený jako podíl 18–24letých, kteří už opustili vzdělávací systém a dosáhli nejvýše základního nebo nižšího středoškolského vzdělání (tzn. nemají ani výuční list). V České republice je přibližně 5 %, čili třikrát menší než v průměru EU 27 (14,1 %).

- **Alespoň 40 % lidí ve věku 30–34 let by mělo mít úplné terciární vzdělání**

V České republice má v současnosti vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání pouze 20 % lidí ve věku 30–34 let. V celkovém průměru je v EU 27 podíl terciárně vzdělaných mladých lidí výrazně vyšší, a to 33,6 %. Hůře než Česká republika jsou na tom pouze Itálie, Malta a Rumunsko. Na Slovensku má terciární vzdělání 22,1 % mladých lidí.

- **75 % populace ve věku 20–64 let by měla být zaměstnána**

V indikátoru zaměstnanosti je Česká republika (se 70,4 %) blíže splnění cíli než řada jiných členských států, jak ukazuje průměr EU (68,6 %). Pod průměrem EU jsou všechny ostatní postkomunistické státy a některé středomořské státy. V posledních třech letech však v důsledku ekonomické krize podíl zaměstnaných mírně klesá a vzhledem k nízkému tempu předpokládaného hospodářského růstu nelze očekávat výrazný růst zaměstnanosti.

5.1 Mladí Evropané podle vzdělání

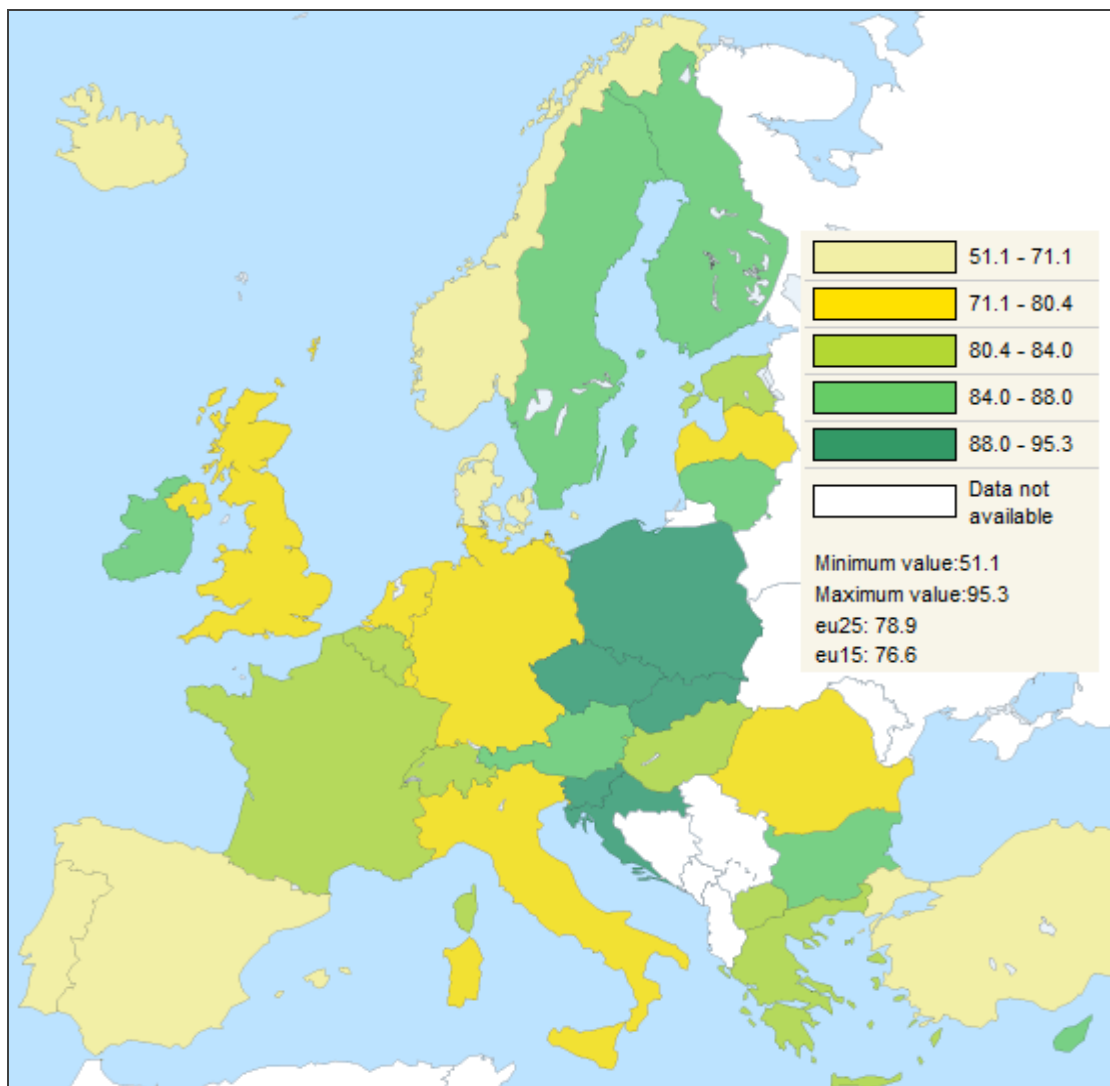
Podíl těch, kteří dosáhli **alespoň středoškolského vzdělání** s výučním listem nebo maturitní zkouškou, v populaci 20–24letých v průměru za vyspělé země EU 15 postupně narůstá. Přesto v řadě členských států nedosahuje úrovně běžné v postkomunistických zemích střední Evropy.

Následující obrázek ukazuje, ve kterých státech je středoškolské vzdělání jakožto minimální dosažená úroveň považováno v podstatě za běžné, a ve kterých státech je potřebné mladé lidi ke vzdělávání více motivovat. Vyspělé evropské státy, jako například Německo, Itálie, Španělsko a Portugalsko, které se pohybují pod průměrem EU27, často vysvětlují tyto výsledky vysokým podílem imigrantů ze států mimo EU, popřípadě vysokým podílem potomků původních imigrantů, žijících v uzavřených komunitách. Velká část imigrantů v těchto zemích skutečně pochází z Turecka nebo z afrických států a jejich úroveň vzdělání je zpravidla nízká. Důležitým faktorem, vysvětlujícím tyto hodnoty, jsou však především předčasné odchody z počátečního vzdělávání, které jsou v těchto vyspělých státech (a také například v Norsku, Dánsku a Velké Británii) poměrně vysoké.

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:311:0001:0011:EN:PDF>,
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0200:FIN:EN:PDF>.

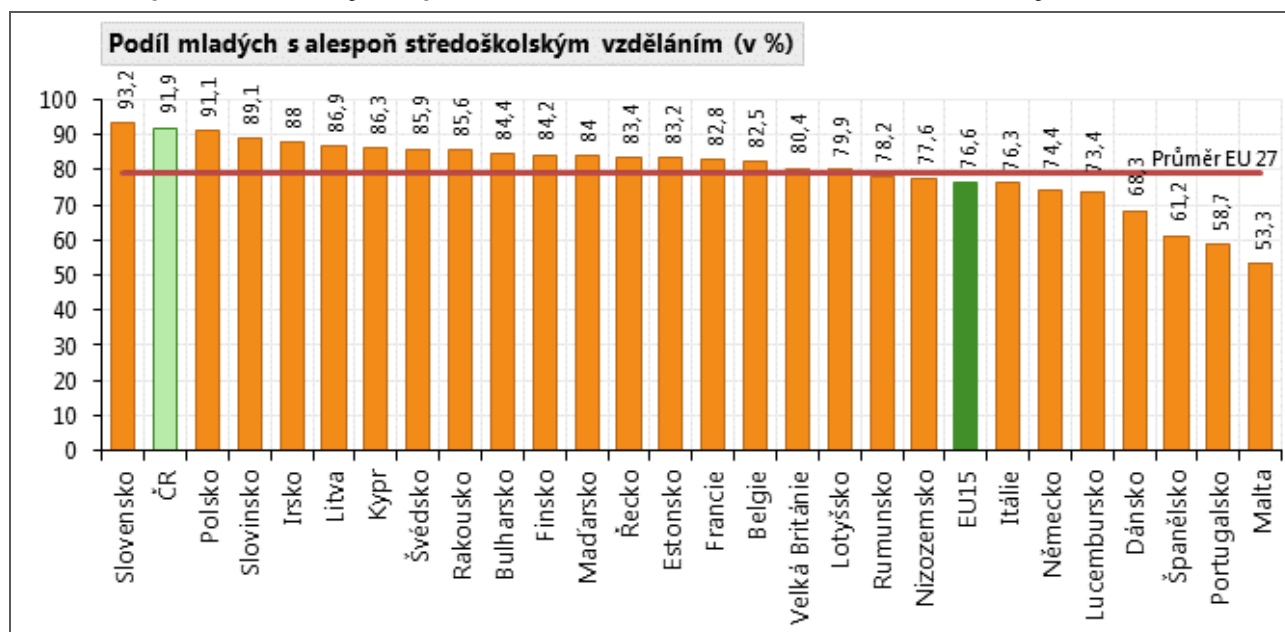
⁴ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm; Youth on the Move: http://ec.europa.eu/education/yom/com_en.pdf.

Obr. 17: Podíl těch, kteří dosáhli alespoň středoškolského vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou, v populaci 20–24letých.

Pramen: Eurostat (Persons of the age 20 to 24 having completed at least upper sec. education). Údaje rok 2010.

Obr. 18: Populace 20–24letých z pohledu minimální úrovně vzdělání, členské státy EU, v roce 2010

Pramen: Eurostat, údaje za rok 2010.

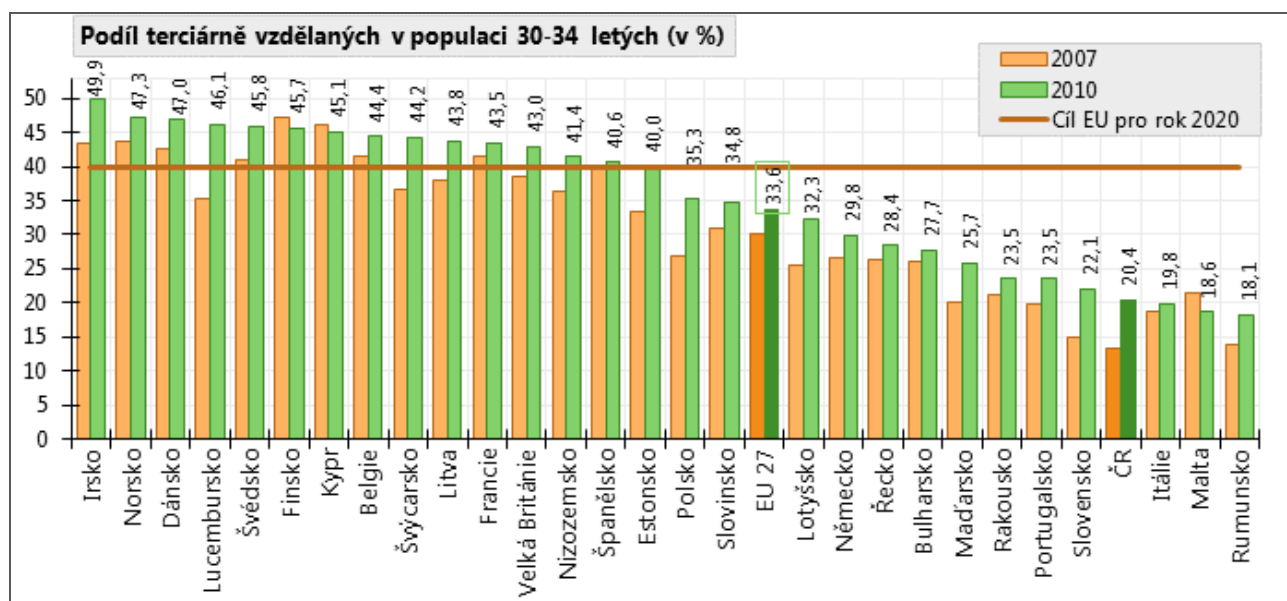
V České republice má 92 % lidí mladších 25 let ukončené alespoň středoškolské vzdělání (ISCED 3 nebo vyšší). Jinými slovy to znamená, že 92 % mladých získalo určitou odbornou kvalifikaci, případně mají všeobecné vzdělání a k získání odbornosti mohou pokračovat ve studiu na terciární úrovni. V porovnání s ostatními členskými státy EU je to velmi vysoký podíl. V EU 27 je mezi mladými lidmi v průměru pouze 79,0 % těch, kteří dosáhli přinejmenším středoškolského vzdělání. Průměr vyspělých států původní EU 15 je dokonce jen 76,6 % vzdělaných, čili zbývající jsou bez kvalifikace. Dalším pozitivem pro Českou republiku je fakt, že zmiňovaný podíl alespoň středoškolsky vzdělaných ve věkové kategorii do 25 let je poměrně stabilní a nesnižuje se. Předčasné odchody ze středoškolského vzdělávání jsou v České republice stále ještě velice nízké, drží se pod hladinou 5 %. Přesto však nelze na základě těchto výsledků tvrdit, že by vzdělanostní úroveň mladých lidí v ČR byla oproti ostatním členským státům EU vysoká. V porovnání s průměrem za vyspělé státy EU totiž zaostáváme v podílu vysokoškolsky vzdělaných, a to i přesto, že podíl mladých vysokoškoláků v posledních několika letech rychle narůstá.

Podíl terciárně vzdělaných 30–34letých

Podíl mladých lidí, kteří mají vysokoškolské, nebo vyšší odborné vzdělání v ČR roste. V roce 2010 mírně překročil dvacetiprocentní hranici (20,4 % terciárně vzdělaných v populaci 30–34letých v roce 2010). V roce 2007 to bylo jen 13 %. I přes to, že se podíl terciárně vzdělaných mladých lidí u nás zvyšuje, odhaduje se, že v roce 2020 jejich podíl dosáhne pouze přibližně 32 %.

Investice do vzdělávání mají pozitivní vliv nejen na společnost (v podobě pozitivní externality, kdy vzdělaný člověk působí na své okolí a šíří své znalosti), ale i na ekonomiku (v podobě vyšší přidané hodnoty vynaložené práce, ale také v podobě úspory veřejných výdajů na zdravotní péči a sociální transfery díky zdravějšímu životnímu stylu a vyšší finanční gramotnosti). V případě České republiky navíc mohou významně přispět k udržení konkurenceschopnosti české pracovní síly na Evropském trhu.

Obr. 19: Vysokoškolské nebo obdobné vzdělání v populaci mladých lidí v členských státech EU (ISCED 5, 6)

Pramen: Eurostat, únor 2012. (Mladí s úrovní vzdělání ISCED 5, 6 ve státech EU a v Norsku a Švýcarsku.)

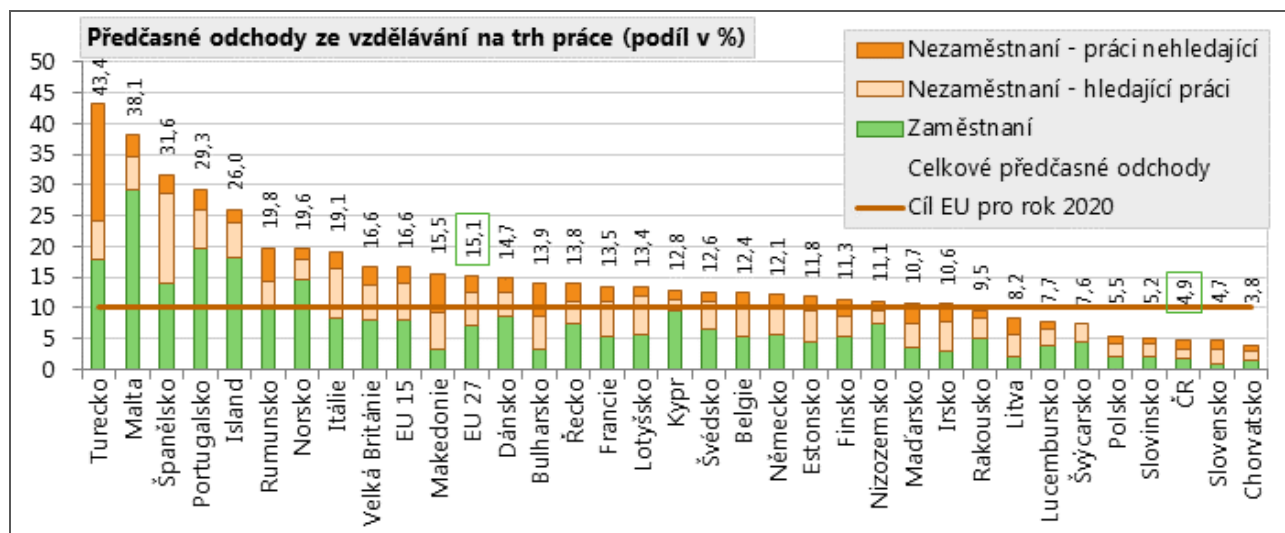
Průměr za **EU 27 je již nyní 33,6 % terciárně vzdělaných v populaci 30–34letých** a kýžený **cíl pro rok 2020** je stanoven na **40 %**. Častou námitkou laické veřejnosti vůči tomuto cíli je budoucí uplatnitelnost takového množství vysokoškoláků na trhu práce. Rychlý technologický a ekonomický vývoj však klade vyšší požadavky na kvalifikaci, znalosti a výkonnost pracovníků a i jednotlivé profese se proměňují a požadavky zaměstnavatelů jsou náročnější. Lze očekávat, že vysokoškolsky vzdělaní lidé budou nalézat pracovní uplatnění na pozicích, pro které dříve postačovalo středoškolské vzdělání. Díky vyššímu vzdělání by však měli mít širší spektrum kompetencí umožňující snadněji se adaptovat na aktuální změny, jejich práce by měla být efektivnější a přinášet vyšší přidanou hodnotu. Ve prospěch podpory terciárního vzdělávání u nás

hovoří i fakt, že v porovnání s ostatními členskými zeměmi (kdy průměr je 33,6 %) je hodnota za Českou republiku třetí nejnížší v EU. Nižší podíl vysokoškoláků v populaci mladých má pouze Itálie a Rumunsko. Naopak **nejvyšší podíly** (více než 45 procent) **vysokoškolsky vzdělaných mezi mladými lidmi najdeme v Irsku, Skandinávských zemích a Lucembursku.**

Předčasné odchody ze vzdělávání

Jak již bylo zmíněno v úvodu, mezi cíle Evropské komise patří i snížení předčasných odchodů ze vzdělávání, a to do roku 2020 pod hranici 10 procent. Za podíl předčasných odchodů ze vzdělávání se považuje podíl mladých lidí, kteří se již neúčastní formálního vzdělávání a jejichž nejvyšší dosažené vzdělání je nejvýše základní nebo nižší sekundární (ISCED 0–2, čili bez výučního listu nebo maturitní zkoušky), na celkové populaci 20–24 letých. Tito lidé opustili vzdělávací systém před získáním kvalifikace. Někteří přešli na trh práce a našli, nebo si hledají zaměstnání, někteří jsou v tomto směru pasivní. Následující obrázek ukazuje evropské státy uspořádané podle celkového podílu předčasných odchodů ze vzdělávání, přičemž skládané sloupcové uspořádání vyjadřuje, jaká část z nich je zaměstnána a jaký podíl tvoří nezaměstnaní (aktivně hledající i pasivní – práci nehledající).

Obr. 20: Mladí (20-24 let) se základním, nižším sekundárním vzděláním, nebo bez vzdělání (ISCED 0,1,2), kteří se již neúčastní formálního vzdělávání

Pramen: Eurostat, Education and Training. Údaje za rok 2010, Evropská unie a další evropské státy.

Předchozí obrázek umožňuje podívat se podrobněji na začlenění těchto nekvalifikovaných mladých lidí na trh práce. Největší podíl nekvalifikovaných je mezi mladými Turky. Tento problém je prohlouben i tím, že převážná část z nich nemá a ani si nehledá zaměstnání, což v budoucnu ještě více ztíží jejich případné začlenění na trh práce. Seřadíme-li evropské státy podle podílu těch, kteří jsou bez kvalifikace a zaměstnání si nehledají, zřetelně vidíme, že nejvyšších podílů dosahují méně rozvinuté země (Turecko, Makedonie, Rumunsko, Bulharsko). Tyto země vykazují i vysoké podíly nekvalifikovaných mladých nezaměstnaných aktivně hledajících. V tomto porovnání jsou pak podíly zaměstnaných méně vzdělaných ve věkové skupině 20–24letých v těchto zemích poměrně nízké.

Trochu odlišná je situace ve státech původní EU 15. Nadprůměrný podíl předčasných odchodů vykazuje Španělsko, Portugalsko, Itálie a Velká Británie. V těchto zemích ale mladí lidé, kteří předčasně ukončili studium, zaměstnání buď mají, nebo je aktivně hledají. Podíly pasivních jsou zde nižší než ve výše zmiňovaných méně rozvinutých zemích.

Z výše uvedených jsou nejvíce problematické Španělsko a Itálie, které mají vysoký podíl předčasných odchodů (jak již bylo zmíněno) a velká část těchto mladých nekvalifikovaných lidí zaměstnání nemá, přestože má zájem pracovat. Obě země trpí vysokou mírou nezaměstnanosti mladých lidí všech vzdělanostních úrovní, Španělsko má navíc i nejvyšší celkovou míru nezaměstnanosti ekonomicky aktivních osob v EU. (Obě země patří ke státům s nadprůměrným podílem mladých lidí, kterým se daří získávat pouze krátkodobé pracovní smlouvy, čímž jsou riziku nezaměstnanosti vystaveni častěji.) Vzhledem k tomu, že podíl středoškolsky vzdělaných mladých je v těchto zemích v porovnání s průměrem EU velmi nízký, nečelí zdejší nekvalifikovaní tak silné

konkurenci kvalifikovanějších středoškolsky vzdělaných, jako by tomu bylo například v České republice nebo ostatních postkomunistických státech střední Evropy.

Z dalších evropských států, které jsou v obrázku rovněž zobrazeny, vybočuje s vysokým podílem předčasných odchodů Malta, Island a Norsko. Zde je však podíl těch, kterým se navzdory nízké kvalifikaci podařilo najít uplatnění na trhu práce, výrazně vyšší než podíl nezaměstnaných této věkové a vzdělanostní kategorie. Spolupůsobí samozřejmě i fakt, že v této věkové kategorii (20–24 let) je v porovnání s ostatními evropskými státy poměrně nízký podíl středoškolsky vzdělaných, tudíž konkurenční tlak, kterému jsou nekvalifikovaní mladí vystaveni, není v jejich věkové kategorii tak silný.

Prozatím nejmenší problémy s předčasnými odchody ze vzdělávání mají již zmíněné postkomunistické země, konkrétně v tomto pořadí: Chorvatsko, Slovensko, Česká republika, Slovinsko a Polsko. V těchto zemích je však v rámci skupiny nekvalifikovaných mladých lidí vyšší podíl nezaměstnaných než zaměstnaných, přičemž většina z nezaměstnaných má zájem pracovat, ale čelí extrémně silné konkurenci středoškolsky vzdělaných (jejichž podíly v populaci mladých patří k nejvyšším v Evropě).

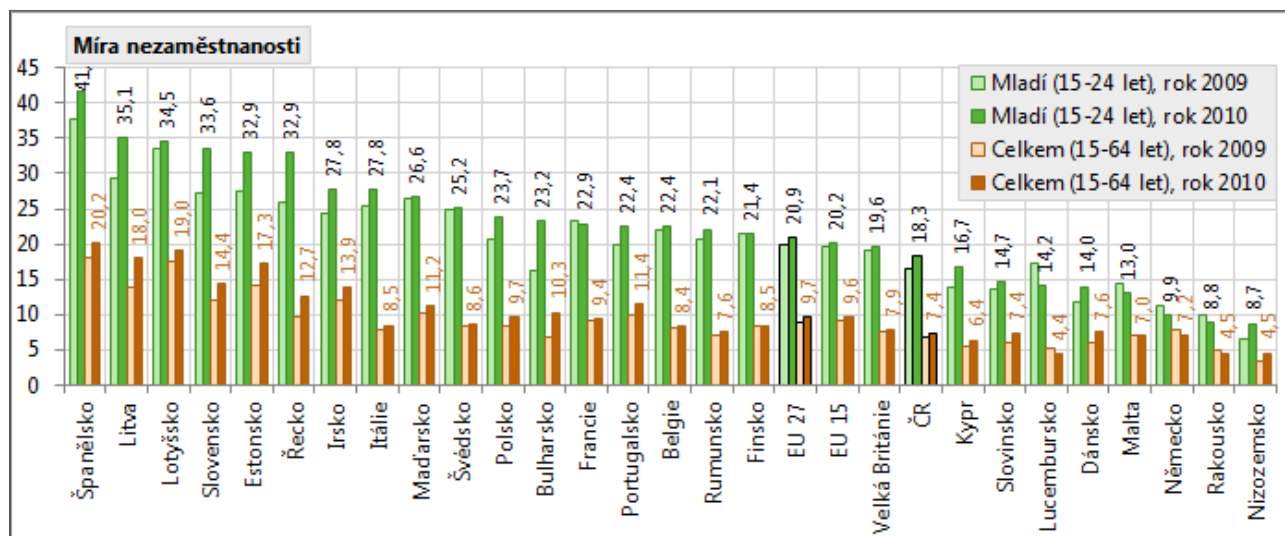
5.2 Nezaměstnanost mladých v evropských zemích

V důsledku ekonomické krize stoupla míra nezaměstnanosti ve všech členských státech Evropské unie. Již v předkrizovém období platilo, že mladí lidé jsou riziku nezaměstnanosti vystaveni více než ostatní věkové skupiny (další ohroženou skupinou jsou lidé nad 55 let). Míra nezaměstnanosti mladých téměř vždy převyšovala průměrnou. V důsledku ekonomické krize výrazně stoupla nejprve míra nezaměstnanosti mladých lidí, hledání zaměstnání se pro ně stalo obtížnějším, neboť počet volných pracovních míst se výrazně snížil. Následně se jejich situace ještě zhoršila v důsledku propouštění. Konkurence zkušenějších čerstvě propuštěných pracovníků znevýhodnila především nejmladší uchazeče o zaměstnání.

Následující obrázek ukazuje míru nezaměstnanosti mladých lidí v porovnání s celkovou, v letech 2009 a 2010. Až na výjimky (Lucembursko, Německo, Rakousko, Finsko, Malta, Francie) míra nezaměstnanosti mladých lidí i celková meziročně stoupla, ještě v důsledku ekonomické krize. Průměrný nárůst nebyl výrazný (v průměru EU 27 o procentní bod), nicméně v řadě zemí s vysokou mírou nezaměstnanosti mladých došlo k dalšímu nárůstu a překročení hranice 30 %.

Míra nezaměstnanosti mladých lidí v České republice zůstává i nadále poměrně nízká (v porovnání s hodnotami za ostatní členské státy EU). Z členských států původní EU 15 se nejvíce potýká s nezaměstnaností mladých lidí i celkovou Španělsko, Řecko a Irsko. Vysoká míra nezaměstnanosti mladých je také v Itálii, přestože celková míra nezaměstnanosti je v Itálii relativně nízká. Problémy mají i pobaltské republiky (Litva, Lotyšsko, Estonsko) a naše sousední státy Slovensko, Maďarsko a Polsko.

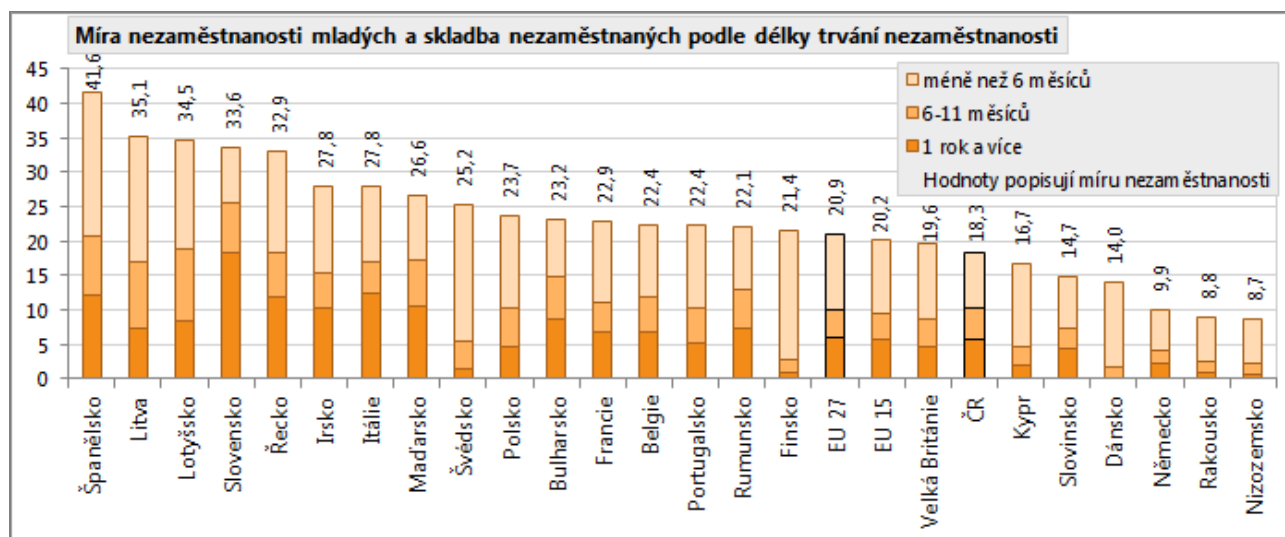
Obr. 21: Míra nezaměstnanosti mladších pětadvaceti let a celková míra nezaměstnanosti v členských státech EU v letech 2009 a 2010

Pramen: Eurostat, LFS, březen 2012.

Následující obrázek upozorňuje na problém s **dlouhodobou nezaměstnaností mladých lidí**. Ukazuje míru nezaměstnanosti mladých lidí do 24 let (včetně) v evropských zemích v roce 2010, a skladbu nezaměstnaných podle délky trvání nezaměstnanosti (méně než půl roku, 6 měsíců až 1 rok, více než 1 rok). Nejtmavší část sloupečku tvoří mladí lidé, kteří marně hledají pracovní uplatnění již jeden rok nebo déle. V řadě zemí představuje tato „sedlina“ nezaměstnanosti více než 30 %, v průměru za EU 27 je extrémně dlouhou nezaměstnaností postiženo 28 % mladých nezaměstnaných a dalších 20 % hledá zaměstnání déle než půl roku. Nejnížší podíly mladých lidí nezaměstnaných rok a více jsou ve Skandinávských zemích (s výjimkou Norska), v Nizozemsku a Rakousku. Dánsko uvádí počet mladých nezaměstnaných déle než rok dokonce nulový.

Obr. 22: Míra nezaměstnanosti mladých (ve věku 15–24 let) a skladba mladých nezaměstnaných podle délky trvání nezaměstnanosti v jednotlivých členských státech EU v roce 2010

Pramen: Míra nezaměstnanosti a počty nezaměstnaných Eurostat LFS, březen 2012. Výpočty NÚV. (Údaje o počtech dlouhodobě nezaměstnaných mladých lidí za Estonsko, Lucembursko a Maltu nebyly dostupné.)

V České republice se dlouhodobá nezaměstnanost mladých lidí stala poměrně závažným problémem. **Více než polovina mladých nezaměstnaných** (do 24 let včetně) marně hledá pracovní uplatnění již **více než půl roku**, přičemž převažují ti, kteří hledají již rok a déle. (Téměř 25 % mladých nezaměstnaných je nezaměstnáno 6–11 měsíců, téměř 32 % je nezaměstnáno 12 měsíců a déle.) Ještě větší podíl nezaměstnaných rok a více vykazuje Slovensko (55 %), Maďarsko (39 %), Bulharsko a Irsko (37 %), Řecko (36 %) a Rumunsko (33 %). Odborníci se shodují, že zejména na počátku profesní kariéry je dlouhodobá nezaměstnanost nejnebezpečnější. Vyvolává v mladých lidech pocit osobního selhání a může mít dlouhodobější důsledky i na pozdější kariérní rozhodování.

Vliv rizika nezaměstnanosti na setrvání mladých ve vzdělávání

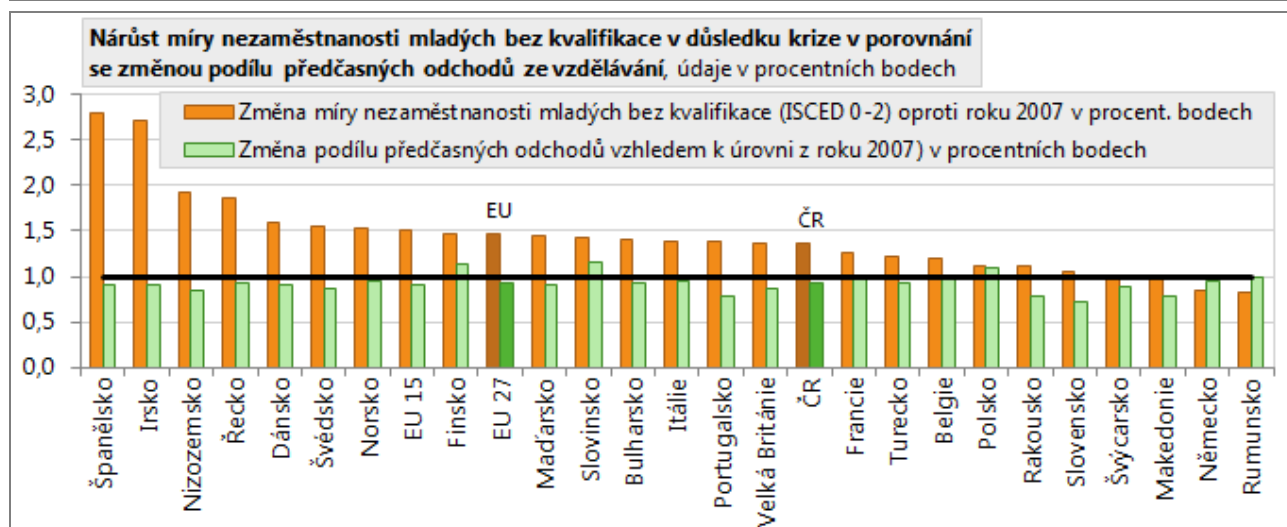
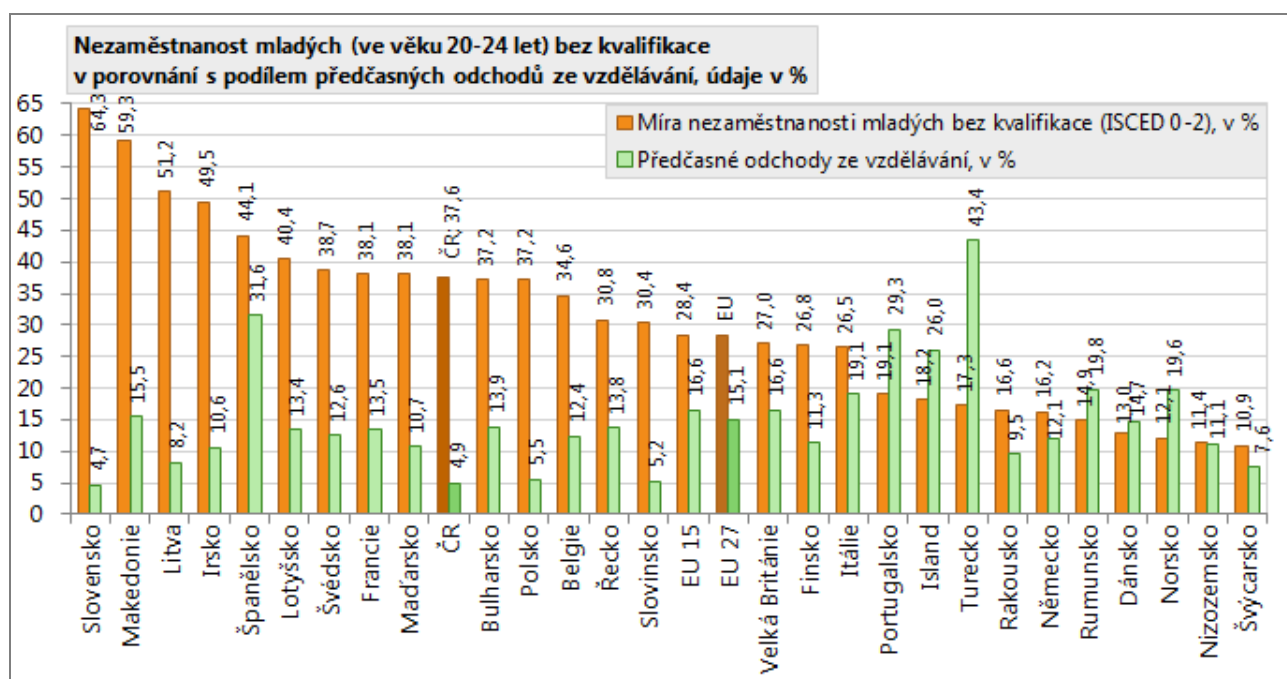
Ekonomická krize dolehla poměrně výrazně především na absolventy škol. V některých státech odborníci v oblasti kariérového poradenství a trhu práce pozorují určitý pozitivní vedlejší efekt zvýšené míry nezaměstnanosti na setrvání mladých ve vzdělávání nebo opětovný návrat ke studiu. Logický závěr: raději studovat než být nezaměstnaný, napomáhá ke zvýšení vzdělanostní úrovně mladých lidí. Zajímavé je, že na základě dostupných údajů nelze potvrdit závislost mezi mírou nezaměstnanosti mladých lidí bez kvalifikace a podílem předčasných odchodů v tom smyslu, že by předčasné odchody byly nižší v těch zemích, v nichž je vysoké riziko nezaměstnanosti. Zdá se, že u většiny mladých lidí aktuální míra nezaměstnanosti mladých s nízkým vzděláním nehrála v roce 2010 příliš výraznou roli při rozhodování o předčasném ukončení studia.

Bohužel, statistická data nepotvrzují ani žádoucí vztah mezi zvýšením míry nezaměstnanosti v důsledku krize a snížením předčasných odchodů ze vzdělávání oproti předkrizovému období. Zkušenost kariérových poradců s častějším návratem dospělých ke studiu a se zvýšenou motivací čerstvých absolventů pokračovat ve studiu na vyšší úrovni je sice nepopíratelná, ale statistiky ukazují, že v celkovém pohledu bohužel strašák nezaměstnanosti nepůsobí dostatečně silně na ohrožené skupiny studentů s horšími předpoklady k dokončení studia. V zemích s nejvyšším

nárůstem míry nezaměstnanosti nekvalifikovaných totiž podíl předčasných odchodů ze vzdělávání poklesl jen minimálně. Existují i státy, v nichž podíl předčasných odchodů navzdory krizi, a tudíž horší uplatnitelnosti mladých na trhu práce, dokonce stoupl (z uvedených států to platí pro Finsko, Slovinsko a Polsko, tyto země však naštěstí mají i nadále předčasné odchody výrazně pod průměrem EU). V celkovém průměru za EU 27 a EU 15 se předčasné odchody podařilo snížit pouze minimálně (zhruba na 92 % hodnoty z roku 2007), zatímco nezaměstnanost této věkové a vzdělanostní skupiny stoupla na 1,5 násobek.

V České republice vzrostla míra nezaměstnanosti mladých nekvalifikovaných méně výrazně než v průměru EU (jen na 1,35 násobek hodnoty z roku 2007), podíl předčasných odchodů ze vzdělávání se snížil také jen mírně. Na tomto místě je vhodné uvést, že podíl předčasných odchodů za rok 2010 v České republice ještě není ovlivněn zavedením státní maturitní zkoušky. V roce 2011, který byl prvním rokem oficiálního spuštění státní maturitní zkoušky, zhruba 30 % studentů posledních ročníků maturitních oborů zkoušku nesložilo, tudíž nezískali středoškolské vzdělání ISCED 3, resp. 4. Toto se může v budoucnu projevit nárůstem statisticky vykazovaných předčasných odchodů ze vzdělávání ve skupině 20–24letých (ISCED 0–2), protože pravděpodobně ne všichni z těchto neúspěšných budou schopni opakovaným pokusem dosáhnout vyššího než základního stupně vzdělání.

Obr. 23: Mladí se základním, nižším sekundárním vzděláním nebo bez vzdělání a jejich míra nezaměstnanosti

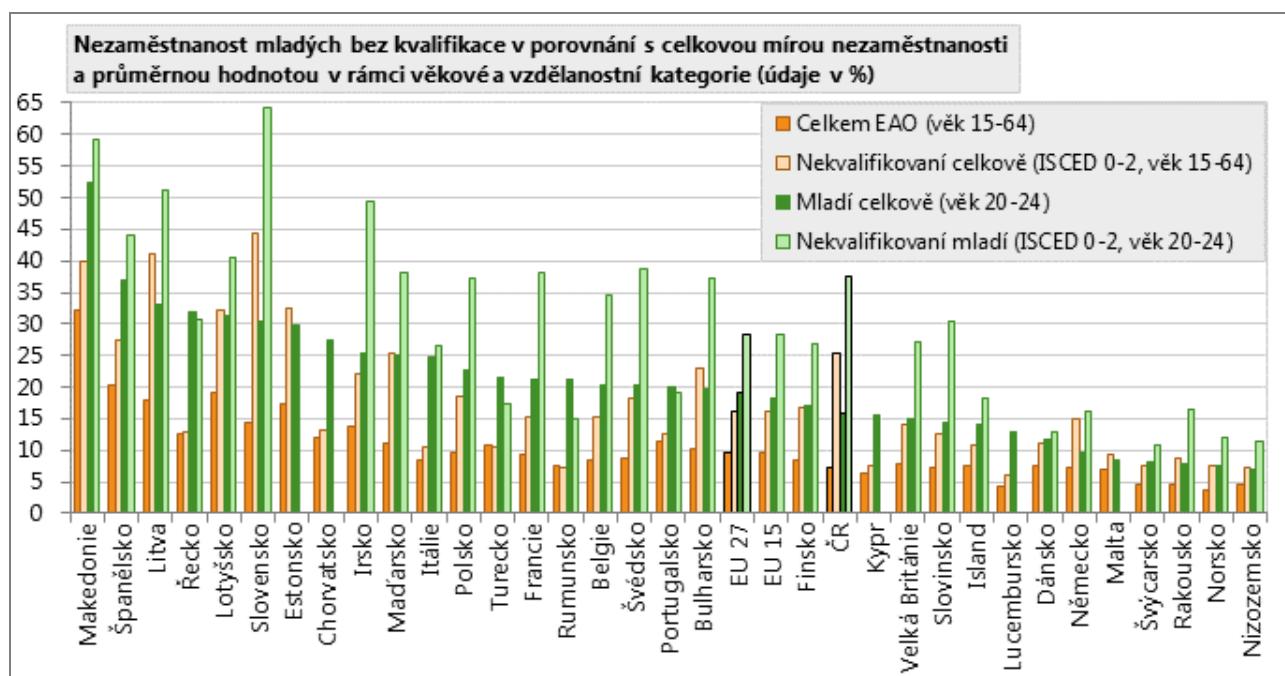

Pramen: Eurostat, LFS, údaje za rok 2010. Za chybějící státy nebyla míra nezaměstnanosti mladých nekvalifikovaných dostupná.

Míra nezaměstnanosti mladých lidí bez kvalifikace v porovnání s celkovou

Následující obrázek podrobněji ukazuje míru nezaměstnanosti nekvalifikovaných mladých lidí v porovnání s celkovou mírou nezaměstnanosti ekonomicky aktivních obyvatel (15–64 let), s celkovou mírou nezaměstnanosti mladých (20–24 let, celkem za všechny stupně vzdělání) a s mírou nezaměstnanosti nekvalifikovaných (v souhrnu všech věkových kategorií 15–64 let), vše v roce 2010 (v době zpracovávání této studie – únor 2012 – nebyly údaje za rok 2011 ještě dostupné). Přičemž za nekvalifikované jsou považováni ti, kteří dosáhli pouze základního nebo nižšího středoškolského vzdělání (nemají výuční list ani maturitní zkoušku), neboli ISCED 0–2. Ve všech rozvinutých členských státech EU míra nezaměstnanosti mladých bez kvalifikace více či méně převyšuje celkovou míru nezaměstnanosti mladých. (Výjimkou jsou v rámci dostupných údajů pouze hodnoty zveřejněné Řeckem, Rumunskem, Portugalskem a Tureckem). Nejobtížněji se uplatňují mladí lidé bez kvalifikace v porovnání s ostatními mladými lidmi na Slovensku, v Irsku, Litvě, ve Švédsku, Francii, České republice Belгии, Polsku, Velké Británii a Slovinsku. Míra nezaměstnanosti mladých s nejnižší úrovní vzdělání je zde nejen velice vysoká sama o sobě, ale zároveň výrazně převyšuje míru nezaměstnanosti ostatních mladých a samozřejmě i celkovou míru nezaměstnanosti ekonomicky aktivních obyvatel. Dále se mladí všeobecně obtížně uplatňují ve Španělsku, Lotyšsku a Řecku.

Obr. 24: Porovnání míry nezaměstnanosti mladých nekvalifikovaných s příslušnou kategorií a celkově

Pramen: Eurostat, LFS, údaje za rok 2010. Za některé státy nebyla míra nezaměstnanosti mladých podle úrovně vzdělání dostupná.

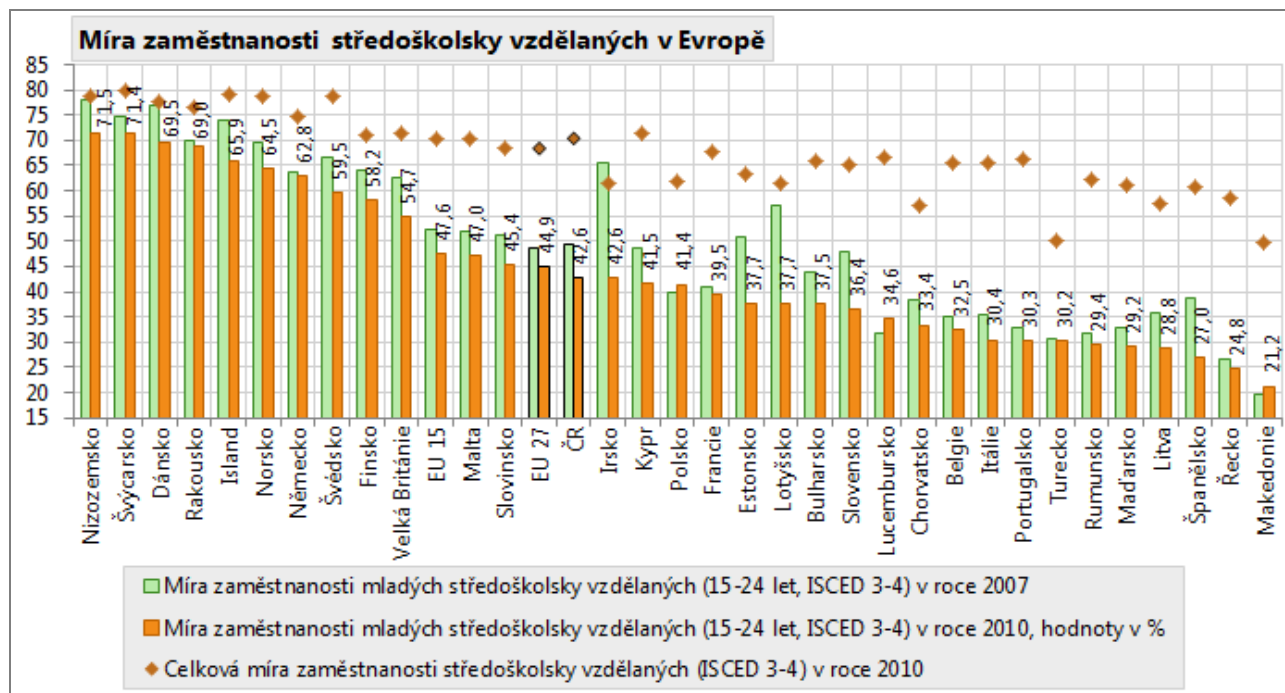
Vyhledky pro mladé nekvalifikované ve většině zemí nejsou moc uspokojivé. Nelze předpokládat, že by chybějící úroveň vzdělání (maturitu nebo vyučení) mohli s úspěchem substituovat získanou praxí. Nejhorší předpoklady pro nalezení uplatnění mají tito mladí lidé v Litvě, Lotyšsku, na Slovensku, v České republice a v Maďarsku. V těchto členských státech EU je celková míra nezaměstnanosti nekvalifikovaných vysoce nadprůměrná (více než 25 %) a převis míry nezaměstnanosti nekvalifikovaných mladých nad celkovou za nekvalifikované není příliš vysoký. Ve Švédsku, Finsku, Polsku a Bulharsku mohou mladí nekvalifikovaní sice doufat ve výraznější snížení rizika nezaměstnanosti získáním praxe (celková míra nezaměstnanosti nekvalifikovaných je výrazně nižší než u nekvalifikovaných mladých), přesto však budou stále čelit vysokému riziku nezaměstnanosti, protože míra nezaměstnanosti nekvalifikovaných (celkem za všechny věkové skupiny) v těchto zemích převyšuje průměr EU za tuto vzdělanostní kategorii. Nepříliš dobré perspektivy vykazuje v tomto porovnání také Španělsko a Irsko, ale zde je i celková míra nezaměstnanosti v důsledku ekonomické krize vysoká, čili budoucnost mladých nekvalifikovaných v těchto státech bude možné hodnotit až po stabilizaci situace na trhu práce.

Naopak málo se liší (procentuálně) míra nezaměstnanosti nekvalifikovaných (v souhrnu všech věkových kategorií) oproti celkové míře nezaměstnanosti a zároveň podprůměrná celková míra nezaměstnanosti by znamenaly, že poptávka po pracovních silách s určitou úrovní kvalifikace odpovídá nabídce, neboli že i nekvalifikovaní lidé mají poměrně dobré šance na uplatnění, protože pracovních pozic pro nekvalifikované je v ekonomice prozatím dostatek. Taková situace v současnosti nastává pouze v Nizozemsku, Švýcarsku, Dánsku, Rumunsku, na Islandu a v Itálii. V případě Itálie je však nutné podotknout, že oproti ostatním zmíněným zemím zde dochází k výrazným rozdílům mezi celkovými hodnotami a hodnotami popisujícími kategorii mladých.

5.3 Zaměstnanost mladých

Dalším významným ukazatelem postavení mladých lidí na trhu práce je jejich zaměstnanost. Zaměstnanost mladých lze poměřovat tzv. mírou zaměstnanosti, která udává, kolik procent lidí z určité věkové kategorie populace je zaměstnáno. V této části studie se soustředíme především na mladé lidi, kteří již získali středoškolské vzdělání (dosáhli stupně středoškolského vzdělání s maturitní zkouškou nebo s výučním listem, čili v mezinárodní terminologii úroveň ISCED 3–4). Následující obrázek popisuje míru zaměstnanosti mladých lidí v letech 2010 a 2007 (sloupce), pro porovnání je doplněna celková míra zaměstnanosti středoškolsky vzdělaných v roce 2010 (bodově). (V případech, kde se v obrázku objevuje výrazný pokles zaměstnanosti mladých v důsledku krize, došlo k obdobně výrazné změně i celkové.)

Obr. 25: Míra zaměstnanosti mladých lidí se středoškolským vzděláním v EU a dalších evropských státech

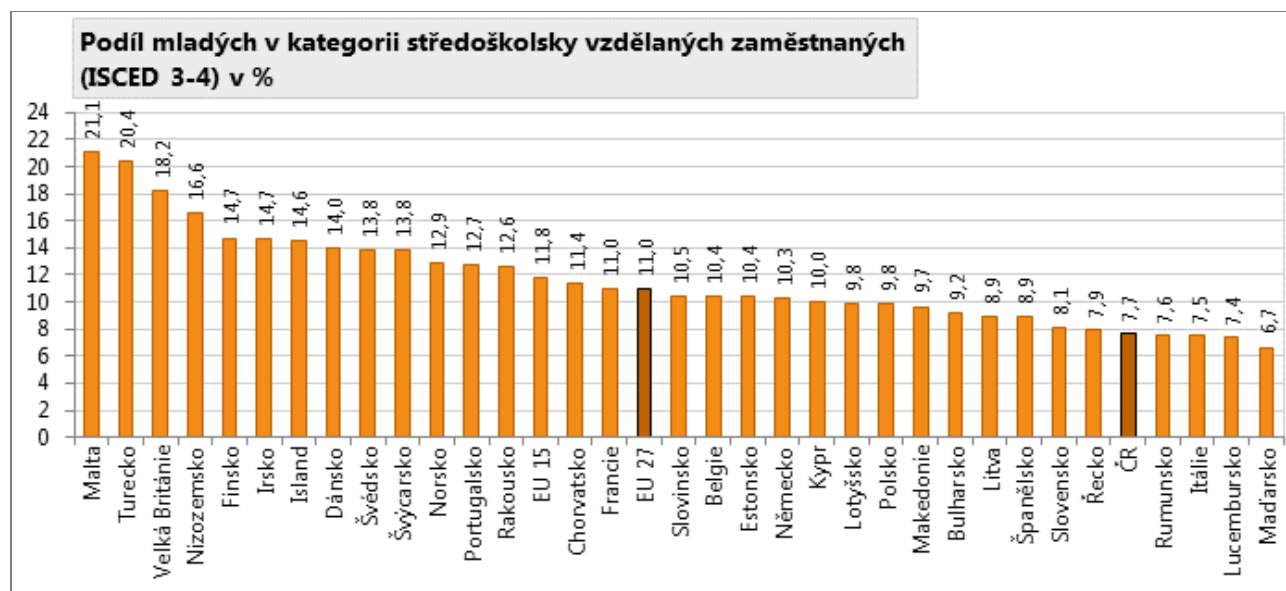
Pramen: Eurostat, LFS.

V rámci kategorie středoškolsky vzdělaných 15–24letých je míra zaměstnanosti zhruba o čtyři procentní body nižší než u kategorie 20–24letých. To proto, že někteří (19letí) nezačnou pracovat hned po maturitě nebo vyučení, ale po určitou dobu práci hledají, nebo více či méně úspěšně pokračují ve studiu. Vzhledem k tomu, že další část této kapitoly se bude věnovat zaměstnanosti podle typu pracovních smluv, pro kterou nejsou data za kategorii 20–24 letých dostupná, popisuje obrázek kategorii 15–24letých. **V průměru EU 27 je téměř 45 % mladých lidí** (ve věku do 24 let včetně) **se středoškolským vzděláním zaměstnáno**. Míra zaměstnanosti **v České republice** je na úrovni průměru EU, a to i když v roce 2010 došlo v pozici vůči průměru k mírnému snížení zaměstnanosti mladých. V zemích, které čelí vysoké nezaměstnanosti především mladých lidí (například Španělsko a Řecko), je míra zaměstnanosti (čili podíl těch obyvatel, kteří jsou zaměstnáni) nejnižší v rámci EU.

Dalším důležitým ukazatelem v oblasti zaměstnanosti je **podíl mladých v rámci zaměstnaných celkově**. Nejvyšší podíl mladých ve věku 15–24 let mezi zaměstnanými celkem

(bez rozlišení úrovně vzdělání) vykazují Malta, Island, Turecko, Nizozemsko, Dánsko, Švýcarsko, Norsko, Velká Británie, Rakousko, Německo, Švédsko a Finsko. Ve většině zemí obsažených v tomto výčtu je však zaveden tzv. duální systém středoškolského vzdělávání, kdy praxe probíhá na reálných pracovištích na základě pracovní smlouvy mezi studentem (učněm) a podnikem. **Pro eliminaci tohoto zkreslení je vhodné zaměřit se při analýzách na tu část mladých lidí, kteří již dosáhli středoškolského vzdělání (ISCED 3–4), což ukazuje následující obrázek.**

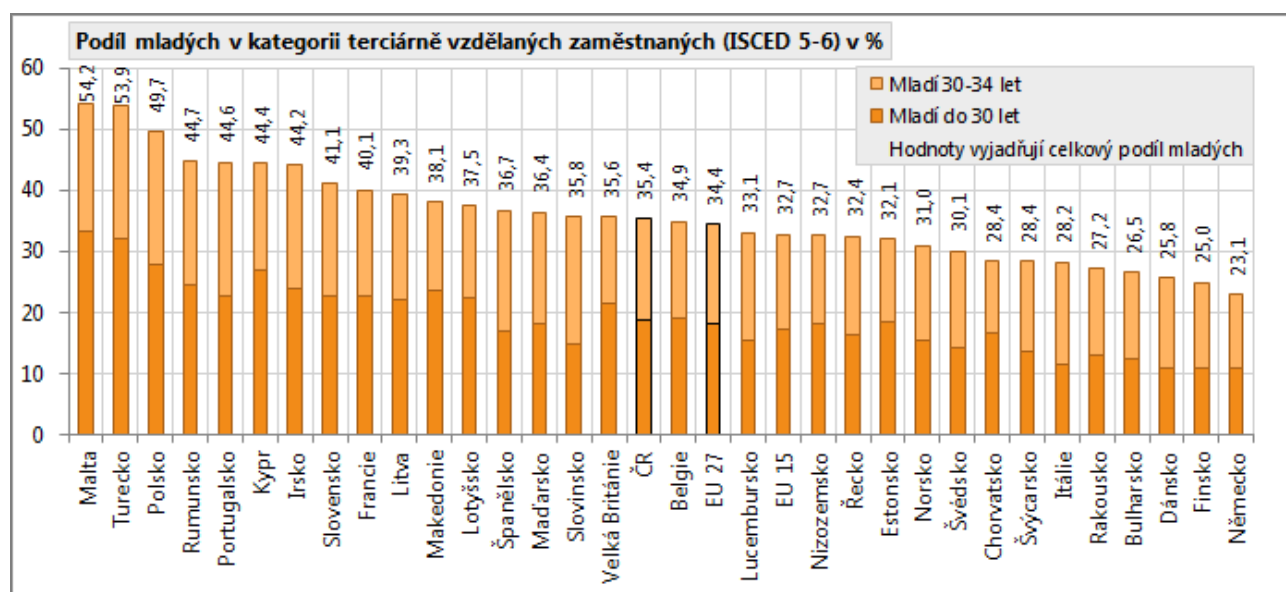
Obr. 26: Podíl mladých do 24 let mezi zaměstnanými se středoškolským vzděláním v členských státech EU a dalších evropských zemích v roce 2010

Pramen: Eurostat, výpočty NÚV. Údaje za rok 2010.

Z dlouhodobého hlediska jsou na tom lépe ty země, které mají v rámci kategorie středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných zaměstnaných vyšší podíl mladých lidí. Následující obrázek proto pro dokreslení situace ukazuje podíl mladých lidí v rámci zaměstnaných s vysokoškolským nebo vyšším odborným vzděláním (ISCED 5-6, terciární vzdělání), zaměřuje se ale na širší kategorii mladých lidí, a to do 34 let, protože věk, v němž mladí lidé dokončují studium na vysokých školách, se nejen v České republice, ale i některých dalších zemích v posledních letech zvyšuje (prodlužování studia). (Horní hranice 34 let byla zvolena s ohledem na zaměření cílů Evropské komise na podíl vysokoškolsky vzdělaných 30–34 letých, čili je považováno za vhodné, aby graf zahrnoval i tuto skupinu, nicméně je barevně vylčena zvlášť.)

Obr. 27: Podíl mladých do 34 let mezi zaměstnanými s vysokoškolským (nebo vyšším odborným) vzděláním

Pramen: Eurostat, výpočty NÚV. Údaje za rok 2010.

Obrázek ukazuje, že jak v případě podílu mladých do 30 let tak do 34 let (včetně) mezi zaměstnanými je Česká republika nepatrně nad průměrem za EU 27 a také nad průměrem za vyspělé země EU 15. V současnosti sice máme celkově poměrně málo zaměstnaných s touto úrovní vzdělání, ale vysoký podíl mladých naznačuje, že v budoucnu by se podíl vysokoškoláků mezi zaměstnanými celkem mohl zvyšovat. Mezi vysokoškolsky (přesněji terciárně) vzdělanými zaměstnanými převažují mladší lidé především v zemích, kde tvoří vysokoškolsky vzdělaní lidé jen malou část celkových pracovních sil. V nejvyspělejších státech EU jsou podíly mladých lidí mezi zaměstnanými vysokoškoláky nižší, a to zpravidla proto, že již v minulosti byla v těchto zemích kvalifikační struktura pracujících poměrně příznivě rozvrstvená, s relativně velkým počtem vysokoškolsky vzdělaných.

Zaměstnanost mladých podle typu pracovní smlouvy

Jistota zaměstnání souvisí i s typem pracovního kontraktu, který může mladý člověk získat. **V některých zemích pracuje poměrně vysoký podíl mladých lidí na základě termínovaných kontraktů** (nebo česky řečeno smluv na dobu určitou). Termínované pracovní smlouvy jsou v jednotlivých právních systémech členských států zakotveny různě, stejně jako míra ochrany práv zaměstnance a zaměstnavatele, v závislosti na nastavení pružnosti příslušného pracovního trhu.

Termínované pracovní smlouvy mohou být využívány jako nástroj pro dočasné navýšení počtu pracovníků k pokrytí větších zakázek nebo projektů, zároveň mohou být vnímány jako možnost prodloužení zkušební doby k důkladnějšímu otestování schopností zaměstnance. Bývají uzavírány na kratší období, maximálně na dobu několika let – v takovém případě se váží zpravidla ke konkrétní zakázce nebo projektu. Přitom riziko výpovědi v případě neplnění pracovních povinností je z právního hlediska obdobné jako u smluv na dobu neurčitou. Z těchto důvodů je zaměstnání na základě pracovní smlouvy na dobu určitou pracovníky vnímáno jako nejisté, s vyšším rizikem budoucí nezaměstnanosti. Do jisté míry může být toto vědomí časové omezenosti kontraktu pro pracovníka motivující k jeho osobnímu rozvoji, což by teoreticky mělo zvýšit jeho schopnost získat jiné pracovní uplatnění snáze než propuštěný pracovník, který dlouhodobě pracoval na základě pracovní smlouvy na dobu neurčitou. Tento faktor však není v celoevropském měřítku statisticky monitorován.

Následující obrázek ukazuje podíl pracujících na základě termínovaných kontraktů v rámci skupiny středoškolsky vzdělaných mladých zaměstnaných (ve věku 15–24 let) v jednotlivých evropských státech v roce 2010. **Pro srovnání je zde uvedeno i poměrové zastoupení mladých mezi zaměstnanými**, a také v rámci celkového počtu termínovaných kontraktů, **vždy ve skupině středoškolsky vzdělaných (dosažená úroveň vzdělání ISCED 3–4)**. Údaje jsou uspořádány sestupně, podle podílu krátkodobých kontraktů v rámci mladých zaměstnaných.

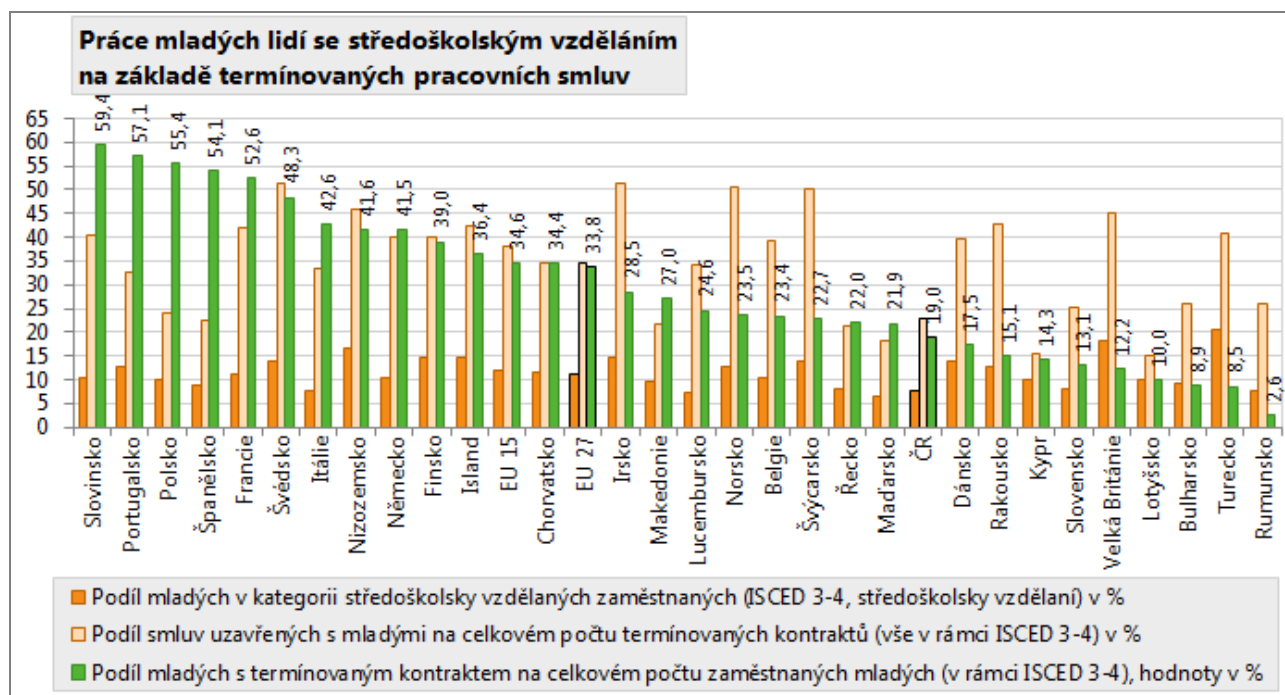
Podíl mladých lidí zaměstnávaných na základě termínované pracovní smlouvy se v jednotlivých evropských státech různí (od necelých 3 % v Rumunsku až po téměř 60 % ve Slovinsku). Závisí do značné míry samozřejmě i na tom, jak hojně jsou v té které zemi termínované smlouvy všeobecně používány. V průměru EU (**celkově za všechny zaměstnané**, i za všechny středoškolsky vzdělané zaměstnané) tvoří **termínované kontrakty** jen něco málo přes **desetinu** všech možností (převažuje zaměstnání na dobu neurčitou spolu s podnikáním). Maximum je 22,6 % v Polsku, minimum 0,8 % v Rumunsku.

Vyšší podíly pracujících s termínovaným kontraktem mezi **mladými středoškolsky vzdělanými** se vyskytují zcela logicky ve státech, kde termínované kontrakty celkově tvoří více než desetinu všech možností, ale s tím, že poměr krátkodobých kontraktů mezi mladými několikanásobně převyšuje podíl termínovaných kontraktů celkem za všechny věkové skupiny. Například Slovinsko, Portugalsko, Polsko, Španělsko a Francie, které mají ve skupině mladých nejvyšší podíly termínovaných kontraktů v Evropě (více než 50 %), mají rovněž nejvyšší i celkové podíly termínovaných kontraktů, ale s hodnotami v rozmezí 14–22 %.

Údaje v grafu dokládají, že v řadě členských států EU jsou mladí lidé zaměstnáváni na základě časově omezené smlouvy častěji než starší ročníky (první sloupec ukazuje podíl mladých mezi zaměstnanými středoškolsky vzdělanými, druhý sloupec ukazuje podíl mladých s termínovaným kontraktem na celkovém počtu termínovaných kontraktů). Přestože **v rámci celkové skupiny zaměstnaných se středoškolským vzděláním tvoří mladí do 24 let v průměru EU 27 jen zhruba desetinu (11,0 %)**, v rámci zaměstnaných na základě termínovaného kontraktu připadá na mladé **34,4 %, čili třetina**. V rámci EU 15 je to dokonce 38 %.

Tyto údaje dokládají, že mladí lidé jsou nejisté budoucnosti vystavováni ve větší míře než ostatní věkové skupiny.

Obr. 28: Procentuální podíl středoškolsky vzdělaných 15–24letých v rámci zaměstnaných (mladých i celkem) a v rámci zaměstnaných na základě termínovaných pracovních smluv v EU a dalších evropských státech

Pramen: Eurostat, výpočty NÚV. Údaje za rok 2010. (Údaje o počtu mladých středoškolsky vzdělaných s termínovanými smlouvami v Estonsku, Litvě a na Maltě nebyly dostupné.)

Třetí sloupec v grafu ukazuje, jak velká část mladých zaměstnaných se středoškolským vzděláním pracuje na základě termínované pracovní smlouvy. (Doplňek do 100 % pak tvoří zaměstnání na dobu neurčitou společně s podnikáním.) V rámci skupiny mladých zaměstnaných (s ISCED 3–4) pracuje v průměru za EU 27 na základě termínované smlouvy **třetina** z nich (33,8 %).

Nadpoloviční podíl termínovaných pracovních smluv (v rámci středoškolsky vzdělaných mladých zaměstnaných) je, jak již bylo uvedeno výše, ve Slovinsku, Portugalsku, Polsku, Španělsku a ve Francii. Významný (40–50 %) je také ve Švédsku, Itálii, Nizozemsku a Německu.⁵ Přitom z uvedených zemí jsou termínované kontrakty **hojně využívány právě především pro mladé** ve Švédsku, Nizozemsku, Francii, Slovinsku a Německu (podíl smluv uzavřených s mladými převyšuje 40 % všech termínovaných kontraktů pro středoškolsky vzdělané). V Nizozemsku a Švédsku je věková skupina mladých mezi zaměstnanými velmi silně zastoupena, ve Francii, Slovinsku a Německu je její zastoupení průměrné.

Na diskriminační přístup zaměstnavatelů k mladým lidem upozorňuje především **Itálie**. Přestože zde patří podíl mladých lidí mezi zaměstnanými středoškolskými k nejnižším v Evropě (3. nejnižší v EU), tvoří mladí do 24 let 33,5 % všech středoškolsky vzdělaných zaměstnaných s termínovaným kontraktem. Přitom celkově je zaměstnávání na základě termínovaného kontraktu v Itálii mírně pod průměrem EU. Tato kombinace výsledků potvrzuje, že krátkodobé kontrakty a s nimi související nejistota zaměstnání se v Itálii dotýká především mladých lidí, a to celkem 43 % z nich.⁶

V České republice je podíl mladých do 24 let mezi zaměstnanými se středoškolským vzděláním velice nízký, pouhých 7,7 % (pátý nejnižší v EU). Na základě termínované pracovní smlouvy (smlouvy na dobu určitou, dohody o provedení práce nebo o pracovní činnosti) pracuje 19,0 % z nich (81 % středoškolsky vzdělaných ve věku do 24 let pracuje na základě smlouvy na dobu neurčitou, nebo podniká). I když v České republice nejsou termínované kontrakty tak široce

⁵ Připomeňme, že jsme omezili analýzu na ty, kteří již úspěšně ukončili středoškolské vzdělávání (dosáhli ISCED 3–4), čili již jsou vyučeni nebo mají maturitu. Duální systém středoškolského vzdělávání tedy tato data nezkrsluje.

⁶ V rámci skupiny mladých se středoškolským vzděláním tvoří pracovníci s termínovaným kontraktem téměř 43 %.

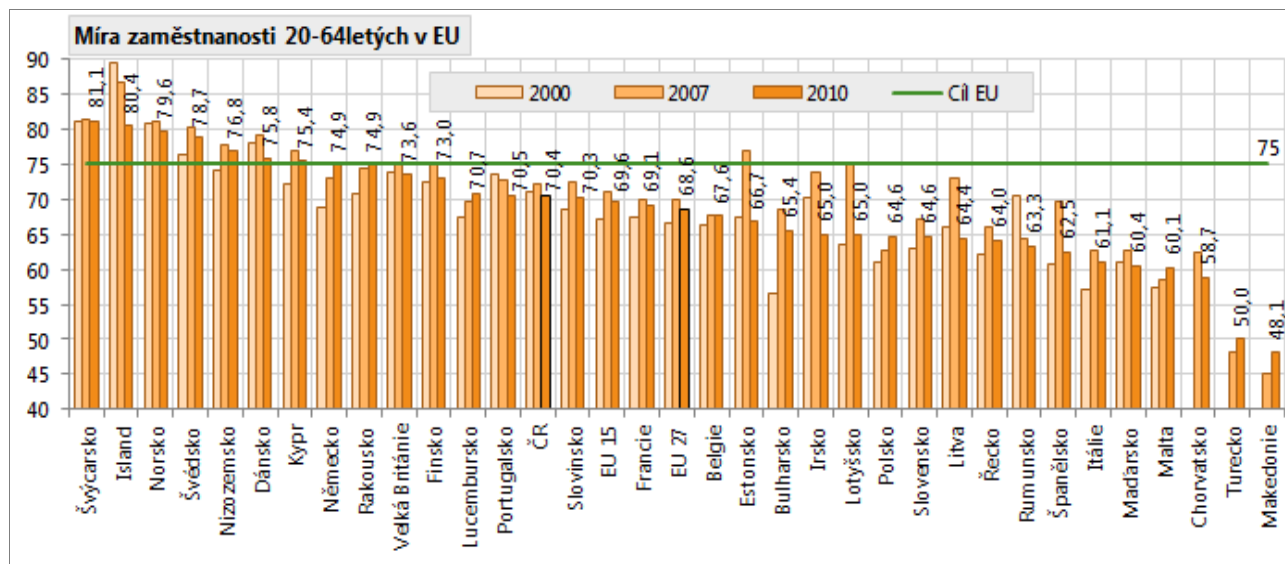
využívány jako v jiných evropských zemích, i zde se dotýkají spíše mladých lidí. V rámci termínovaných kontraktů připadá na mladé do 24 let v ČR 22,7 %, čili i u nás jsou používány spíše při najímání absolventů škol a mladých lidí na počátku kariéry a starší ročníky si stále zaměstnání drží řadu let.

Pro úplnost analýzy je nutno podotknout, že **hospodářská krize neměla výrazný vliv na míru najímání mladých lidí na termínované kontrakty** (a to ani v údajích za Itálii). Naopak, podíl termínovaných kontraktů pro mladé na celkovém počtu termínovaných kontraktů byl v roce 2010 v průměru EU téměř o 2 procentní body nižší než v roce 2007 (v Itálii poklesl o necelý 1 procentní bod, v České republice o 1,3 procentního bodu stoupl).

Cíl Evropské komise: 75% zaměstnanost 20–64letých

K cílům Evropské komise v oblasti zaměstnanosti patří i 75% zaměstnanost populace ve věku 20–64 let, které by měly jednotlivé členské státy dosáhnout do roku 2020. Zaměstnanost neboli míra zaměstnanosti, je procentuálním vyjádřením podílu zaměstnaných v rámci příslušné populační kategorie. Následující obrázek ukazuje míru zaměstnanosti v členských státech EU a pro informaci i v dalších evropských zemích v roce 2010 (včetně hodnot) a její přiblížení se cíli Evropské komise. Pro ilustraci vývoje jsou doplněny sloupce za rok 2007 (před nástupem krize) a pro zajímavost i za rok 2000, pro přibližné znázornění vývoje v období před nástupem ekonomické krize.

Obr. 29: cíl EK: 75 % populace ve věku 20–64 let by mělo být zaměstnáno

Pramen: Eurostat, LFS. (Údaje za kandidátské země Chorvatsko, Turecko a Makedonie v roce 2000 nejsou k dispozici.)

Z členských států Evropské unie splňují čtyři země stanovený cíl již nyní (Švédsko, Nizozemsko, Dánsko a Kypr), Rakousko a Německo jsou splnění cíle velmi blízko. Velká Británie a Finsko cíle pravděpodobně znovu dosáhnou po překlenutí pokrizového období. U ostatních členských států bude záviset na úspěšnosti opatření pro zvýšení zaměstnanosti a tempu znovuoživení ekonomik.

V evropském porovnání si **Česká republika** stojí poměrně dobře. Jako jediná z nových členských států se ocitá se nad průměrem evropské Sedmadvacítky a spolu se Slovinskem předstihuje i průměr EU 15. Pokles míry zaměstnanosti v důsledku ekonomické krize u nás nebyl kritický, na druhou stranu ale v předkrizovém období rostla zaměstnanost poměrně pomalu⁷, čili pro splnění kritéria do roku 2020 by bylo nutné přijmout řadu výrazně stimulačních opatření na podporu zaměstnanosti. Při současné situaci se splnění kritéria 75% zaměstnanosti jeví jako méně pravděpodobné.

⁷ Postupný nárůst míry zaměstnanosti v ČR v jednotlivých letech (v období 2000–2007) byl pomalejší než v průměru za EU 27.

Míra zapojení mladých lidí na trh práce

Vzhledem k tomu, že v důsledku ekonomické krize stoupla míra nezaměstnanosti mladých lidí, hledání zaměstnání se kvůli nedostatku volných pracovních pozic stalo obtížnějším a ani podnikání se nedařilo tak jako dříve, je účelné podívat se na začlenění mladých lidí na trh práce souhrnně, vyčíslením mladé pracovní síly. Snahu mladých lidí o zapojení na trh práce vyjadřuje míra participace, nebo jinak řečeno míra ekonomické aktivity (Activity rate). Ta vyjadřuje, jak velké procento z příslušné populační kategorie vstoupilo mezi **pracovní sílu** (tzn. mezi zaměstnané nebo nezaměstnané – aktivně hledající uplatnění).⁸ Odborníci na kariérové poradenství v České republice, ale i dalších zemích, se stále častěji setkávají s tím, že mladí lidé ze strachu z případné nezaměstnanosti raději volí možnost pokračování ve studiu. Vyučení v tříletých učebních oborech u nás mají možnost pokračovat v nástavbovém studiu k získání maturitního vzdělání, a potom mohou, stejně jako všichni ostatní středoškolsky vzdělaní s maturitní úrovní vzdělání, vstoupit do terciárního vzdělávání na vyšších odborných nebo vysokých školách.

Již v předchozích kapitolách bylo zmíněno, že se v odborných kruzích na mezinárodní úrovni spekuluje o tom, že hrozba nezaměstnanosti a dlouhého hledání prvního zaměstnání nejen že odrazuje absolventy od vstupu na trh práce a více je motivuje k pokračování ve studiu, ale pomáhá také eliminovat předčasné odchody ze vzdělávání. V zemích s duálním systémem středoškolského vzdělávání je míra ekonomické aktivity 15–24letých s ISCED 0–2 vyšší (okolo 50 %), čili to do jisté míry zkresluje i číselné hodnoty celkové míry ekonomické aktivity za tyto země a mírně i průměr za EU. Nicméně trendy zkresleny nejsou. Vývoj hodnot (míry participace) v období během tří let před a tří let po nástupu ekonomické krize ukazuje, že zatímco před krizí míra participace mladých lidí mírně rostla nebo stagnovala, s nástupem ekonomické krize se začala postupně snižovat. (Míra participace 20–64 letých bez vyučení nebo maturity byla v průměru EU v posledních třech letech téměř konstantní.) Zejména patrné jsou tyto trendy právě v zemích, kde jsou předčasné odchody ze vzdělávání dlouhodobě vysoké (Portugalsko, Španělsko, Norsko). Po nástupu ekonomické krize tedy zájem mladých lidí bez kvalifikace o uplatnění na trhu práce mírně klesá. Je ale otázkou, do jaké míry vede k pasivitě a do jaké míry pomáhá motivovat ohroženou mládež k setrvání ve vzdělávání.⁹

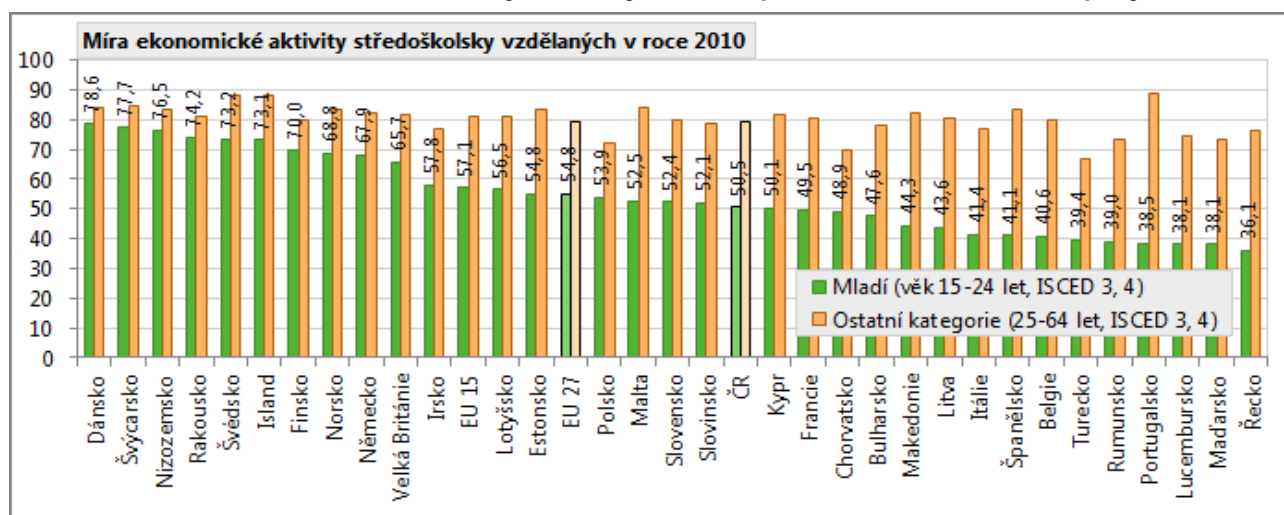
Z pohledu České republiky, která zatím nemá výrazné problémy s předčasnými odchody mladých lidí ze vzdělávání, je zajímavější vývoj míry participace těch, kteří již dosáhli středoškolského vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou (ISCED 3 nebo 4). Rostoucí podíl kvalifikovaných řemeslníků s maturitou a rostoucí podíl vstupujících do terciárního vzdělání je přínosem pro ekonomiku jako celek. Rozšířením znalostí se zvyšuje přidaná hodnota, produktivita a efektivnost vynaloženého pracovního úsilí, a to i v případě, kdy studium není dokončeno. Podle známé teorie lidského kapitálu a pozitivních externalit přispívá osobní rozvoj jednotlivce k rozvoji znalostní společnosti, což je také v souladu s celoevropskými strategickými cíli. Nezaměstnaní si v důsledku krize více uvědomují, že stupeň vzdělání má na trhu práce určitou váhu a mladí lidé se návratem ke studiu snaží investovat do svého rozvoje a zvýšení své šance při hledání zaměstnání. V rámci středoškolsky vzdělaných (ISCED 3, 4) mladých lidí (15–24 let) docházelo v České republice k postupnému poklesu míry ekonomické aktivity již v období před nástupem ekonomické krize a z dostupných údajů nelze říci, že by se pokles v důsledku krize urychlil. V rámci průměru za EU 27 byl vývoj podobný jako u nás, i když pokles po nástupu krize byl trochu výraznější než v období ekonomického růstu. Ke zřetelnějšímu obrátu ve vývoji však došlo v průměru za EU 15, kdy před krizí míra participace mladých středoškoláků mírně rostla a nyní v posledních letech klesá.

Následující obrázek ukazuje míru participace středoškolsky vzdělaných mladých lidí do 24 let (včetně) v jednotlivých členských státech EU a dalších evropských zemích v roce 2010. Pro porovnání je uvedena míra participace souhrnu ostatních kategorií (25–64 let).

⁸ Je sledována jak celkově, tak i v rozčlenění podle úrovně dosaženého vzdělání.

⁹ Podle analýzy (Youth Opportunities Initiative) provedené Evropskou komisí se ukazuje, že velký podíl mladých lidí není ani zaměstnan, ani se nevzdělává. Údajně se jedná o 12,8 % 15–24letých (což je v souhrnu za EU 7,5 milionu mladých Evropanů), a znamená to zhoršení oproti období před nástupem ekonomické krize. (V roce 2008 to bylo pouze 10,8 % mladých lidí.)

Obr. 30: Aktivní začlenění středoškolsky vzdělaných na trh práce v EU a dalších evropských zemích

Pramen: Eurostat, LFS.

Nejvyšší míru ekonomické aktivity vykazují Severské státy spolu s Nizozemskem, Rakouskem a Německem. Následuje Velká Británie a Irsko s hodnotami mírně nad průměrem EU 15 (57,1 % středoškolsky vzdělaných mladých má uplatnění na trhu práce, nebo ho aktivně hledá). Průměr za EU 27 je necelých 55 %. Česká republika je spolu s dalšími státy v regionu pod průměrem EU, následují ostatní evropské země. **Uplatnění má nebo aktivně hledá polovina mladých Čechů (do 24 let) se středoškolským vzděláním (50,5 %).**

Případná možnost prodloužení studia nebo opětovný návrat ke studiu může být příležitostí, jak bojovat proti syndromu pasivity. Ten se může u absolventů středních škol projevit po počátečním neúspěšném pokusu nalézt uplatnění na trhu práce. Proto je důležité obzvláště v současnosti nabídnout mladým lidem i alternativu v podobě vzdělávání a zvyšování kvalifikace. Pro zajištění návratnosti investice do dalšího vzdělávání absolventů je však zároveň nutné zajistit, aby vzdělávací programy reflektovaly budoucí kvalifikační potřeby trhu práce, a to nejen z hlediska pokrytí pozic uvolněných odchodem do důchodu, ale také s ohledem na potenciál jednotlivých odvětví. Je nutné brát ohled na předpokládaný technologický vývoj a budoucí tržní podíl evropských firem v té které oblasti ekonomiky a výroby (přesun výroby na východ atd.) – nově vznikající/zanikající profese na evropském trhu práce.

Nesoulad na trhu práce mezi nabídkou a poptávkou

je dvojího druhu:

kvalifikační – nesoulad nabídky a poptávky v jednotlivých profesních oblastech. K nesouladu mezi nabízenými a požadovanými kompetencemi dochází i v případech, kdy se absolvent uchází o pracovní místo ve vystudovaném oboru. Z pohledu absolventů se totiž často jedná o nesoulad týkající se požadavků zaměstnavatelů na měkké dovednosti a praxi. Je nutné zajistit, aby počáteční vzdělávání vybavovalo budoucí absolventy, vedle odborných znalostí, také dovednostmi, které jim usnadní přechod na trh práce. Z toho vyplývá i nutnost posílit získávání praktických zkušeností a pracovních návyků, rozvíjet podnikavost a schopnost adekvátní sebe prezentace.

regionální - nutno podporovat mobilitu – mezi regiony i přeshraniční (např. využitím Eures), zlepšit poradenství při zprostředkovávání zaměstnání, zkvalitnit databáze volných míst a nabídky dalšího vzdělávání.

Z toho plynou výzvy pro regionální a lokální úroveň – potřeba spolupráce institucí poskytujících počáteční a další vzdělávání, zřizovatelů škol s úřady práce (aktivní politika zaměstnanosti), zaměstnavateli a analytiky trhu práce. – S cílem vybavit budoucí absolventy potřebnými dovednostmi, pomoci získat praxi během studia, pomoci získat první zaměstnání nebo stáž.

5.4 Výhled do budoucnosti

Podle predikcí Cedefopu¹⁰ bude **v roce 2020**, za předpokladu mírného znovuoživení ekonomiky, **počet pracovních míst v Evropě zpět na úrovni roku 2008**. Struktura profesí a požadavky zaměstnavatelů se však promění. Z větší části sice bude poptávka vyvolána potřebou nahradit pracovníky odcházející do důchodu, ale zcela nově vznikající pracovní místa budou většinou kvalifikačně a dovednostně náročná.

Požadavky zaměstnavatelů na úroveň dosaženého vzdělání pracovníků nadále porostou. Nekvalifikovaní budou jen velmi obtížně nalézat uplatnění. S tím souvisí posun v obsazování pracovních míst, a to tak, že činnosti, které v současnosti mohou vykonávat pracovníci bez úplného středoškolského vzdělání, se budou stávat náročnějšími, a proto zaměstnavatelé budou i na tyto pozice najímat pracovníky s vyšší úrovní dosaženého vzdělání. Očekává se, že tento trend postihne bohužel hlavně mladé lidi, což může být především na počátku kariéry silně demotivující (zejména v těch profesích, u nichž nedojde k tak výraznému zvýšení technologické náročnosti činností). Úkolem zaměstnavatelů pak bude potenciál těchto zdánlivě překvalifikovaných mladých lidí dostatečně využít a rozvinout.

Dojde k větší polarizaci pracovních míst – předpokládá se **úbytek středně náročných pozic** ve prospěch vysoce náročných a méně náročných s tím, že do roku 2020 podíl pracovníků s vyšší kvalifikací vzroste na 35 % (z 29 % v roce 2010), podíl pracovníků se středním vzděláním bude stabilní (50 %) a klesne podíl pracovníků s nižším vzděláním a bez vzdělání (ze současných zhruba 20 % přibližně na 15 %).

Předpokládá se výrazné snížení poptávky po kvalifikovaných manuálně pracujících, protože lidská pracovní síla bude v řadě rutinních činností nahrazena pokročilou technologií. U profesí, které řadíme mezi kvalifikované nemanuální, pravděpodobně dojde k přesunu z administrativně úřednických pozic směrem k poskytování služeb.

Z pohledu budoucího počtu pracovních míst budou mít horší perspektivu sektory primární (hlavně zemědělství) a výrobní, zatímco doprava a logistika, spolu s obchodem a dalšími službami by měly mít potenciál pro nárůst počtu pracovních míst. Ve veřejném sektoru budou vznikat příležitosti ve zdravotním a vzdělávacím sektoru na úkor veřejné správy, kterou bude snaha zredukovat v důsledku rozpočtových omezení.

Stále platí, že **nejvyšší šanci na nalezení pracovního uplatnění** budou mít **vysoce kvalifikovaní lidé**, a to především v technických oborech. Potenciál pro budoucí uplatnění budou mít mladí lidé s vyšším sekundárním a terciárním vzděláním. **Lidé bez kvalifikace budou v budoucnosti hledat uplatnění pravděpodobně ještě obtížněji než nyní v době ekonomické krize.** I z tohoto důvodu je nutné věnovat zvýšenou pozornost opatřením na snížení předčasných odchodů ze vzdělávání.

¹⁰ CEDEFOP Briefing note, únor 2010, ISSN 1831-2411.

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA) tvoří jedinečný nástroj kariérového poradenství, který propojuje informace o školách a oborech vzdělání s poznatky o uplatnění absolventů škol na trhu práce a o potřebách zaměstnavatelů. Kromě toho poskytuje rovněž informace o problémech se studiem a předčasných odchodech ze školy. Součástí systému je též multimediální průvodce, který poutavou formou pomáhá žákům s výběrem povolání, jež by odpovídalo jejich zájmům a schopnostem.

Informační systém ISA pomáhá zejména:

- žákům základních škol při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy,
- žákům středních škol při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce,
- výchovným-kariérovým poradcům a učitelům při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce,
- managementu škol při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů,
- pracovníkům orgánů státní správy a samosprávy při projektování struktury škol a oborů vzdělání,
- zaměstnavatelům při zjišťování informací o vzdělávacích programech škol a připravovaných absolventech.

O aktuálnost a inovaci systému ISA se stará Národní ústav pro vzdělávání v rámci probíhajícího systémového projektu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy **VIP Kariéra II – Kariérové poradenství v podmínkách kutikulární reformy (VIP Kariéra II – KP)**, který je financován z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu ČR.

Systém ISA je tvořen čtyřmi tematicky odlišnými částmi:

Volba škol a oborů vzdělání

Při volbě studia pomáhají tři způsoby vyhledávání: podle oboru vzdělání, podle povolání a podle školy. Najdete zde vše podstatné o oborech, obsahu vzdělání, školách a podmínkách pro přijetí.

Absolventi škol a trh práce

Při použití tohoto vstupu je možné zjistit, co očekávají zaměstnavatelé od absolventů škol, jaké jsou jejich možnosti uplatnění, jaká je míra nezaměstnanosti absolventů, jakou šanci na úspěch mají při přechodu na vyšší odborné a vysoké školy. Volně ke stažení jsou i analytické publikace na tato témata.

Průvodce volbou povolání

Průvodce obsahuje filmové scény z reálného pracovního prostředí, které provází dialog dívky a chlapce o různých povoláních a jejich charakteristikách. Jsou zde představeny typické znaky rozličných činností a pracovišť, na ně navazují doplňující kvízy a odkazy na příslušné obory vzdělání.

Problémy při studiu

Tento vstup je určen žákům, kterým např. nejde učení, nebaví je zvolený obor, nelíbí se jim ve škole, mají špatné studijní výsledky, případně jim hrozí i vyloučení ze školy. Přístupnou formou se zde mohou dovědět, jak se efektivně učit, jak je možné změnit obor nebo školu, jak problémům předcházet. Jsou zde příběhy mladých lidí i jejich konkrétní způsob řešení kritické situace.

ISA nabízí podrobná data o školách a oborech

Je zde možné najít informace o všech učebních a studijních oborech otevíraných v následujícím školním roce na středních, vyšších odborných a vysokých školách, adresy škol a potřebné kontaktní údaje. Zájemce zde najde termíny dne otevřených dveří, podrobnosti o přijímacím řízení, včetně údajů o počtu přihlášených a přijímaných v minulém školním roce, zjistí, zda se platí školné, jaké jsou podmínky studia handicapovaných uchazečů či možnosti studia při zaměstnání.

K dispozici jsou zde také popisy oborů středoškolského a vyššího odborného vzdělání, doplněné profilem absolventa a učební plány.

ISA obsahuje informace o trhu práce

Veškeré poznatky vycházejí z podrobných analýz, které byly zpracovány v Národním ústavu pro vzdělávání v rámci projektů **VIP Kariéra** a **VIP Kariéra II - KP**.

Především jde o každoročně prováděné **rozbory nezaměstnanosti absolventů škol**, z kterých je možné zjistit obory, jejichž absolventi mají v současnosti výraznější problémy s uplatněním na trhu práce, i to, jak se v tomto směru situace vyvíjí. ISA využívá i poznatků, vyplývajících ze **šetření mezi pracovníky úřadů práce**. Na základě jejich zkušeností je totiž možné identifikovat konkrétní problémy absolventů škol při hledání práce či problematické i perspektivní obory vzdělání.

Pro účely informačního systému jsou zjišťovány také **názory zaměstnavatelů, pracovníků personálních agentur a provádí se analýza inzerce**. Tato šetření přinášejí představu o tom, jaké jsou vlastně potřeby zaměstnavatelů, jaké jsou jejich kvalifikační požadavky a jaké dovednosti by absolventi měli mít, pokud se chtějí v praxi dobře uplatnit.

Další analýzy, které jsou zde využity, se věnují **přechodu absolventů ze střední školy** do praxe či do terciárního vzdělávání. Lze z nich poznat, jak jsou absolventi připraveni pro vstup na trh práce a výkon své profese, což představuje zpětnou vazbu i pro vzdělávací nabídku a vzdělávací programy středních a vyšších odborných škol.

Další oblastí zjišťování tvoří také **šetření absolventů škol**, která umožňují zjistit názory absolventů na vzdělání, volbu povolání a vlastní uplatnění. Zkušenosti absolventů při vstupu na trh práce a jejich případné problémy jsou nezastupitelným zdrojem informací využitelných při kariérovém poradenství a rozhodování.

Plánované inovace ISA+

Na podzim 2012 bude na webové adrese **www.infoabsolvent.cz** spuštěna nová verze Informačního systému o uplatnění absolventů škol na trhu práce. Inovovaný portál bude kromě zcela nové grafiky obsahovat také řadu nových komponent a funkčních možností. Změny reflektují potřeby, požadavky a připomínky samotných žáků a kariérových poradců, kteří systém využívají nejčastěji.

Proměnou projde již základní tematické rozdělení do čtyř částí:

KAM NA ŠKOLU – obory, školy, profese

Tato část bude sloužit pro vyhledávání informací o možnostech vzdělávání na středních, vyšších odborných i vysokých školách. Kromě detailních údajů o školách a oborech vzdělání zde najdete současné i zcela nové multimediální ukázky a jednoduchý profesní a zájmový test. Nové prvky by žákům měly pomoci zorientovat se v široké vzdělávací nabídce a inspirovat je při volbě jejich budoucího studia.

ABSOLVENTI ŠKOL A TRH PRÁCE

Informace zde obsažené budou poskytovat komplexní přehled o absolventech škol (jejich spokojenost, názory, úspěšnost při jejich přechodu na trh práce či do terciárního vzdělávání) a o požadavcích zaměstnavatelů i trhu práce obecně.

BEZ BARIÉR až na trh práce

Tato zcela nová komponenta ISA+ bude shromažďovat informace týkající se zdravotně a sociálně znevýhodněných žáků, jejich problémů a překážek při volbě vzdělání i při následném vstupu na trh práce. Součástí tohoto vstupu budou též informace o předčasných odchodech ze vzdělávání.

JAK NA TO – rady a doporučení

V této části bude možné najít informace, rady a doporučení pro uživatele, kteří se potřebují zorientovat ve školské legislativě, hledají podrobnosti k podávání přihlášek a k přijímacímu řízení, mají problémy při studiu a chtějí poradit apod.

Věříme, že inovovaný systém zjednoduší a zefektivní práci uživatelů při vyhledávání a užívání informací potřebných pro kariérové poradenství.

www.infoabsolvent.cz